

วารสารไทย

THAI JOURNAL

ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๔๐ ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๓๓

“.....วิชาการกับความคิดเป็นปัจจัยสำคัญคู่กัน สำหรับใช้ในการ
ทำงานใหญ่ๆ ของส่วนรวม ความคิดที่จะช่วยให้เราเอาวิชาการมา
ใช้ให้เป็นประโยชน์ได้แท้จริงนั้น จะต้องเป็นความคิดที่กระจ่าง
แจ่มใส และมันคงอยู่ในความถูกต้องเที่ยงตรงตามเหตุผลและ
คุณธรรม อันจัดเป็นปัญญา.....”

พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

๒๘ ตุลาคม ๒๕๒๑

“วารสารไทย” เป็นวารสารเผยแพร่ข้อมูล ความรู้เชิงสารคดีที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทย เพื่อสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ที่ปรึกษา ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิ์กุล ณ.อยุธยา
นายสุธี อากาศฤกษ์

บรรณาธิการ นายชาคริต จุลกะเสวี

บรรณาธิการผู้ช่วย นางสาวอนุตรา หงษ์สุวรรณ

กองบรรณาธิการ นายทองตอ กล้วยไม้ ณ.อยุธยา นายประพัฒน์ ตรีนรงค์
นายเย็นใจ เลหาวิช นายวิจิตร อวทะกุล
นางคณิดา เลขะกุล นายสมบัติ พลายน้อย
นางรัชกร เหมะจันทร์ นายปัญญา นิตยสุวรรณ

จัดรูปเล่ม นางสาวอนุตรา หงษ์สุวรรณ

ฝ่ายจัดการ นางอิตถจินดา หงษ์พงษ์ นางสาวจิรบุญย์ ทิศนบรจ

สำนักงานวารสารไทย สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
อาคาร ๑๑ ชั้น ๓ ส่วนการศึกษาโรงเรียนนายร้อย จปร. (เดิม)
ถนนราชดำเนิน ไท. ๒๘๑๔๕๐

วารสารไทย เป็นเอกสารเผยแพร่เป็นอภินันทนาการแก่ประชาชนทั่วไป
ทรงคณะและขอคิดเห็นที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน
ซึ่งไม่จำเป็นต้องตรงกับความเห็นของบรรณาธิการ และคณะผู้จัดทำ

**คณะกรรมการจัดทำวารสารไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ**

ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิ์กุล ณ.อยุธยา อนุกรรมการที่ปรึกษา
นายสุธี อากาศฤกษ์ อนุกรรมการที่ปรึกษา
นายวิจิตร อวทะกุล ประธานอนุกรรมการ
นายชาคริต จุลกะเสวี รองประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

นายทองตอ กล้วยไม้ ณ.อยุธยา นายประพัฒน์ ตรีนรงค์
นายเย็นใจ เลหาวิช นางคณิดา เลขะกุล
นายสถิตย์ เล็งไธสง นายสมบัติ พลายน้อย
นางรัชกร เหมะจันทร์ นายปัญญา นิตยสุวรรณ
นางดวงกมล พิทักษ์ดำรงกิจ นางวรรณิกา ณ.สงขลา
นางสาวอนุตรา หงษ์สุวรรณ นางอิตถจินดา หงษ์พงษ์
นางสาวจิรบุญย์ ทิศนบรจ

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล สามเจริญพาณิชย์

๒๔๘/๔๗ ถนนจรัลสนิทวงศ์ บางอ้อ กรุงเทพฯ ไท. ๔๒๔๑๓๖๕, ๔๒๔๑๓๖๓
นายภควัต เอื้อจงประสิทธิ์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

วารสารไทย
THAI JOURNAL

ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๕๐ ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๓๓
หมายเลขสากลประจำวารสาร ISSN 0125-572X

ปก: สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
(ภาพพระราชทาน)

เผยแพร่เพื่อเป็นอภินันทนาการ
จาก

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ห้ามจำหน่าย

จากบรรณาธิการ

วารสารไทยเล่มนี้ได้รับความกรุณาจากท่านผู้รู้หลายท่าน ได้สละเวลาอันมีค่าของท่านเขียนบทความที่น่าสนใจยิ่ง เสนอไว้ให้พี่น้องชาวไทยผู้สนใจทั้งหลาย ได้มีโอกาสรับทราบ และร่วมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี หรือ “สมเด็จพระย่า” ของชาวไทยทั้งแผ่นดิน ในวโรกาสที่พระองค์ท่านทรงมีพระชนมายุครบ ๕๐ พรรษา เมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๓๓ นี้ด้วย

เริ่มจากคำแนะนำอันแสนจะไพเราะของ “ธำรี” ใน “บทเพลงพรจากภูผา” ติดตามมาด้วยบทความของคุณขวัญแก้ว วัชรโรทัย รองเลขาธิการพระราชวังฝ่ายกิจกรรมพิเศษ ได้เสนอเรื่อง พระราชกรณียกิจบางประการของ “สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี” นอกจากนี้ก็ยังเสนอบทความเรื่อง “พระราชภาระแห่งความเป็นแม่” รวมทั้งเรื่องต้นไม้ ๕๐ ล้านต้นที่คนไทยเรา ร่วมกัน “ปลูกต้นไม้เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ในวโรกาสพระชนมายุครบ ๕๐ พรรษา” ซึ่งคุณบำรุง สุขพรรณ ได้บรรจกร้อยกรองเป็นบทความที่น่าประทับใจเป็นอย่างยิ่ง

สำหรับผู้ที่สนใจศึกษาพระราชประวัติ อันเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทยเราก็จะรับรู้ได้เต็มที่จากบทความเรื่อง “สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก แห่งปฐมวงศ์จักรี”

นอกจากนี้ วารสารไทยในมือของท่านฉบับนี้ ยังเพียบพร้อมด้วยเรื่องราวที่น่าสนใจต่าง ๆ อย่างครบถ้วน อย่างเช่นเรื่อง “ประเพณีไหว้ครู” โดย ส. พลายน้อย เรื่อง “ภาษาไทยของเรา” โดยท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา เรื่อง “อำนาจของความคิด” โดย ท่านพุทธทาสภิกขุ ซึ่งเป็นเรื่องให้ความรู้แก่ท่านผู้สนใจได้อย่างดียิ่ง

ส่วนเรื่องทั่ว ๆ ไปนั้น ท่านผู้พิพากษานักเขียนฝีมือเยี่ยมประจำวารสารไทยของเราก็ได้เสนอเรื่อง “ความยุติธรรม” และ “น้ำใจคนไทย” มาให้อ่านกัน ท่านอาจารย์ประพัฒน์ ตรีณรงค์ ได้เสนอเรื่อง “เงินทองแดง” และศาสตราจารย์ ระพี สาคริก ก็ได้เสนอเรื่อง “จากธรรมชาติและชีวิตถึงป่าไม้กับพุทธศาสนา และปัญหาสังคมไทย” แถมท้ายด้วยรายการ “กิจกรรมเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ” และบทความเพื่อชีวิตที่ดีขึ้น เรื่อง “ปูนา-ศัตรูร้ายกัดทำลายคันข้าว” ฝากมาให้พี่น้องเกษตรกรทั้งหลายได้ทราบด้วยเช่นเคย

ขอท่านผู้อ่านทั้งหลายได้โปรดอย่าลืมว่า เมื่อท่านได้อ่าน “วารสารไทย” ฉบับนี้แล้ว ขอความกรุณาเปิดโอกาสให้ผู้สนใจ ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดได้มีโอกาสอ่านด้วยจะขอบพระคุณยิ่ง ทั้งนี้เพราะเรามีงบประมาณการจัดพิมพ์อยู่จำกัดมากเช่นเดิม

ชาคริต จุลกะเสวี

๓๑ ธันวาคม ๒๕๓๓

ส า ร บั ญ

๔ เพลงพรจากภูเข

๖ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

๑๑ พระราชภาระแห่งความเป็นแม่

๒๓ ปลุกต้นไม้เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

ในวโรกาสพระชนมายุครบ ๙๐ พรรษา

๒๖ สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกนาถ แห่งปฐมวงศ์จักรี

๓๓ เงินถุงแดง

๓๗ ประเพณีไหว้ครู

๔๗ จากธรรมชาติและชีวิต ถึงป่าไม้กับพุทธศาสนา และปัญหาสังคมไทย

๕๒ อำนาจของความคิด (อุปาทาน)

๕๕ ภาษาไทยของเรา

๕๗ การสร้างบุคลิกภาพตามคำสอนพระพุทธศาสนา

๕๙ ความยุติธรรม

๖๕ ปุณา-ศักรู้อย่างกล้าหาญค้นคว้า

๗๕ ดอกไม้เพลิงแบบโบราณ

๘๒ กิจกรรมของสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

๘๓ ปฏิทินกิจกรรมของสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

๙๒ น้ำใจคนไทย

๙๕ ข้าวเพื่อสื่อมวลชน

๙๖ อนุสาวรีย์เจ้าฟ้ายามกุมาร

เพลงพรจากภูผา

เงื่อมผาอันว่าเทว
หม่อมอกเมื่อแดศสาย
หมอกขาวคงทึบหนา
ครอบคลุมเหนือขุนเขา
เหน็บหนาวอยู่เช่นนั้น
ราวโศกแต่เกินเห็น
วาดหวังด้วยชีวิต
ทุกข์ท้อทรมาณ

แม่เอษแม่ฟ้าหลวง
ราวทองที่ทาบทา
รังสีพระกรุณา
รินร่ำสวสยเรื่องไร
รอบบาทเมื่อชาครา
แดคหม่นหรือฝนพรำ
หมอกทึบทาบขุนเขา
ด้วยแสงซึ่งส่องฉาย
สายเนครที่เมศดา
ลึกซึ่งอยู่เหนือสรรพ
ขุนเขาราวจะค้อม
พระราชชนนี

คอกไม้จากหุบผา
ภูเขาค่อยชันชัน
ข้ามเขา ข้ามขอบฟ้า
พรชวิญนินครลมัย

เบื้องทะเลแห่งเมษราย
เหมือนซ่อนฝันอันเปลี่ยวเหงา
ระบายฟ้าอยู่ทึบเทา
จนคะครึ้มด้วยคับเขี้ยว
ณ คินวันอันเยียบเย็น
แสงรวีซึ่งหยาดหวาน
ก็มีคมิณินครกาล
ด้วยหม่นไหม้คลอมา

คือแสงช่วงฉายนภา
เมื่อทอแสงสว่างใส
คือหยาดฟ้าสโลมใจ
ให้รับรู้อยู่ลึกล้ำ
ก็รู้ว่าทรงครากคร่ำ
สีพระพักตร์ก็แหม่มพราย
จึงลบเงาหลงเคลื่อนคลาย
แก่ชีพชนมให้จำฉันท
จึงอุ่นกว่าดวงคะวัน
รู้สึกซึ่งจะพึงมี
ลงถวายนสกุติ
ให้ทรงพระเกษมสำราญ

ได้เวลาจะแหม่มบาน
คำกวีสู่แว่วไท
กราบบูชาหน้าพระทัย
แทบอยู่เบื้องบาทอุลี

ธำรี

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงเริ่มงานสังคมสงเคราะห์ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ทรงตั้ง "คณะเย็บผ้า" มีสมาชิกประกอบด้วยผู้ที่ทรงคุ้นเคย มีคุณหญิงเพิ่ม ดำรงแพทยาคุณ คุณหญิงอรุณ เมธาธิบดี ท่านผู้หญิงพัว อนุรักษราชฉนเชียร ท่านผู้หญิงฉลวย สุทธิอรธณฤมล คุณหญิงแจ่ม บวรศิริ คุณหญิงเชิด อุดมราชภักดี ม.ร.ว.รสลิน กัดฉางค์ คุณแพ ยุคด-นันท์ Mrs. Zimmerman Mrs. Davis Mrs. Laugesen Mrs. Dr. Nedergaard Mrs. Pendleton Mrs. Reeve ซึ่งเป็นภริยาของนักการศึกษาสอนที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมิชชันนารี เป็นต้น ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนไปเย็บผ้าอ้อมตามบ้านของแต่ละคนและส่งผ้าอ้อมนั้นไปยังโรงพยาบาล

พระราชกรณียกิจการทำบำรุงราษฎรของสมเด็จพระศรีนครินทร์ ส่วนใหญ่จะเป็นการสงเคราะห์ประชาชนในด้านการแพทย์และการสาธารณสุข การศึกษาในชายแดนเป็นการยกระดับความเป็นอยู่ให้กับประชาราษฎร์มีฐานะและการศึกษาสูงขึ้น ร่างกายแข็งแรง เจ็บไข้ได้ป่วยก็มีแพทย์อาสาและแพทย์ทางอากาศมาช่วยดูแลรักษาให้ อันเป็นรากฐานของประชาธิปไตยนี้เอง

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงเคยอธิบายถึงคุณลักษณะของผู้นำไว้ว่า บุคคลที่จะเป็นผู้นำดำเนินการต่าง ๆ ให้สำเร็จได้นั้น ต้องประกอบด้วยคุณลักษณะ ๓ ประการ ได้แก่

๑) มีความตั้งใจ หมายถึง คิดจริง ทำจริง ตัดสินใจทันที และมีความเสียสละ

๒) มีทรัพย์สิน สำหรับจับจ่ายใช้สอย

๓) มีเกียรติ (หรืออำนาจ) ซึ่งจะทำได้ได้รับความร่วมมือความช่วยเหลือจากผู้อื่นอย่างดี รับสั่งว่า ถ้าขาดคุณลักษณะประการใดประการหนึ่ง แล้วยากที่จะทำงานลุล่วงไปได้ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงสรุปลักษณะดังกล่าวได้จากประสบการณ์ของพระองค์นั่นเอง

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเป็นแบบอย่างของภคินีที่นำธรรมะมา

ขวัญแก้ว วัชโรทัย

รองเลขาธิการพระราชวังฝ่ายกิจกรรมพิเศษ

สำนักพระราชวัง

“ถ้าเราเพียงแต่อยากจะมีความสุข
เราก็คะหาได้ในไม่ช้านัก
แต่ถ้าเราอยากจะเป็นสุขยิ่งกว่าผู้อื่น ก็ออกจะยาก
เพราะเราไปเชื่อว่าคนอื่น ๆ นั้น
เป็นสุขยิ่งกว่าที่เราเป็นจริง ๆ”

ประพุดติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน จากพระราชจริยาวัตรที่ทรง
แสดง จากลายพระหัตถ์ที่พระราชทานผู้ใกล้ชิด สะท้อนให้เห็น
พระวิริยะของพระองค์ที่ทรงปฏิบัติตามธรรมคำสั่งสอนของพระ-

พุทธเจ้าอย่างเคร่งครัดโดยเฉพาะเรื่อง ศีล พรหมวิหาร ๔ เป็นต้น
สิ่งหนึ่งที่สมเด็จพระสังฆราชมีพระราชดำรัสสั่งสอน
ผู้ใกล้ชิดเรื่อย ๆ ก็คือ คนเราไม่ควรหลงตัว ลืมตัว มีความอวดดี
ว่าตนเก่ง ซึ่งเกิดขึ้นจากความประมาทไม่ใช้ปัญญาจะเป็นผู้ที่เห็น
โทษของความหลงตัว ลืมตัว จึงควรใช้ปัญญากับสติรักษาจิตของ
ตนไว้เป็นนิตย์ มิให้หลงไหลไปในลาภ ยศ สรรเสริญสุข จะใช้
ลาภยศในทางที่ถูก เพื่อประโยชน์สุขแก่ตนเองและผู้อื่น เมื่อถึง
คราวจะเสียก็ไม่เสียใจ จะสามารถรักษาความดีและจิตใจให้มีความ
สงบ มีสุขได้อย่างสม่ำเสมอ จึงทรงมุ่งมั่นให้อบรมในเรื่องสมาธิ
ทำให้ปัญญาเจริญงอกงาม ใช้ปัญญาพิจารณาให้ทราบตระหนักแน่
ถึงเหตุผลในการปฏิบัตินั้น ๆ ตามเป็นจริง เมื่อใช้ปัญญาดังนี้จึงจะ
ไม่ปฏิบัติผิดทาง ทั้งจะไม่หลงตัว ลืมตัว การใช้ปัญญาจึงเท่ากับ
เป็นการใช้เกราะป้องกันอันตรายอันอาจจะเกิดขึ้นจากความหลงได้

สมเด็จพระสังฆราชรับสั่งเรื่องจังหวะชีวิตว่า แบ่งเป็น ๓ ระยะ
ระยะที่หนึ่งคือ แรกเกิดทุกคนเกิดมาเท่ากันหมด เพราะมาแต่ตัว
ระยะที่สองคือ ขึ้นสมมุติ มีสมมุติต่าง ๆ เช่น ชื่อนั้น ชื่อนี้ บรรดา-
ศักดิ์อย่างนั้นอย่างนี้ เกิดตามมาเป็นของปลอม ระยะที่สาม ขึ้น
ระลึกถึงความจริงได้ว่าชีวิตที่แท้จริงเป็นอย่างไร ไม่หลงไหลใน
สมมุติต่าง ๆ รู้จักใช้ลาภยศ สิ่งสมมุติเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์

สมเด็จพระสังฆราชทรงศึกษาทั้งธรรมะของพระพุทธเจ้าและของ
ศาสนา และลัทธิ รวมทั้งนักปรัชญาอื่นทรงนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์
ในกรณีต่าง ๆ เช่น ทรงก่อกำเนิดของมองเตสกีเยอ (MONTES-
QUIEU) นักเขียนชาวฝรั่งเศส พระราชทานให้ในสมุดบันทึก
กิตติคุณพระราชทานให้เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๒ ความว่า “ถ้าเราเพียง
แต่อยากจะมีความสุข เราก็คะหาได้ในไม่ช้านัก แต่ถ้าเราอยาก
จะเป็นสุขยิ่งกว่าผู้อื่นก็ออกจะยาก เพราะเราไปเชื่อว่าคนอื่น ๆ นั้นเป็น

สุขยิ่งกว่าที่เขาเป็นจริง ๆ”

สมเด็จพระเทพรัตนปรมิณฯ โปรดเกล้าฯ ให้สถานีวิทย อ.ส. พระราชวังดุสิต จัดรายการบริหารทางจิตเป็นประจำทุกวันอาทิตย์ และทรงพระกรุณาโปรดให้อารามวาสีสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาปริณายก เมื่อทรงดำรงตำแหน่ง พระสาสนโสภณ (สว. พญ. โน) เจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศ จัดรายการทั้งสำหรับผู้ใหญ่ เด็ก วัยรุ่น และเด็กเล็ก เริ่มตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๑๑ พระราชทาน พระราชปรารภว่า จิตใจมีความสำคัญเพราะเป็นมูลฐานแห่งความ ประพฤติในทุกอย่าง ทั้งความเจริญ ความเสื่อม ความสุข ความทุกข์ ต่าง ๆ พระพุทธศาสนาได้มีหลักธรรมสำหรับอบรมจิตใจอยู่โดย สมบูรณ์ หากได้มีการชักนำให้เกิดความสนใจในการอบรมจิตใจ จนถึงปลูกฝังเป็นนิสัยในทางที่ถูกเพื่อประพฤติดนให้เหมาะสม ให้ มีความเจริญในด้านการเรียน การทำงาน สามารถเผชิญเหตุการณ์ ต่าง ๆ และครองชีวิตให้มีความสุขตามสมควร

ประโยชน์สำหรับเด็ก

- ฝึกหัดให้เด็กมีความตั้งใจเพิ่มขึ้น (เสริมสร้างพลังทางใจ)
- ให้อู้จักใช้ความคิด (เสริมสร้างพลังทางปัญญา)
- ให้อู้จักสวดมนต์ไหว้พระ ระลึกถึงคุณพระพุทท พระธรรม พระสงฆ์ ให้เป็นสรวงที่พึ่ง
- ให้อู้จักเมตตา รู้จักขอพรพระให้เป็นเด็กดี คนดี ประพฤติดี

สำหรับผู้ใหญ่

- ฝึกหัดและเสริมสร้างให้มีความเข้มแข็ง ปฏิบัติงานดีขึ้น เมื่อพบอุปสรรค ก็ไม่เป็นผู้พ่ายแพ้แก่ชีวิต หรือเมื่อดีใจ ก็ไม่ถึงกับสิ้นใจ
- สำหรับผู้ที่มีจิตใจไม่ปกติอยู่กับที่ ก็จะสามารถระงับความ พุ่งช่านนั้นได้
- ทำให้เกิดความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์

กิจการต่าง ๆ ภายนอก คนที่มีหน้าที่เท่านั้นย่อมทำการ บริหาร และบริหารเฉพาะส่วนที่เป็นหน้าที่ของตนเฉพาะในขณะ

ที่ดำรงหน้าที่อยู่ ส่วนจิตใจเป็นหน้าที่ของทุกคนจะต้องบริหารอยู่ตลอดไป เมื่อบริหารจิตใจของตนให้ดีได้ก่อนแล้ว ก็อาจบริหารคนอื่นหรือกิจกรรมทั้งปวงให้ดีขึ้นด้วย

สมเด็จพระพุทธปฏิมาฯ ทรงปฏิบัติพระองค์ “โดยสมควรและเหมาะสม ปราศจากกิเลสตัณหา คือ โลภ โกรธ หลง” ตลอดเวลาเป็นปกติวิสัย จนเป็นธรรมดาของพระองค์ท่าน หรือจะเรียกว่าเป็นไปตามธรรมชาติก็ได้ แต่ก็ยังมีได้ทรงวางเฉยหรือละไปเสียจนหมดทุกสิ่งทุกอย่าง เห็นได้จากทรงอบรมสั่งสอนทุกคนที่เป็นนักบริหาร นักปกครองว่า ผู้ใดกระทำความผิดก็ควรลงโทษ ผู้ทำดีควรยกย่องสรรเสริญ มิใช่ว่าพระองค์ทรงปฏิบัติธรรมะแล้วจะทรงละเสียทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อมุ่งสู่นิพพานเท่านั้น เพราะทรงถือว่ามนุษย์ยังมีภาระหน้าที่ มีความรับผิดชอบในเรื่องการครองชีพของสมาชิกในครอบครัว และมีหน้าที่การงาน เป็นต้น จึงต้องทำหน้าที่ของตนไปตามสมควร โดยกำหนดปฏิบัติให้มีความเหมาะสมในทางโลกสักจะ (หมายความว่า ตามความเป็นจริงของโลกซึ่งมนุษย์ต้องมีความรับผิดชอบเพื่อความเหมาะสมที่จะอยู่ร่วมกันในโลกนี้ด้วยสันติสุข)

สมเด็จพระพุทธปฏิมาฯ ทรงยกตัวอย่างจากพระประสบการณ์ของพระองค์ท่านว่า เมื่อทรงปฏิบัติภารกิจแล้วก็ทรงเหน็ดเหนื่อย เนื่องจากทรงเจริญพระชนมายุแล้ว จึงต้องทรงพักผ่อนในห้องที่สามารถปรับอุณหภูมิได้ มีที่บรรทมให้สะดวกสบายพอสมควร ยังไม่ทรงสามารถที่ปฏิบัติเช่นเดียวกับพระสงฆ์ได้ ในเรื่องพระกระยาหารเสวยให้เพียงพอกับความต้องการของร่างกายเท่านั้น แต่ที่สำคัญก็คือ ทรงสามารถปฏิบัติพระองค์ได้โดยปราศจากโลภ โกรธ หลง จนเป็นธรรมดา หรือธรรมชาติได้โดยแท้

คำว่า “แม่” เป็นคำที่มีความหมายยิ่งใหญ่สำหรับชีวิตมนุษย์ เพราะแม่นอกจากจะเป็นจุดเริ่มต้นของชีวิตแล้ว แม่ยังเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้และคุณธรรมจำเป็นสำหรับชีวิตอีกหลายประการ เพราะฉะนั้น แม่จึงได้ชื่อว่าเป็นผู้ให้กำเนิดทั้งร่างกายและจิตใจ (คือ ความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจ) แม้ในทางพระพุทธศาสนา ก็ได้แสดงถึงภาระหน้าที่และฐานะของแม่ไว้อย่างสูงส่ง ดังคำกล่าวของพระพุทธนิพนธ์ที่ว่า

พระหุมาย มาตาปิตโร ปุพฺพพจฺริยาติ วุจฺจเร

อาหุเนยฺยา จ ปุตฺตตา ปชาย อนุกมฺปกา.

พระยาอุปทิศศิลปสาร (นิม กานฺจนาคีระ) ได้ถอดความเป็นคำประพันธ์ไว้อย่างไพเราะว่า

ปิตมาตมมากด้วย อุปการ บุตรแล

ควรที่บุตรจักบุญ ชิตล้น

ท่านเรียก “บุรพจารย์” แห่งบุตร

เพราะฝึกสอนตั้งต้น แต่ปฐม

อนึ่ง ท่านประกอบด้วย พรหมวิหาร

ในบุตรประดุจพรหม ประพฤติไซ้

บัณฑิตจึงขนาน นามว่า “พรหม” นา

เพราะจิตท่านตั้งได้ ดังพรหม

ปราชญ์ของอินเดียโบราณที่นอกเหนือไปจากพระพุทธศาสนา ก็ได้กล่าวแสดงถึงความสำคัญและภาระหน้าที่ของแม่ไว้เป็นอันมาก ดังเช่นในคัมภีร์หิโตปเทศกล่าวว่า

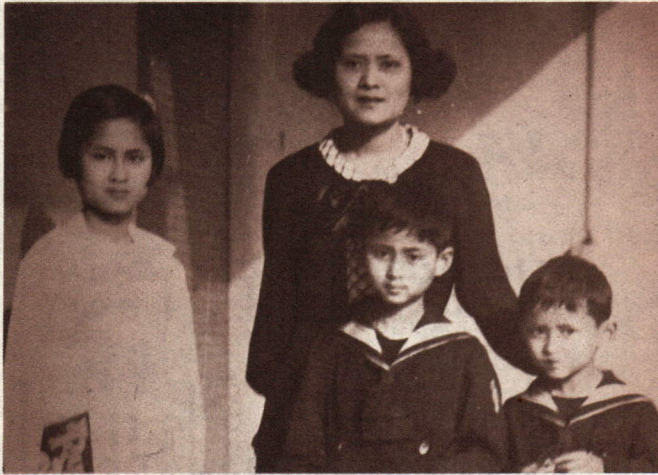
“บุตรได้รับการสั่งสอนของบิดามารดาอย่างถึงซึ่งชื่อเสียง ใ้ชื่อว่าบุตรพอกคลอกจากกรรมก็เป็นบัณฑิตหาได้”

“บิดามารดาผู้ใดมิได้สั่งสอนบุตรของตน บิดานั้นก็เป็นไพร่ มารดาก็เป็นศัตรู (ของบุตรนั้น)..”

คำสอนของพระพุทธศาสนาและโบราณภาษิตที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าทั้งพ่อและแม่ต่างก็มีความรับผิดชอบต่อความเสื่อมความเจริญ ความโง่ความฉลาด ของลูกพอ ๆ กัน ซึ่งนับว่าเป็นภาระที่หนักมิใช่น้อยเลย แต่ในกรณีของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พระราชภาระแห่งความเป็นแม่ของพระองค์ดูจะหนักยิ่งขึ้นเป็นทวีคูณ เพราะต้องทรงรับพระราชภาระอภิบาลพระราชโอรสธิดาองค์น้อย ๆ มาโดยลำพังพระองค์ถึง ๓ พระองค์ และที่นับว่าเป็นพระราชภาระที่หนักยิ่งกว่าภาระของแม่ใด ๆ ก็เพราะว่าพระราชโอรสธิดาที่ทรงอภิบาลรับผิดชอบนั้นเป็น องค์พระประมุขของประเทศถึง ๒ พระองค์ เพราะฉะนั้น การอภิบาลรักษา และการถวายเป็นอบรมสั่งสอนจึงมีความยากและมีความสำคัญยิ่งยวด

พระราชภาระ แห่งความเป็นแม่

“
เมื่อครั้งพระราชโอรสธิดาทั้ง ๓ พระองค์
ยังทรงพระเยาว์
ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า
ให้โรงเรียนเพาะช่างสมัยนั้น
ทำแผนที่ประเทศไทย โดยทำเป็นรูปต่อ
เพื่อให้พระราชโอรสธิดาทั้ง ๓ พระองค์
ทรงเล่นเป็นเกมส์สนุก
เป็นการสอนให้รู้จักประเทศไทย
และรู้จักการดูการใช้แผนที่ไปพร้อมกัน

”

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงสนพระราชหฤทัยเรื่อง
อุปกรณ์การศึกษามาตั้งแต่ครั้งประทับที่วังสระปทุม สมัยพระ-
ราชโอรสธิดาทั้ง ๓ พระองค์ยังทรงพระเยาว์ทรงพระกรุณาโปรด
ให้พระยาอนุศาสตรจิตรกร จัดทำบล็อกตัวอักษรภาษาไทย ทำ
แผนที่ JIGSAW บรรจุลงในกล่อง ที่ฝากล่องมีรูปแผนที่เป็นแบบ
ทรงเล่าว่าทางโรงเรียนเพาะช่างได้ประดิษฐ์ JIGSAW มาถวาย
โดยตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส นอกจากนี้ยังได้โปรดให้ทำ HARD
BOARD ด้วยกระดานแข็ง โรงเรียนเพาะช่างได้จัดทำถวายเรื่อง
ปลาบู่ทอง

พระราชดำรินี้ในเชิงสร้างสรรค์อีกประการหนึ่ง ที่สมเด็จพระ
ศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงพระราชดำริขึ้นตั้งแต่ครั้งที่พระราชโอรส
ธิดาทุกพระองค์ยังทรงพระเยาว์และทรงอยู่ในวัยเรียน นั่นก็คือ
การเรียนรู้เรื่องแผนที่และการใช้แผนที่ กล่าวคือ เมื่อครั้งพระราช
โอรสธิดาทั้ง ๓ พระองค์ยังทรงพระเยาว์ได้ทรงพระกรุณาโปรด
เกล้าให้โรงเรียนเพาะช่างสมัยนั้นทำแผนที่ประเทศไทยโดยทำเป็น
รูปต่อ เลื่อยเป็นชิ้นสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ มีกล่องไม้พร้อมฝาปิดเปิด
สำหรับใส่ด้วย เพื่อให้พระราชโอรสธิดาทั้ง ๓ พระองค์ทรงเล่น
เป็นเกมส์สนุก คล้ายการต่อรูปต่าง ๆ เป็นการทรงสอนให้รู้จัก
ประเทศไทยและรู้จักการดูการใช้แผนที่ไปพร้อมกัน ในส่วน
พระองค์เองนั้นก็ทรงสนพระราชหฤทัยในเรื่องแผนที่และทรง
สามารถใช้แผนที่ประกอบการทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในเวลา
เสด็จพระราชดำเนินในหัวเมืองต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นเสด็จ
พระราชดำเนินทางบกหรือทางน้ำ กล่าวได้ว่า สมเด็จพระศรี-
นครินทราบรมราชชนนี ทรงเป็นผู้เชี่ยวชาญในการใช้แผนที่พระองค์หนึ่ง

ทรงห่วงใยเรื่องการศึกษาของเยาวชนชายแดน เมื่อ พ.ศ.
๒๕๐๓ ทรงพระกรุณาโปรดให้ตำรวจตระเวนชายแดนจัดสร้าง
โรงเรียนขึ้นในท้องที่ชายแดนทั่วประเทศ ในการนี้ ทรงพระกรุณา
โปรดให้จัดอุปกรณ์การศึกษา พระราชทานโดยทรงเน้นเรื่องให้
นักเรียนของโรงเรียนชายแดนทุกแห่งทราบว่า ตนเองเป็นคนไทย
มีถิ่นฐานอาศัยอยู่ในประเทศไทย ทั้ง ๆ ที่บางแห่งพูดภาษาเขมร
ภาษาลาว หรือภาษาข่าของมาเลเซีย ทรงพระกรุณาโปรดให้
กองอุปกรณ์การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประดิษฐ์ JIGSAW
จากแผนที่ที่กรมแผนที่จัดพิมพ์ถวาย นอกจากนี้ ยังมีหนังสือ
ธรรมะต่าง ๆ และสิ่งสำคัญที่ขาดเสียมิได้คือ สัญลักษณ์ที่สำคัญ
อันเป็นเครื่องหมายแสดง ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ก็คือ
ธงชาติ พร้อมทั้งเสาธงและฐาน พระพุทธรูป ภ.ป.ร. พร้อมทั้ง
หิ้งพระ พระบรมฉายาลักษณ์

พระราชประวัติได้แสดงให้เห็นว่า สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
ทรงมีประสบการณ์ชีวิตในด้านต่าง ๆ มาเป็นอันมาก จึงกล่าวได้ว่า
ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ทรงผ่านมาในพระชนมชีพเหล่านี้ได้มีส่วน
อย่างสำคัญต่อพระราชดำริสร้างสรรค์ และเป็นที่มาแห่งพระ

คุณธรรมสำคัญประจำพระชนมชีพอีกหลายประการ และสิ่งเหล่านี้เองที่ได้มีบทบาทเป็นอย่างมากต่อการที่ทรงอภิบาลและฝึกสอนพระราชโอรสธิดาในเวลาต่อมา ดังจะเห็นได้ว่าพระราชธิดาอัยยิกและพระราชจริยาวัตรหลายประการในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้ส่งผลไปถึงพระราชธิดาอัยยิกและพระราชจริยาวัตรของพระราชโอรสธิดา โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้ง ๒ พระองค์ ดังจะได้กล่าวถึงเป็นบางประการในที่นี้ต่อไป

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงสนพระราชหฤทัยภาษาสันสกฤต และเคยทรงศึกษาภาษาละตินมาก่อน ประมาณปี พ.ศ. ๒๔๕๐ (ค.ศ. ๑๙๐๗) ทรงเริ่มศึกษาภาษาสันสกฤตที่มหาวิทยาลัยเมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ทรงเล่าว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ กลับมายังกรุงเทพฯ เมื่อเสด็จฯ กลับประเทศสวิตเซอร์แลนด์ทรงนำหนังสือไวยากรณ์ภาษาสันสกฤตของสมเด็จพระบรมราชชนนีไปฝากที่ประเทศสวิดฯ จึงทรงเริ่มสนพระราชหฤทัยภาษาสันสกฤตตั้งแต่นั้นมา ที่มหาวิทยาลัยโลซานน์มีนักศึกษาภาษาสันสกฤตเพียง ๑๐ คน ทรงเล่าว่า ภายหลังนักเรียนก็ร่อยหรอลงจนเหลือพระองค์เพียงผู้เดียว เพราะเป็นวิชาที่ศึกษาได้ยากมาก Prof. REGAMEY เป็นผู้ถวายพระอักษรที่โลซานน์ (LAUSANNE) และฟริบูร์ก (FRIBOURG) สามารถอ่านอักษรไทยและรู้ภาษาจีนด้วย ต่อมา สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จึงได้ทรงศึกษาภาษาบาลี ด้วยเหตุนี้จึงทรงค้นคว้าเรื่องข้อพระธรรมต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนาด้วยพระปรีชาสามารถสูงยิ่ง เข้าพระราชหฤทัยได้ลึกซึ้ง ก็เพราะทรงเจริญความรู้ทางภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต ช่วยให้ทรงอ่านและศึกษาพระคัมภีร์ทั้ง ๒ ภาษาได้สะดวก พระราชดำริทางพระพุทธศาสนาจึงแตกฉานยิ่งนัก

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงอยู่ในฐานะที่เรียกได้ว่า เป็นนักกีฬาสมัครเล่นมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ และทรงกีฬาได้หลายอย่างที่ทรงโปรดก็เช่น เทนนิส แบดมินตัน ทรงม้า สกิกิ้งทรงเล่นมาจนถึงพระชนมายุ ๘๐ แม้ปัจจุบันพระชนมายุ ๘๐ แล้วก็ยังทรงกีฬาเบตองอยู่เสมอ ฉะนั้นจึงไม่น่าแปลกใจที่พระราชโอรสธิดาทุกพระองค์ก็ทรงโปรดกีฬา โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน ทรงพระปรีชาสามารถในทางการกีฬาหลายประเภท และที่ทรงพระปรีชาสามารถเป็นพิเศษก็คือ กีฬาเรือใบ ดังเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้ว

งานอดิเรกอีกอย่างหนึ่งที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี โปรดมาตั้งแต่ยังทรงเป็นนักเรียนพยาบาลที่โรงพยาบาลศิริราช และทรงปฏิบัติอยู่ต่อมาอีกเป็นเวลานานก็คือ การถ่ายรูปและการถ่ายภาพยนตร์ เมื่อมีการตั้ง "สมาคมภาพยนตร์สมัครเล่น" ขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๗ โดยมีพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นประธาน และมีสมาชิกประมาณ ๕๐ คน ณ พระตำหนักจิตรลดารัตนบุรี สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ก็ทรงเป็นสมาชิกของสมาคมนี้ด้วย

“

ที่มหาวิทยาลัยโลซานน์
มีนักศึกษาภาษาสันสกฤตเพียง ๑๐ คน
ทรงเล่าว่า
ภายหลังนักเรียนก็ร่อยหรอลง
จนเหลือพระองค์เพียงผู้เดียว
เพราะเป็นวิชาที่ศึกษาได้ยากมาก...
ต่อมา สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จึงได้ทรงฝึกภาษาบาลี
ด้วยเหตุนี้จึงทรงค้นคว้า
เรื่องข้อพระธรรมต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนา

”

“

พระราชธรรมาธิบดี
ทรงโปรดการถ่ายรูปและภาพยนตร์
ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
รัชกาลปัจจุบัน
ทรงได้แบบอย่างจากงานอดิเรกของ
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

.....

ได้กลายเป็นอุปกรณ์สำคัญ
ที่เกื้อกูลต่อการทรงปฏิบัติ
พระราชกรณียกิจต่าง ๆ เป็นอย่างมาก

”

พระองค์หนึ่ง พระราชธรรมาธิบดีโปรดการถ่ายรูปและถ่ายภาพยนตร์นี้ ได้สืบทอดมาซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้งสองพระองค์อย่างครบถ้วน ดังที่หลายท่านคงจะเคยได้เห็นพระบรมฉายาลักษณ์เมื่อทรงพระเยาว์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้งสองพระองค์ ซึ่งมักจะมีกล้องถ่ายรูปคล้องพระศออยู่เสมอ หรือไม่ก็มักมีกล้องอยู่ในพระหัตถ์เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลาเสด็จพระราชดำเนินประพาสสถานที่ต่าง ๆ พระราชจริยาวัตรดังกล่าวนี้ยังเป็นที่เฝ้าตาของคนทั่วไปอยู่จวบจนปัจจุบัน ในเวลาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินในสถานที่ต่าง ๆ ที่มีใช่เป็นการพระราชพิธี

พระราชธรรมาธิบดีทรงโปรดการถ่ายรูปและถ่ายภาพยนตร์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน ซึ่งทรงได้แบบอย่างจากงานอดิเรกของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีนั้น มาในปัจจุบัน พระราชจริยาวัตรอันนี้มีใช่เป็นงานอดิเรกเพื่อทรงพระสำราญ แต่ได้กลายเป็นอุปกรณ์อันสำคัญที่เกื้อกูลต่อการทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจต่าง ๆ เป็นอย่างมาก ภาพถ่ายช่วยบันทึกข้อมูลเพื่อประกอบพระราชดำริในเรื่องต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี และภาพถ่ายต่าง ๆ ที่ได้ทรงพระกรุณาถ่ายบันทึกได้เป็นจำนวนมาก รวมทั้งทรงพระกรุณาโปรดให้มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบนี้ ย่อมจะกลายเป็นสมบัติอันล้ำค่าในทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีของประเทศชาติต่อไปอีกเป็นเวลานานนับพันปีและประมาณค่ามิได้

การที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงสนพระราชหฤทัยในเรื่องการอบรมปลูกฝังพระราชโอรสธิดาให้ทรงสนพระราชหฤทัยในเรื่องการเกษตร พระองค์ทรงปลูกต้นไม้ ตกแต่งต้นไม้ ทรงอุทิศพระองค์เองทำตัวอย่างดังเป็นที่ประจักษ์แก่ชาวไทย ทำให้คนไทยสามารถประพฤติปฏิบัติตามแบบอย่างพระองค์ และถวายพระนามว่า “แม่ฟ้าหลวง” หรือ “พระแม่เจ้า” ของไทยทุกคน ไม่ว่าจะเป็นราษฎรชายแดนหรือชาวภูเขา ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ฯลฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเจริญรอยตามพระยุคลบาทด้วยการทุ่มเทกำลังพระวรกายและกำลังพระราชหฤทัย อุทิศพระองค์เพื่อความเป็นอยู่ดีมีสุขของราษฎรทั่วประเทศ ทรงใช้หลักวิชาการอันทันสมัย และทรงใช้แผนที่ของภูมิประเทศที่เสด็จประกอบเป็นหลัก จะเห็นว่าเสด็จพระราชดำเนิน ณ ที่ใด จะทรงมีสิ่งของประจำพระองค์ประจำอยู่รอบบริวารของสงฆ์ก็คือ แผนที่กล้องถ่ายรูป และดินสอ มียางลบด้วย จะทรงใช้ยางลบเสมอเมื่อทรงพบเห็นอะไรก็ทรงใช้วิธีขีดเขียนบนแผนที่เช่นเดียวกับสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เพื่อจะได้เป็นหลักฐานปรากฏชัดเจน บางครั้งจะทรงพบว่า ณ จุดที่ประทับนั้นเป็นสถานที่บนภูเขา แต่ตามระวางของกรมแผนที่ระบุไว้ว่าเป็นธารน้ำ จึงดูคล้ายกับน้ำไหลขึ้นที่สูง พระราชทานข้อสังเกตนี้แก่กรมแผนที่และกรมแผนที่ก็ได้สำรวจใหม่ จัดการแก้ไขปรับปรุงใหม่

เพราะปรากฏว่าเป็นเรื่องผิดพลาดของเจ้าหน้าที่ของกรมแผนที่เอง ที่เขียนบกพร่อง กลายเป็นน้ำไหลกลับขึ้นที่สูง กรมแผนที่ได้เขียนเป็นเอกสารถวายสดุดีเฉลิมพระเกียรติว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นนักแผนที่ผู้ชำนาญพระองค์หนึ่งด้วย

โดยที่ทรงเห็นประโยชน์ของแผนที่ดังกล่าวมาแล้ว สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จึงมีพระราชดำริที่จะให้เด็ก ๆ ทั้งหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กนักเรียนในจังหวัดชายแดนซึ่งเป็นบ้านเกิดของตนเองได้เรียนรู้ และรู้จักรักและปกป้องประเทศชาติ ฉะนั้นเมื่อราว พ.ศ. ๒๕๐๗ จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดให้กระทรวงศึกษาธิการจัดทำแผนที่ประเทศไทยขนาดเขื่อง โดยตัดแบ่งออกเป็นส่วน ๆ เน้นเฉพาะจังหวัดชายแดนต่าง ๆ พร้อมทั้งมีหมุดติดไว้ที่ส่วนนั้น ๆ ให้สามารถดึงออกมาได้ เป็นการสะดวกต่อการเรียนรู้ของเด็กว่าจังหวัดของเขายู่ตรงส่วนไหนของประเทศไทย เป็นการเรียนจากแผนที่มากกว่าคำอธิบายอย่างเดียว เพราะเห็นได้ชัดเจน ทั้งจะใช้เป็นการเล่นต่อรูปเพื่อสนุกก็ยังได้ และได้ความรู้ไปในตัวด้วย แผนที่ดังกล่าวนี้ ทรงพระกรุณาโปรดให้จัดทำขึ้นเพื่อพระราชทานแก่โรงเรียนชายแดนต่าง ๆ ที่เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนอยู่เสมอเป็นประจำปี

สมเด็จพระบรมราชชนนี ทรงเล่าให้ฟังว่า เมื่อเจ้านายยังทรงพระเยาว์ ทรงถามปัญหาหรือเรื่องใด ๆ ถ้าทรงทราบก็จะทรงตอบ ถ้าไม่ทรงทราบ มักจะทรงค้นหาจากพจนานุกรม หรือ Encyclopedia หรือตำรา แล้วจึงทรงตอบ ฉะนั้นจึงทรงสะสมตำรับตำรามากมาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงสนับสนุนเรื่อง "สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน" เวลาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ แปรพระราชฐานต่างจังหวัดทรงจัดพจนานุกรมทั้งไทย อังกฤษ ฝรั่งเศส และบาลีสันสกฤต ไปด้วยพระองค์เองทุกครั้ง

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงเข้าพระราชหฤทัยถึงความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของประชาชนผู้ยากไร้ และผู้ที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารห่างไกลความเจริญทั้งหลาย ว่าพวกเขาเหล่านั้นขาดอะไร ต้องการอะไร และพระองค์ควรจะพระราชทานอะไรแก่พวกเขา เพราะฉะนั้น ในการเสด็จพระราชดำเนินแต่ละครั้งเพื่อทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจต่าง ๆ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พอพระราชหฤทัยที่จะเสด็จฯ ไปในถิ่นชายแดนหรือถิ่นทุรกันดารเป็นส่วนใหญ่ ดังที่ได้ทรงมีพระราชดำรัสอธิบายพระราชทานแก่ทหารและตำรวจตระเวนชายแดน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ มีความตอนหนึ่งว่า

"การที่ข้าพเจ้าได้ออกเยี่ยมจังหวัดชายแดน ก็เพราะระลึกอยู่เสมอว่า ข้าราชการและประชาชนในจังหวัดชายแดนนั้น ย่อมได้รับความสะดวกสบายน้อยกว่าผู้ที่อยู่ในเมืองหลวง ยิ่งในเวลาที่ประเทศใกล้เคียงบังเกิดสถานการณ์ไม่สงบเรียบร้อยด้วยแล้ว ก็จะทำให้

ลำบากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะตำรวจภูธรชายแดน ต้องปฏิบัติหน้าที่ห่างไกลความเจริญ ซึ่งไม่เคยชินมาก่อน ย่อมทำให้ได้รับความทุกข์ยาก ตรากตรำมาก...

ด้วยความห่วงใยในความลำบาก ที่ท่านทั้งหลายได้รับดังกล่าวแล้ว และใครจะได้เห็นสภาพความเป็นอยู่ที่แท้จริง เพื่อที่จะได้ช่วยเหลือ ข้าพเจ้าจึงได้เยี่ยมตามที่ต่าง ๆ ขอให้ท่านทั้งหลายได้ทราบด้วยกันว่า ข้าพเจ้าระลึกถึงการปฏิบัติหน้าที่อันยากลำบากของท่านอยู่เสมอ และยินดีให้ความช่วยเหลือแก่ท่านทั้งหลายด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์ต่อประเทศชาติของเรา..."

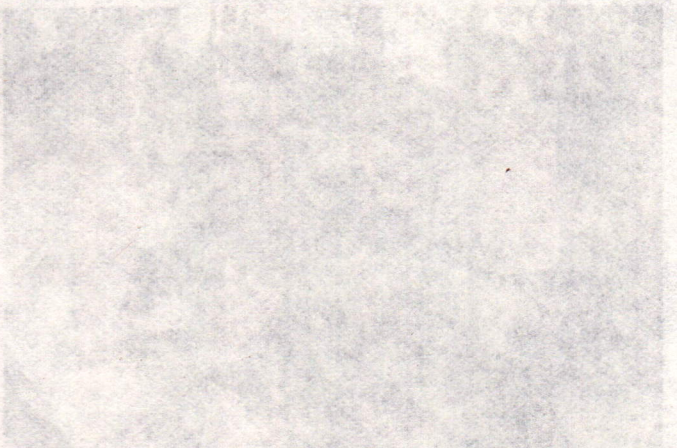
ด้วยพระราชดำริดังกล่าว จึงเสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมทหารและตำรวจตระเวนชายแดนเป็นประจำทุกปี เพื่อพระราชทานขวัญและกำลังใจแก่พวกเขาเหล่านั้นและพระราชทานพระราชูปถัมภ์ในกิจการที่พวกเขาริเริ่มการทำงานขึ้น เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ดังเช่น เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รับโรงเรียนชายแดนที่ตำรวจตระเวนชายแดนริเริ่มสร้างขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๘ มาไว้ในพระราชูปถัมภ์ พร้อมทั้งพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ และเงินทุนที่มีผู้โดยเสด็จพระราชกุศลสร้างโรงเรียนเพิ่มขึ้นอีกหลายแห่ง โรงเรียนที่สร้างด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์นั้นทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานชื่อว่า "โรงเรียนสังวาลย์วิทย" เรียงลำดับไปตามจำนวนหมายเลข ส่วนโรงเรียนที่สร้างด้วยเงินทุนที่มีผู้บริจาคโดยเสด็จพระราชกุศล ก็ทรงพระกรุณาโปรดให้ตั้งชื่อตามชื่อของผู้บริจาค การทรงปฏิบัติดังนี้เป็นเหตุให้กิจการโรงเรียนชายแดนของตำรวจตระเวนชายแดนดำเนินไปอย่างมั่นคงเป็นปึกแผ่น นอกจากจะพระราชทานโรงเรียนสำหรับเป็นที่อาศัยเรียนแล้ว ยังพระราชทานอุปกรณ์การเรียนที่จำเป็นต่าง ๆ อีกเป็นอันมาก และที่สำคัญก็คือ ได้พระราชทานแนวพระราชดำรินั่นที่จะปลูกฝังความเป็นไทยและความจงรักภักดีต่อสถาบันสำคัญของชาติคือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันจะยังผลให้เกิดเป็นความสมัครสมานสามัคคีของคนในชาติให้แก่เยาวชนของชาติเสียตั้งแต่เยาว์วัย มีพระราชดำริจัดสร้างสัญลักษณ์ของสถาบันสำคัญทั้งสามของชาติดังกล่าวแล้ว ออกมาให้เป็นรูปธรรมที่เด็ก ๆ สามารถมองเห็นและเข้าใจทั้งจดจำได้ง่าย นั่นก็คือ โรงเรียนชายแดนที่ทรงพระกรุณาพระราชทานพระพุทธรูป ภปร. พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และธงชาติ ประจำไว้ทุกโรงเรียน ๆ ละหนึ่งชุด (ตามรูปภาพประกอบ) ธงชาติเป็นเครื่องเตือนตาเตือนใจให้เด็กได้คุ้นเคยและจดจำสิ่งอันเป็นสัญลักษณ์ของประเทศชาติ พระพุทธรูปเป็นเครื่องเตือนตาเตือนใจให้เด็กได้คุ้นเคยและจดจำสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา สอนให้สำนึกระลึกอยู่เสมอว่า ศาสนาประจำชาติของตน คือพระพุทธศาสนาที่มีสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระบรมศาสดา พระบรมฉายาลักษณ์ย่อมเตือนตาเตือนใจเด็ก

ให้จดจำรำลึกถึงองค์พระประมุขของชาติ แม้ว่าพวกเขาจะอยู่ห่างไกลไม่มีใครมีโอกาสได้เฝ้าชมพระบารมีอย่างใกล้ชิด แต่พวกเขาก็สามารถรู้จักและจดจำพระองค์ได้จากพระบรมฉายาลักษณ์ที่อัญเชิญมาไว้ในโรงเรียนเป็นการเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อองค์พระประมุขของชาติ การปลูกฝังให้เด็ก ๆ มีจิตใจจดจำสิ่งดีงามไว้ตั้งแต่เยาว์วัย ย่อมทำได้ง่ายกว่าและมีผลลึกซึ้งที่ยั่งยืนกว่าที่จะกระทำเมื่อเด็กเติบโตแล้ว ฉะนั้น พระราชดำรินี้จึงเป็นพระราชโบายที่แยบยล และปรากฏว่าได้เป็นแบบอย่างให้โรงเรียนและสถานที่ราชการต่าง ๆ ปฏิบัติตามทั่วไปดังที่เห็นกันอยู่ในปัจจุบัน พระราชดำรินี้จึงเป็นแบบอย่างอีกประการหนึ่งที่แสดงพระปรีชาสามารถในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีที่ทรงทำสิ่งยากให้กลายเป็นสิ่งง่าย ทำสิ่งที่มีลักษณะเป็นอุดมคติหรือเป็นนามธรรมให้ปรากฏออกมาเป็นรูปธรรม ซึ่งบุคคลหลายคนอาจจะพูดว่าเป็นเรื่องง่าย ๆ ธรรมดา ๆ โดยมีได้คิดให้ลึกซึ้งว่าความยากนั้นอยู่ตรงที่การทำให้นามธรรมที่เข้าใจยาก ปรากฏออกมาเป็นรูปธรรมที่มองเห็นได้ จับต้องได้ ทั้งคุณค่าอันใจจนจดจำได้ไม่ลืม

พระราชกรณียกิจของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี นั้น อาจจะ มีบางคนหรือหลาย ๆ คนมองไปว่าเป็นเรื่องพื้น ๆ ธรรมดา ๆ ซึ่งอันที่จริงก็เป็นเช่นนั้น และความพื้น ๆ หรือความเป็นธรรมดา ๆ ดังกล่าวนี้อเองเป็นลักษณะพิเศษประการหนึ่งในการดำรงพระชนมชีพของพระองค์ และถ้ามองกันให้ลึกซึ้งแล้ว ก็จะประจักษ์ว่า การดำรงพระชนมชีพอย่างเรียบง่ายนี้ ได้ก่อให้เกิดผลดีแก่ประเทศชาติและประชาชนอย่างล้นพ้น คำอธิบายเรื่องนี้ด้วยวิธีเปรียบเทียบ จะทำให้เข้าใจง่ายขึ้นคือ การล้อมรั้วบ้านไม่ว่าจะเป็นบ้านเล็กหรือบ้านใหญ่ย่อมเป็นสิ่งที่ไม่ยากทั้งมองเห็นได้แน่นอน เพราะมีบริเวณจำกัด แต่การล้อมรั้วป่าทั้งป่านั้น ย่อมทำได้ยากเย็นเพียงไร ทั้งไม่มีใครมีแนวคิดเห็นว่าจะทำได้แค่ไหน เพียงใด แต่ข้ออุปมาด้วยการล้อมรั้วป่าทั้งป่านี้แหละคือ พระราชกรณียกิจที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงปฏิบัติมาตั้งแต่เริ่มแรกจนปัจจุบัน โดยที่มิได้สนพระราชหฤทัยว่าใครจะมองเห็นหรือไม่ เพราะฉะนั้น พระราชกรณียกิจต่าง ๆ ที่ทรงปฏิบัตินั้นต้องทรงใช้พระวิริยะอุตสาหะอย่างเยี่ยงยอดเกินกว่าที่ใครจะคาดคิด และน้อยคนที่จะทำได้

และด้วยพระราชหฤทัยเปี่ยมด้วยพระเมตตา ทรงอุทิศพระองค์เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่เพื่อนมนุษย์ร่วมชาติ ภาพที่คนทั้งปวงคุ้นตาจนดูเป็นเหตุการณ์ธรรมดาก็คือ ภาพสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีเสด็จพระราชดำเนินขึ้นเขาลงห้วยไปในพื้นที่ชายแดนทุรกันดารต่าง ๆ มิได้ขาดทั่วทุกภาคของประเทศเพื่อบรรเทาทุกข์ ดำรง ทหาร และราษฎรตามชายแดน มิใครเคยคิดบ้างหรือไม่ ว่า ขณะนี้พระชนมายุย่าง ๕๐ พรรษาแล้ว แต่ก็ยังคงทรงพระ-

“

มีใครเคยคิดบ้างหรือไม่ว่า
ขณะนี้พระชนมายุย่าง ๙๐ พรรษาแล้ว
แต่ยังคงทรงพระราชอุทิศ
ปฏิบัติพระราชกรณียกิจต่าง ๆ
เหมือนที่เคยทรงมา
เมื่อกว่า ๙๐ ปีแล้วอย่างสม่ำเสมอ

”

ราชอุทิศหาปฏิบัติพระราชกรณียกิจต่าง ๆ เหมือนที่เคยทรงมา
เมื่อกว่า ๙๐ ปีแล้วอย่างสม่ำเสมอ

และก็ภาพการปฏิบัติพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ดังกล่าวมาแล้วนั่นเอง เตือนใจเราทั้งหลาย
ให้นึกถึงภาพอีกภาพหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะการคล้ายคลึงกันยิ่งนัก
ก็คือ ภาพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิน
เยี่ยมเยียนพสกนิกรในหัวเมืองต่าง ๆ ทิวพระราชอาณาจักร และ
ภาพที่เสด็จพระราชดำเนินบุกป่าฝ่าดง ฝ่าแสงแดดและสายฝน
เพื่อทรงสำรวจพื้นที่ที่ประกอบแนวทางการพระราชดำริบ้าง เพื่อทรง
ตรวจเยี่ยมความก้าวหน้าของโครงการในพระราชดำริต่าง ๆ บ้าง
ทั้งสองภาพเป็นที่คุ้นตาคุ้นใจมานานคู่เคียงกันมาโดยตลอด ที่
ประชาชนชาวไทยให้รำลึกถึงทุกทีพาราตรี

พระราชกรณียกิจที่เป็นงานอดิเรกซึ่งสมเด็จพระศรีนคริน-
ทราบรมราชชนนีโปรดกระทำอย่างหนึ่งก็คือ การทำดอกไม้แห้ง ทำเป็น
บัตรอวยพรหรือติดบนสิ่งของต่าง ๆ (ดังที่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ
เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา ทรงพระราชนิพนธ์เล่าไว้ในเรื่อง “เวลาเป็น
ของมีค่า”) วิธีการที่ทรงใช้ดอกไม้ป่ามาทำเป็นดอกไม้แห้ง
ก็ทรงทำง่าย ๆ คือ ทรงใช้วัสดุที่หาง่าย วัสดุที่ใช้แล้ว หรือเลิกใช้
เช่น กระดาษหนังสือพิมพ์ กระดาษห่อของ วัสดุแข็งที่มีอยู่ เป็นต้น
มาเป็นอุปกรณ์ในการทำ เป็นวิธีการเรียบง่ายก็จริง แต่มีความหมาย
อย่างลึกซึ้ง เพราะความเรียบง่ายเหล่านี้ เป็นสิ่งแสดงถึง “ความ
รู้จักใช้” สิ่งที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ และความรู้จักใช้สิ่งที่ดูเหมือน
จะไม่มีประโยชน์ให้เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ขึ้นมา เช่น ทรงเลือกเก็บ
ดอกไม้ป่าที่ขึ้นอยู่ระกระกะทั่วไปตามพื้นดิน หรือตามภูเขา
และทรงใช้กระดาษ หนังสือพิมพ์เก่าซึ่งคนทั่วไปมักจะโยนทิ้ง
หรือเผาไฟ มาเป็นอุปกรณ์ เป็นต้นนั้น ย่อมเป็นพระราชกรณียกิจ
ที่แสดงถึงพระคุณธรรม ซึ่งเจริญอยู่ในพระราชหฤทัยและใน
พระราชนิสัยได้ดียิ่ง พระราชอัธยาศัยที่มีต่อความเรียบง่ายดังกล่าว
นี้ ไม่เพียงแต่จะปรากฏออกมาทางพระราชกรณียกิจหรือผลงาน
ของพระองค์เท่านั้น บางครั้งก็ยังพระราชทานสอนแก่ผู้ใกล้ชิด
บางคนด้วย ดังเช่นท่านผู้หญิงหนึ่งได้เล่าว่า ทรงอธิบายว่า “คนเรา
นี้มันอยู่ที่ความพอใจ ถ้าเรามีจักรยานก็ควรจะนึกว่ายังดีกว่าเดิน
เพราะว่าถึงเร็วกว่า มีรถยนต์คันเล็กก็ยังดีกว่าจักรยาน เพราะไปได้
เร็วกว่า...” ทั้งนี้หมายความว่า ความพอใจในสิ่งที่เรามีอยู่หรือ
ในสิ่งที่เราทำอยู่ ทำให้คนเรามีความสุขและทำให้สามารถกระทำ
การต่าง ๆ ได้อย่างมีความสุขด้วย ถ้าขาดความรู้สึกดังกล่าวนี้
เสียแล้ว เราอาจจะหาความสุขความพอใจต่าง ๆ ไม่ได้ จนอาจ
จะทำอะไรไม่ได้เลย เพราะยังความรู้สึกว่า ยังมีไม่พอ ยังไม่พร้อม
จะทำอยู่เสมอ เลยไม่ต้องทำอะไรกัน

พระราชดำรินี้เรื่อง ความรู้จักใช้ ความรู้จักพอใจ ความ
ประหยัด และการที่ไม่ทรงอยู่นิ่งเฉย ก็คือความขยันหมั่นเพียร

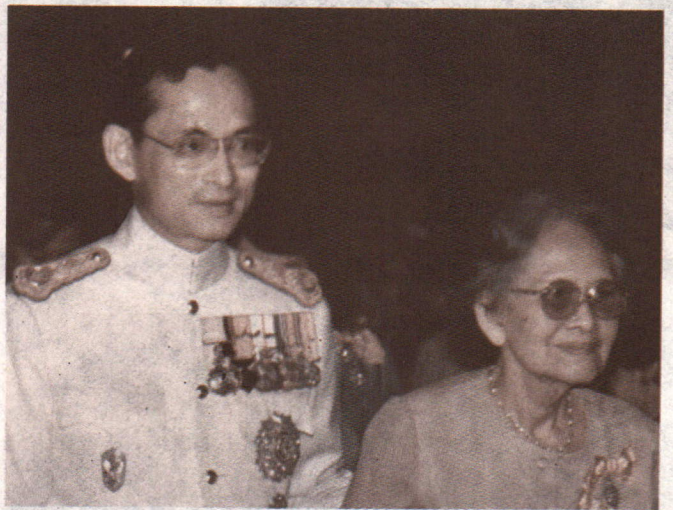

ที่แสดงออกทางการทรงงานหรือทางพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ทั้งที่เป็นเรื่องส่วนพระองค์และเป็นเรื่องของส่วนรวม ก็ล้วนเป็นคุณธรรมที่พระพุทธศาสนาสั่งสอนไว้ทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น การทรงงานใด ๆ หรือทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจใด ๆ ทั้งส่วนพระองค์และส่วนรวมดังกล่าวมานั้น จึงเป็นไปด้วยพระราชหฤทัยซึ่งเจริญพระคุณธรรมและยังทรงพระกรุณาสั่งสอนคุณธรรมต่าง ๆ เหล่านั้นแก่ผู้ใกล้ชิดหรือผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย

ที่กล่าวว่าเป็นการทรงเจริญพระคุณธรรมในพระองค์ก็ เพราะว่า การทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจต่าง ๆ นั้นต้องทรงอาศัยข้อธรรมต่าง ๆ มี พระวิริยะอุตสาหะ พระขันติ พระเมตตา กรุณา พระสติปัญญา เป็นต้น เพื่อให้พระราชกรณียกิจนั้น ๆ ดำเนินลุล่วงไปด้วยดี ยิ่งทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจต่าง ๆ มากขึ้นเท่าใด พระคุณธรรมต่าง ๆ ยิ่งเพิ่มทวีขึ้นในพระองค์ยิ่งขึ้นเท่านั้น จนกลายเป็นพระราชนิสัยยังคงาม พอพระราชหฤทัยในสิ่งเรียบง่าย มีพระราชหฤทัยเปี่ยมไปด้วยพระคุณธรรมเป็นธรรมชาติโดยแท้

ทรงสอนผู้ใกล้ชิดและผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยทรงปฏิบัติหรือกระทำให้ดูเป็นแบบอย่าง จึงเป็นการสอนตามธรรมชาติอันเป็นวิธีถูกต้องที่สุดอย่างยิ่ง ผู้ถูกสอนก็จะไม่รู้สึกรู้สีกว่าตนถูกบังคับให้เรียนหรือถูกสอน แต่ขณะเดียวกันก็ได้รู้ได้เห็นแบบอย่างดีงามอยู่ตลอดเวลา ดังที่ปัจจุบันใช้วิธีการศึกษาครบวงจร คือได้รู้ได้เห็นวิธีทำวิธีปฏิบัติ และได้เห็นผลของการทำตามวิธีนั้น ๆ ไปด้วย จึงทำให้เกิดความเข้าใจและตั้งใจเรียนรู้เรื่องนั้นได้ตัวก็ทำอะไร ทำอย่างไร และได้ผลอันใด เพราะฉะนั้น บุคคลที่อยู่ใกล้พระยุคลบาทมาแต่เยาว์วัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชโอรสพระราชธิดา จึงได้ทรงเรียนรู้และซึมซาบ ทรงรับพระราชอัธยาศัย พระราชนิสัยอันทรงคุณธรรม เข้าสู่พระราชหฤทัยและพระหทัยโดยธรรมชาติ และทรงดำเนินรอยตามสมเด็จพระบรมราชชนนีทุกประการ

เพราะฉะนั้น จึงกล่าวสรุปได้ว่า สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงดำรงพระชนมชีพอยู่โดยธรรม ทรงเจริญพระธรรมด้วยการทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจต่าง ๆ กล่าวอย่างภาษาชาวบ้านก็ว่า ปฏิบัติธรรมด้วยการทำงาน และก็ด้วยวิธีนี้เองได้ทรงแผ่พระคุณธรรมประการสำคัญ มีพรหมวิหารธรรมเป็นต้นไปสู่บุคคลรอบพระองค์ นับแต่สมเด็จพระราชโอรสพระราชธิดา ไปจนถึงประชาราษฎรทั่วไป เป็นการทรงปฏิบัติพระราชภาระแห่งความเป็น “แม่” โดยสมบูรณ์ พสกนิกรไทยประจักษ์และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นอเนกประการดังกล่าวแล้ว จึงพร้อมใจกันถวายพระราชสมัญญาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ว่า “สมเด็จพระย่า” ของคนไทยทั้งแผ่นดิน ก็เพราะทรงเป็นที่เคารพเทิดทูนของปวงชนชาวไทยถ้วนหน้า

ทรงศึกษาค้นคว้าในวิชาการต่าง ๆ อย่างละเอียดลึกซึ้ง โดยเฉพาะศาสนา ปรัชญา จนสามารถทรงแนะนำหรือทรงนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่สังคมและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ได้เป็นอย่างดี จากพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีทรงปฏิบัติพระองค์และทรงสั่งสอนอบรม พระราชโอรสธิดา ตลอดจนข้าราชการบริพาร ทรงเน้นความพอดี และความเป็นคนดี มีเมตตากรุณาต่อผู้อื่นที่ด้อยกว่าและที่กำลังต้องการรับความช่วยเหลือ ให้ปฏิบัติโดยไม่เบียดเบียนผู้ใดแม้แต่ตนเอง

ด้วยพระบุญญาบารมีในพระองค์ผู้ทรงเป็นสมเด็จพระบรมราชชนนีผู้ประเสริฐ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา ซึ่งเป็นพระราชโอรสและพระราชธิดา ได้ทรงดำเนินรอยตามพระยุคลบาท ได้ทรงบำเพ็ญประโยชน์ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ราษฎร พระราชทานคำสั่งสอนแนะนำเป็นวิทยาทานแก่ราษฎรทั่วทั้งประเทศให้ได้ใช้ในการประกอบอาชีพ ทั้ง 2 พระองค์ มีสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐสุดเป็นหลักชัยแห่งพระองค์ท่าน ประชาชนชาวไทยต่างถวายพระพรชัยแด่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีอยู่ทุกทีพาราตริ ให้ทรงพระเจริญมีพระชนมายุยิ่งยืนนาน

ปลูกต้นไม้เฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
ในวโรกาสพระชนมายุ ครบ ๙๐ พรรษา

บำรุง สุขพรรณ

“ในวโรกาสที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
จะเจริญพระชนมายุครบ ๙๐ พรรษาในวันที่ ๒๑ ตุลาคม
๒๕๓๓ นี้ คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติโครงการปลูกต้นไม้
เฉลิมพระเกียรติฯ จำนวน ๙๐ ล้านต้น โดยให้ปลูกให้
เสร็จก่อนวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๓๔ ทั้งนี้ ทุกส่วนราชการ
ภาคเอกชน ภาครัฐบาลกำหนดเป็นนโยบายหลักโดยมีกอง
อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในและกองทัพบกเป็น
ผู้ประสานงานและเป็นผู้ริเริ่มโครงการนี้ ซึ่งเป็นที่หวังว่า
ประเทศไทยจะเขียวจีด้วยต้นไม้ล้านาพันธุ์ตามนโยบาย
ที่กำหนดไว้”

การจัดทำและริเริ่มโครงการปลูกต้นไม้เฉลิมพระเกียรติ นั้นนับว่าเป็นโครงการที่น่าชื่นชมอย่างมากที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในและกองทัพบกได้ริเริ่มขึ้น เพราะเป็นการรณรงค์ให้ประชาชนคนไทยทั่วไปได้หันมาสนใจธรรมชาติ สร้างความชุ่มชื้นแก่พื้นที่อันจะเกิดประโยชน์นานาประการ อันประมาณมิได้ ซึ่งเป็นโครงการดีเยี่ยมจริง ๆ

งบประมาณจากรัฐบาลให้น้อยที่สุด เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทีต่าคู่สมเด็จ-พระศรีนครินทราบรมราชชนนี ที่ทรงงานพัฒนาชนบทของประเทศไทย โดยเฉพาะการฟื้นฟูความสมดุลของธรรมชาติด้วยการปลูกต้นไม้อย่างต่อเนื่อง และเป็นมาตรการป้องกันอย่างหนึ่งไม่ให้ความร้อนของโลกสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งต้นไม้และพันธุ์ไม้นั้น จากรายงาน

ตามเป้าหมายของโครงการ นั้น มีเป้าหมายในการจัดกิจกรรมการปลูกต้นไม้จำนวน ๕๐ ล้านต้น เริ่มตั้งแต่เริ่มโครงการจนถึงวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๓๔ และให้ช่วยกันดูแลรักษาให้อยู่รอดตลอดไปโดยใช้

ของกระทรวงเกษตรกรรมและสหกรณ์แจ่งว่าจะแจกจ่ายกล้าไม้ที่เพาะให้ประชาชนทั่วไป นักเรียน ฝึกหัด สามเณร ข้าราชการพลเรือน ทหาร ตำรวจ ไปปลูกในที่ดินที่ว่างเปล่า เช่นหัวไร่ปลายนาที่

สาธารณะ บริเวณโรงเรียน
บริเวณมหาวิทยาลัย บริเวณ
ที่ดินของวัด บริเวณที่พักอาศัย
สถานที่ราชการ ถนนและริม
ถนนทั่วไป และบริเวณป่าเสื่อม
โทรมทั่วประเทศ ส่วนชนิด
ของพันธุ์ไม้จะมีคุณสมบัติ
อย่างใดอย่างหนึ่งในการให้ผล
ให้ใบ หรือให้ดอกจะเป็นพืช
ทั่วไปหรือพืชสมุนไพร หรือ
จะเป็นไม้เนื้อแข็งที่สามารถ
ก่อสร้างได้หรือเป็นสินค้าได้
หรือบางโครงการอาจจะเฉพาะ
เจาะจงที่ทำเป็นสวนต้นไม้ที่ทำ
เครื่องดนตรีไทย ก็ได้ ซึ่งสุด
แต่ความเหมาะสม

การปลูกต้นไม้ ถ้าทุกฝ่าย
ได้ให้ความสนใจและให้ความ
ร่วมมือแล้วจะก่อประโยชน์
มหาศาล ในต่างประเทศจะให้
ความสนใจต่อการปลูกต้นไม้
มาก บางแห่งบริเวณภูเขา ทาง
ราชการขอรับรองให้ประชาชน
และส่วนราชการไปปลูกต้นไม้
ที่ทนแล้งทนหนาวได้ ทำให้
ความชุ่มชื้นของดินและสภาพ
ดินดีขึ้น ซึ่งเป็นการรักษาธรรม
ชาติได้อย่างดี

การปลูกต้นไม้ของประเทศไทย
นับตั้งแต่เริ่มโครงการ
อีสานเขียว หรือโครงการพระ
ราชหฤทัยจากในหลวงปรากฏ
ว่าทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
เริ่มขึ้นเขียวขจีไปทั่ว ประชาชน
ให้ความสนใจและเอาใจใส่ใน
การปลูกต้นไม้อนุรักษ์ธรรมชาติ
มากขึ้นจนเป็นที่น่าพึงพอใจ
อย่างมาก หลายท่านที่ไปต่าง
จังหวัดมาแล้วจะกล่าวถึงโครง
การนี้กันอย่างมาก ซึ่งได้สัม
ฤทธิ์ผลตามที่ทุกฝ่ายได้ทุ่ม

กายทุ่มใจลงไป

จากโครงการที่จะปลูก
ต้นไม้เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระ
ศรีนครินทร์ราชมราชชนนี
ที่จะให้เสร็จสิ้นตามโครงการ
๕๐ ล้านต้น ภายในวันที่ ๒๑
ตุลาคม ๒๕๓๔ เป็นโครงการ
ที่ทุกฝ่ายจะต้องช่วยกัน ถ้าจะ
เริ่มจากสิ่งที่เห็นได้ง่ายอาจจะ
เริ่มจากครอบครัวก่อนก็ได้
ที่ดินบริเวณบ้านที่ว่างเปล่าควร
ปลูกไม้ผลไว้บ้าง หรือที่ดินริม
ไร่ ชายคลองสามารถปลูก
ต้นไม้ได้ก็ควรปลูกให้มากเพื่อ
ให้ดินชุ่มชื้นและสร้างความ
ร่มรื่น แต่สำหรับส่วนราชการ
ทั่วไปถ้ากำหนดเป็นนโยบาย
ของกรม ของกระทรวงให้
สอดคล้องกันแล้วโครงการปลูก
ต้นไม้ ๕๐ ล้านต้นคงสำเร็จ
หรือเสร็จสิ้นก่อน ๒๑ ตุลาคม
๒๕๓๔ แน่นอน

ในโอกาสนี้ ถ้าท่านได้
อ่านวารสารไทยฉบับนี้แล้ว
ท่านก็เป็นคนหนึ่งที่จะช่วยเหลือ
โครงการนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้
ถ้าทุกท่านช่วยกันปลูกต้นไม้
ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ก็
จะเป็นประโยชน์ต่อตัวท่านเอง
และส่วนรวมด้วย

ดังนั้น จึงขอวิงวอนให้
ท่านร่วมมือร่วมใจปลูกต้นไม้
ในโอกาสสำคัญนี้ ซึ่งนอกจาก
จะเฉลิมพระเกียรติแล้ว ยัง
ได้ช่วยเหลือประเทศชาติให้มี
ต้นไม้เพิ่มขึ้น เป็นประโยชน์
ต่อประเทศชาติเอนกประการ
ขอให้ท่านช่วย และเริ่มโครง
การตั้งแต่บัดนี้...ความสำเร็จ
และความร่วมมือจะอยู่ที่ตัว
ท่านเอง...

สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก

แห่งปฐมวงศ์จักรี

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
ปฐมกษัตริย์แห่งพระราชวงศ์จักรี

พลาศิษฐ์ สิทธิธัญกิจ

(คอนจบ)

สำหรับสกุลวงศ์เฉพาะสายสมเด็จพระชนกาธิบดี นั้น มีลำดับมา ดังนี้

ในแผ่นดินสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราช นั้นมี สมเด็จพระนเรศวรมหาราช และสมเด็จพระเอกาทศรถ พระราชโอรส และพระนางสุพรรณกัลยาเทวี พระราชธิดา เป็นเชื้อสายของกษัตริย์ราชวงศ์สุโขทัย ที่สืบทอดมาจากราชวงศ์พระร่วง

เมื่อ พ.ศ. ๒๑๒๖ พระยาเกียน พระยาพระราม (บางแห่งว่า พระยาราม) ขุนนาง

เชื้อสายมอญ ได้อพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร ของกษัตริย์กรุงศรีอยุธยา เมื่อครั้ง สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ประกาศอิสรภาพเป็นไท ซึ่งมีความปรากฏในพงศาวดารว่า

“ข้าพเจ้าจะนำพระองค์กับ พระยาเกียน พระยาพระราม และญาติโยมทั้งปวง ลงไปอยู่ ณ กรุงพระมหานครศรีอยุธยา จะได้ปฏิภาระตบองค์พระองค์ปลุกเลี้ยง พระยาเกียน พระยาพระราม โดยกตเวทิตรรมประเวณี พระมหาเถรคันฉ่อง และพระยาเกียน พระยาพระรามก็พร้อมโดยพระราชบริหาร”

เมื่อสมเด็จพระนเรศวรมหาราช นำบุคลลดังกล่าวอพยพครอบครัวถึงกรุงศรีอยุธยาทรงให้พระมหาเถรคันฉ่องจำพรรษาอยู่ที่วัดมหาธาตุ พระยาเกียน พระยาพระราม อยู่ที่ตำบลบ้านขมิ้น วัดขุนแสน ส่วนญาติพี่น้องนั้นอยู่ที่ ตำบลบ้านหลังวัดนก

ต่อมาพระยาพระราม เชื้อสายขุนนางมอญผู้นี้ มีลูกหลานสืบตระกูล อยู่ที่ กรุงศรีอยุธยา ไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัด นอกจากเล่ากันว่า พระราชธิดาในสมเด็จพระเอกาทศรถได้แต่งงานกับบุคลลที่สืบเชื้อสายจากขุนนางมอญ ส่วนจะเป็นตัวพระยา รามเอง หรือลูกหลานในชั้นหลัง นั้นไม่มีข้อความใดยืนยันได้

ก. สำหรับสกุลวงศ์ที่สืบต่อในชั้นหลัง นั้น มี

๑. เจ้าแม่วัดคูดิต พระนามเดิมว่า หม่อมเจ้าหญิงอำไพ บางแห่งว่าชื่อ บัว เป็น พระนมเอกของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เมื่อพ.ศ. ๒๑๗๕ นับว่าเป็นพระธิดาของ สมเด็จพระเอกาทศรถ และได้แต่งงานกับ หม่อมเจ้าชายดำ ? บางแห่งว่า หม่อมเจ้า เจิดอภัย หรือหม่อมเจ้าอภัย ปรากฏว่ามีบุตร ๒ คน บุตรี ๑ คน คือ

๑.๑ เจ้าพระยาโกษาธิบดี (เหล็ก) เกิด พ.ศ. ๒๑๗๕ ได้รับราชการเป็น แม่ทัพในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. ๒๒๐๔

๑.๒ เจ้าพระยาโกษาธิบดี (ปาน) เกิด พ.ศ. ๒๑๗๕ เดิมรับราชการเป็น ราชทูตในตำแหน่ง พระวิสูตรสุนทร สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ซึ่งเคยเดินทางไปเจริญพระราชไมตรี ณ ราชสำนักของพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ แห่งกรุงฝรั่งเศส เมื่อ พ.ศ. ๒๑๘๐ ครั้นเมื่อเจ้าพระยาโกษาธิบดี (เหล็ก) พี่ชายถึงแก่อสัญกรรม ก็ได้รับความ ชอบให้เป็น เจ้าพระยาโกษาธิบดี แม่ทัพแทน และถึงแก่อสัญกรรม เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๒๓๑

๑.๓ แซ่ม เป็นหญิง ต่อมาได้เป็นท้าวศรีจุฬาลักษณ์

๒. เจ้าพระยาโกษาธิบดี (เหล็ก) ไม่ปรากฏหลักฐานชื่อบุตร มีภรรยาชื่อ นิ่ม ซึ่งเป็นพระพี่เลี้ยงของ เจ้าฟ้ากรมหลวงโยธาเทพ ครั้งเป็นเจ้าฟ้าหญิงศรีสุพรรณ

๓. เจ้าพระยาโกษาธิบดี (ปาน) มีบุตร ๔ คน คือ

๓.๑ บุตรีคนโต

๓.๒ บุตรชายชื่อ ขุนทอง เดิมเป็น พระยาอภัยภูธรเรื่องเดช ต่อมาได้เป็น เจ้าพระยาวรวงศาธิราช เสนาบดีกรมคลัง ในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าเสือ

๓.๓ บุตรชาย

๓.๔ บุตรชาย

๔. เจ้าพระยาวรวงศาธิราช (ขุนทอง) ปรากฏชื่อบุตร ๑ คน คือ

๔.๑ บุตรชายคนโตชื่อ ทองคำ เดิมเป็น จมื่นมหาสนิท หัวหมื่นมหาดเล็ก ใน สมเด็จพระเจ้าฟ้าเพชร กรมพระราชวังบวรสถานมงคล ซึ่งย้ายมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้าน สะแกกรัง แขวงเมืองอุทัยธานี เมื่อสมเด็จพระเจ้าฟ้าเพชร ได้ครองราชย์เป็นสมเด็จพระเจ้า

อยู่หัวท้ายสระ จึงได้รับแต่งตั้งเป็น “พระยาราชนกุล (ทองคำ)” ปลัดทูลฉลองมหาดไทย

๕. พระยาราชนกุล (ทองคำ) มีบุตรชายปรากฏชื่อ ๑ คน คือ

๕.๑ บุตรชายคนโตชื่อ ทองดี เดิมเป็น หลวงพิณอักษร เสมียนตรากรมมหาดไทย เกิดที่บ้านสะแกกรัง แขวงเมืองอุทัยธานี ต่อมาได้รับแต่งตั้งเป็น พระอักษรสุนทรศาสตร์ มีหน้าที่ร่างพระราชสาส์นตราต่าง ๆ ของพระมหากษัตริย์ และเก็บรักษาพระราชลัญจกร ตราประจำแผ่นดิน ถึงแก่อสัญกรรมประมาณ พ.ศ. ๒๓๑๑ ที่เมืองพิษณุโลก ครั้นเมื่อ บุตรชาย ชื่อ “ทองด้วง” ได้สถาปนากษัตริย์ราชวงศ์จักรี จึงได้สถาปนาพระอัฐิเป็น “สมเด็จพระชนกาธิบดี” สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก ใน พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช พระปฐมกษัตริย์ราชวงศ์จักรี

๖. ลำดับ สกุลวงศ์ เจาะสายสมเด็จพระชนกาธิบดี มีดังนี้

๖. สมเด็จพระชนกาธิบดี (ทองดี) สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก แห่งพระปฐมกษัตริย์ราชวงศ์จักรี มีพระอัครชายา พระนามเดิมว่า “ดาวเรือง” (บางแห่งว่าชื่อ หยก) มีพระราชโอรสและพระราชธิดา ๗ พระองค์ นับเป็นชั้นที่ ๑ ของลำดับสกุลวงศ์ พระราชวงศ์จักรี คือ

๖.๑ สมเด็จพระเจ้าฟ้าหญิง กรมพระยาเทพสุภาวดี (พ.ศ. ๒๒๗๒-๒๓๔๒) พระนามเดิมว่า “สา” มีภักดา ชื่อ หม่อมเสน เป็นที่ พระอินทรรักษา เจ้ากรมพระตำรวจวังหน้าในสมัยกรุงศรีอยุธยา และถึงแก่กรรมในสมัยนั้น

สิ้นพระชนม์เมื่อวันศุกร์ เดือน ๑๒ แรม ๑๐ ค่ำ ปีมะแม พ.ศ. ๒๓๔๒ พระชันษาได้ ๗๐ ปีเศษ

๖.๒ พระเจ้ารามณรงค์ ไม่ปรากฏว่าเดิมมีพระนามอย่างไร ได้เข้ารับราชการเป็นทหาร เป็น ขุนรามณรงค์ และสิ้นพระชนม์เสียตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา

๖.๓ สมเด็จพระเจ้าฟ้าหญิง กรมพระศรีสुदारักษ์ (พ.ศ. ๒๒๘๒-๒๓๔๒) พระนามเดิมว่า “แก้ว” มีภักดา ชื่อ เจ้าขรรค์เงิน ซึ่งถึงแก่อสัญกรรมในสมัยกรุงธนบุรี

สิ้นพระชนม์เมื่อวันอาทิตย์ เดือน ๘ แรม ๑๑ ค่ำ ปีมะแม พ.ศ. ๒๓๔๑ พระชันษาได้ ๖๐ ปีเศษ

๖.๔ พระบาทสมเด็จพระบรมราชาธิราชรามาธิบดี (พ.ศ. ๒๒๗๙-๒๓๕๒) พระนามเดิมว่า “ทองด้วง” ทรงพระราชสมภพในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ เมื่อวันพุธที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๒๗๙ ตรงกับวันพุธ เดือน ๔ แรม ๕ ค่ำ ปีมะโรง ได้เข้ารับราชการเป็นมหาดเล็ก ในเจ้าฟ้าอุทุมพร กรมขุนพรพินิจ และอุปสมบทร่วมสำนักวัดมหาธาตุกับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าตากสิน ต่อมาได้รับแต่งตั้งเป็น หลวงยกกระบัตร เจ้าเมืองราชบุรี พระราชวรินทร์ เจ้ากรมพระตำรวจนอกขวา พระยาอภัยธฤต งามวงพระตำรวจฝ่ายขวา พระยายมราชเจ้าพระยาจักรี สมุหกลาโหม และสมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก แม่ทัพในแผ่นดินกรุงธนบุรี

เมื่อชันษาได้ ๔๖ พรรษา ได้เสด็จขึ้นพิภพปราบดาภิเษกเป็น พระปฐมกษัตริย์ราชวงศ์จักรี ในวันที่ ๑๐ เมษายน พ.ศ. ๒๓๒๕ ปีชวด ดำรงสิริราชสมบัติอยู่ ๒๘ พรรษา

พระองค์เสด็จสวรรคตเมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๗ กันยายน พ.ศ. ๒๓๕๒ เดือน ๘ แรม ๑๓ ค่ำ ปีมะเส็ง พระชนมพรรษาได้ ๗๓ พรรษา

พระนามที่เรียกกันทั่วไป คือ “พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

มหาราช รัชกาลที่ ๑ หรือ “สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แผ่นดินต้น”

๖.๕ สมเด็จพระเจ้าฟ้า กรมพระราชวังบรมมหาสุรสิงหนาท (พ.ศ. ๒๒๘๖-๒๓๔๖)

พระนามเดิมว่า “บุญมา” ทรงพระราชสมภพในแผ่นดิน สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๘ กันยายน พ.ศ. ๒๒๘๖ เดือน ๑๑ ขึ้น ๑ ค่ำ ปีกุน เวลา ๒ ยามเศษ ได้เข้ารับราชการเป็นมหาดเล็กใน เจ้าฟ้าเอกทัศ กรมขุนอนุรักษ์มนตรี ต่อมาได้รับแต่งตั้งเป็น นายสุตจินดา มหาดเล็กหุ้มแพร ครั้นเมื่อเสียกรุงศรีอยุธยา ได้ลอบหนีออกจากกรุงมาเข้ารับราชการอยู่กับ พระยาวชิรปราการ (สิน) เจ้าเมืองตาก ซึ่งทำการรวบรวมกำลังกอบกู้เอกราชอยู่ที่เมืองจันทบุรี เมื่อพระยาวชิรปราการ (สิน) ได้สถาปนาเป็นกษัตริย์ ได้รับแต่งตั้งให้เป็น พระมหมนตรี เจ้ากรมตำรวจในขวา, พระอนุชิตราชา, จางวางตำรวจหลวงฝ่ายซ้าย, พระยายมราช และเจ้าพระยาสุรสีห์ พิษณุวาธิราช ผู้สำเร็จราชการเมืองพิษณุโลก ในแผ่นดินกรุงธนบุรี

เมื่อพระชันษาได้ ๔๐ พรรษา ได้รับการสถาปนาอุปราชภิเษกเป็น สมเด็จพระเอกเสด็จสวรรคตเมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๓๔๖ เดือน ๑๒ แรม ๔ ค่ำ ปีกุน พระชนมายุได้ ๖๐ พรรษา

พระนามที่เรียกกันทั่วไป คือ พระยาเสือ

สำหรับพระราชโอรสและพระราชธิดา ที่ประสูติจาก พระอัครชายา และพระชนนีพระองค์อื่น ๆ นั้นมี

๖.๖ เจ้าฟ้ากรมหลวงนรินทรเทวี พระนามเดิมชื่อ กุ เป็นพระธิดาที่เกิดจากพระชนนี ผู้เป็นพระน้องนางของ พระอัครชายาเดิม (ดาวเรือง) พระองค์เสด็จอยู่วังริมวัดโพธาราม (วัดพระเชตุพน) จึงเรียกกันทั่วไปว่า “เจ้าครอกวัดโพธิ์” ได้รับการสถาปนาให้เป็น พระองค์เจ้าหญิงกุ มีพระชนม์อยู่มาจนถึงรัชกาลที่ ๓ สิ้นพระชนม์เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๗๐ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ทรงสถาปนาพระนามพระอัฐิ เป็น กรมหลวงนรินทรเทวี (ต้นสกุล นรินทรกุล)

๖.๗ เจ้าฟ้ากรมหลวงจักรเจษฎา พระนามเดิมว่า ลา เป็นโอรสพระองค์น้อยที่เกิดจาก เจ้าจอมมารดา มา เมื่อครั้งเสียกรุงศรีอยุธยา ได้ติดตาม สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก (ทองดี) และ เจ้าจอมมารดามา ขึ้นไปอยู่ที่เมืองพิษณุโลก

เมื่อ สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก พระบิดาถึงแก่อสัญกรรม ได้ปลงพระศพ จึงได้อัญเชิญพระอัฐิมาถวายพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ และได้รับการสถาปนาเป็น กรมหลวงจักรเจษฎา (ต้นสกุล เจษฎากุล)

พระองค์สิ้นพระชนม์ในรัชกาลที่ ๑ เมื่อเดือน ๗ ปีเถาะ พ.ศ. ๒๓๕๐

ก. ลำดับสกุลวงศ์ พระราชวงศ์จักรี ชั้นที่ ๔ มีดังนี้

๗. สมเด็จพระเจ้าฟ้าหญิง กรมพระยานทพศุภาวดี (สา) มีภักดาชื่อ พระอินทรรักษา (หม่อมเสม) มีพระโอรส ธิดา ๔ พระองค์ คือ

๗.๑ เจ้าฟ้ากรมหลวงอนุรักษ์เทเวศร์ (พ.ศ. ๒๒๘๐-๒๓๔๙) พระนามเดิมชื่อ “ทองอิน” ได้เป็น พระยาสุริยอภัย ในสมัยกรุงธนบุรี เป็นผู้นำข่าวจากการจลาจลในกรุงธนบุรีแจ้งให้ทราบเมื่อคราวยกทัพไปตีเขมร ต่อมาได้รับสถาปนาเป็น กรมพระราชวังหลัง มีวังอยู่ที่สวนลั่นช้าง ริมคลองบางกอกน้อย (ต้นสกุล ปาลกวงศ์และเสนีย์วงศ์ ณ

อยุธยา)

๗.๒ เจ้าฟ้ากรมหลวงธวัชรปดินทร์ (พ.ศ. ๒๒๙๐-๒๓๒๘) พระนามเดิมชื่อ “บุญเมือง” ได้เป็น พระอภัยสุริยา ในสมัยกรุงธนบุรี อยู่ที่พระราชวังเดิมกรุงธนบุรี

๗.๓ เจ้าฟ้ากรมหลวงนรินทรเทศ (พ.ศ. ๒๓๐๐-๒๓๔๐) พระนามเดิมชื่อ “ทองจีน” ได้เป็น หลวงนายฤทธิ์ อุปทูตไปปักกิ่งในสมัยกรุงธนบุรี เรียกกันทั่วไปว่า เจ้าปักกิ่ง มีวังอยู่ที่สวนมังคุด เหนือวัดบางหว้าใหม่ (ต้นสกุล นรินทรางกูร ณ อยุธยา)

๗.๔ เจ้าฟ้าหญิงทองคำ ประสูติเมื่อ พ.ศ. ๒๓๐๔ สิ้นพระชนม์ในรัชกาลที่ ๑

๘. พระเจ้ารามณรงค์ มีพระธิดา ๑ พระองค์ คือ

๘.๑ กรมขุนรามมินทรสุดา คนทั้งหลายเรียก “เจ้าครอกซี่” สิ้นพระชนม์ในรัชกาลที่ ๑ ในสมัยรัชกาลที่ ๔ ได้สถาปนาพระอัฐิเป็น กรมขุนรามมินทรสุดา

๘. สมเด็จพระเจ้าฟ้าหญิง กรมพระศรีสudarักษ์ (แก้ว) มีภักดาชื่อ เจ้าขรรค์เงิน สกุล เศรษฐี มีพระโอรส ธิดา ๖ พระองค์ คือ

๘.๑ เจ้าฟ้ากรมหลวงเทพพิทักษ์ (พ.ศ. ๒๓๐๒-๒๓๔๘) พระนามเดิมชื่อ “ตัน” (ต้นสกุล เทพหัสดิน ณ อยุธยา)

๘.๒ เจ้าฟ้าหญิงกรมขุนอนัคนารี ประสูติเมื่อ พ.ศ. ๒๓๐๕ พระนามเดิม “ฉิม” ในสมัยรัชกาลที่ ๔ ได้สถาปนาพระอัฐิ เจ้าฟ้าหญิงฉิม เป็น กรมขุนอนัคนารี

๘.๓ เจ้าฟ้าชาย สิ้นพระชนม์ยังทรงพระเยาว์

๘.๔ สมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี (พ.ศ. ๒๓๑๐-๒๓๗๙) พระนามเดิมชื่อ “บุญรอด” เป็นอัครมเหสี ของ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ คนทั้งหลายเรียก “สมเด็จพระพันวษา” สวรรคตเมื่อพระพันวษา ๗๐ ปี ในสมัยรัชกาลที่ ๔ ทรงเฉลิมพระปรมาภิไธยเป็น สมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี

๘.๕ เจ้าฟ้ากรมหลวงพิทักษ์มนตรี (พ.ศ. ๒๓๑๓-๒๓๖๕) พระนามเดิมชื่อ “จ้อย” กำกับกรมวัง กรมมหาดไทย (ต้นสกุล มนตรี ณ อยุธยา)

๘.๖ เจ้าฟ้ากรมขุนอิศราณรัช (พ.ศ. ๒๓๑๖-๒๓๗๓) พระนามเดิมชื่อ “เกศ” ทรงกำกับกรมมหาดไทย ต่อจากพระเชษฐา (ต้นสกุล อิศรางกูร ณ อยุธยา)

๑๐. พระบาทสมเด็จพระบรมราชาธิราช รามาธิบดี (ทองด้วง) ทรงมีพระราชโอรสกับพระราชธิดา กับ สมเด็จพระอัมรินทรา บรมราชินี (นาค) (๙ มีนาคม ๒๒๘๐-๒๕ พฤษภาคม ๒๓๐๙) รวม ๕ พระองค์ด้วยกัน ที่ปรากฏชื่อ มี

๑๐.๑ สมเด็จพระเจ้าฟ้าหญิง กรมขุนกษัตราธิราช พระนามเดิมว่า “ฉิมใหญ่” เรียกกันว่า “เจ้าครอกฉิมใหญ่” เป็น “พระราชชายาของสมเด็จพระเจ้าตากสิน สิ้นพระชนม์ที่กรุงธนบุรี พ.ศ. ๒๓๒๒

มีพระราชโอรส คือ เจ้าฟ้าสุพันธุ์วงศ์

๑๐.๒ สมเด็จพระเจ้าฟ้า กรมหลวงอิศรสุนทร (๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๓๑๐-๒๑ กรกฎาคม ๒๓๖๗) พระนามเดิมว่า “ฉิม” ได้เป็น พระมหาอุปราช กรมพระราชวังบวรสถานมงคล เมื่อ พ.ศ. ๒๓๔๕ และได้เสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติเป็นรัชกาลที่ ๒ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๒ มี สมเด็จพระศรีสุริเยนทรา บรมราชินี (เจ้าฟ้าหญิงบุญรอด) เป็นพระอัครมเหสี

มีพระราชโอรส ๓ พระองค์ คือ

บทไหว้ครูที่ยกมาเป็นตัวอย่างนั้น จะเห็นว่าไหว้ทั้งพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ บิฑามารดา ตันโพธิ์ แม่โพสพ พระธรณี พระคงคา และครูพักอัถษร การไหว้ครูแบบนี้เป็นการไหว้ด้วยการ กล่าวสรรเสริญระลึกถึงบุญคุณ คล้าย ๆ กับพวกกวีไหว้ครู คือ เมื่อเริ่มแต่งบทประพันธ์ตามแบบโบราณ ก็กล่าวสรรเสริญครู เช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงเห็นว่าบทกวีแต่ก่อนมักจะมีบทไหว้ครู ขึ้นต้นเป็นส่วนมาก นับถือกันจนถึงว่าถ้าไม่แต่งไหว้ครูก็ไม่เป็น มงคล

ตามบทกลอนข้างต้นมีคำแปลอยู่คำหนึ่งคือ “ครูพักอัถษร” คำนี้ในหนังสือบางเล่มเป็น “ครูภักอัถษร” เข้าใจว่าแต่เดิมทีเดียว คงจะเป็น “ภัก” หรือ “ภัก” ตามแบบโบราณ แล้วภายหลังจึง แปลงเป็น “พัก” มีตัวอย่างในหนังสือเรื่อง “มะโนรา” ฉบับของ นายเดือน บุนนาค ที่คัดมาจากสมุดไทยของเก่าโดยคงอักษรวิธี ไว้ตามเดิม มีคำไหว้ครูขึ้นต้นว่า

“ข้าขอบังคม ยอกรประนม ประหนฎพทมาน สมเด็จพระเจ้า
เข้าสู่ณฤพาน โปรดสัตว์สงสาร พ้นจากโลกีย ไหว้คุณพระพุทธ
หาสิบทกบวิสุทธิ์ นบเหนือเกษิ ทั้งคุณพระธรรม สามสิบแปดมี
คุณพระสงฆ์สิบสี่ เปนที่นั้มัสการ คุณบิฑุมารดร ครูภักอัถษร พระ
อุปัฒจารย์”

ส่วนในฉบับหมอกิสลับเขียนสะกดคำไปอีกแบบหนึ่งว่า

“ข้าขอบังคม ยอกอนประนม ประนคบคะมาร สมเดดพระเจ้า
อันเชานิการ โปรดสัตว์สงสาร พนจากโลกีย ไหว้คุณพระพุทธ
หาสิบทกบวิสุต นบเหนือเกษริ ไหว้คุณพระธรรม สามสิบแปดอันมี
คุณสินสิบศรี เปนที่มัสการฯ คุณบิฑามารดอน ครูภักอัถษร อุประชา
อาจารย์”

ดังนั้นจะเห็นว่าต้นฉบับโบราณก็เขียนต่างกัน แต่คงเป็น “ภัก” และ “ภัก” กรันเมื่อมีการพิมพ์แพร่หลายคำว่า ภักและภัก จึงได้ เปลี่ยนมาเป็น “พัก”

มีบางท่านอ้างว่าคำ “ครูภักอัถษร” น่าจะมาจากหนังสือ “จินตานิ” ซึ่งมีกล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า “นำเอาตำนาน ดำเนิน ธรรมดาการ ดำเนินเกลากลอน ผูกไว้เป็นฉันท พากย์ครูอัถษรจงสถาพร จำริญสวัสดิ” ซึ่งถ้าพิจารณาให้ดีแล้ว ในคำาเรียนฉบับนั้นหมาย ความแต่ว่า ได้แต่งให้เป็นแบบกลอนแบบฉันทไว้ให้เป็นคำา

เท่านั้น และคนโบราณคงจะไม่เข้าใจผิดถึงขนาดเอากำว่า “พาทย์” มาเขียนเป็น “พัก” เป็นแน่ บางท่านก็ว่าในคำไหว้ครูเสกามีคำว่า คุรุภักดี ในตำนานเสกษามะณีปัทมสูตรสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพมีคำไหว้ครูตอนหนึ่งว่า “ที่นี้จะไหว้ครู ปี่พาทย์ ม้องระนาดดนตรีปี่ไฉน ทั้งครูแก้วคุรุภักดีเป็นหลักไชย คุรุทองอินนั้นก็ใครไม่เทียมทัน”

ในกลอนนี้เขียนว่า “คุรุภักดี” ซึ่งเห็นได้ชัดว่าไม่ใช่ครูเพลง เป็นครูปี่พาทย์ และทำให้เกิดว่า “คุรุภักธอักษร” ในคำไหว้ครูเพลงนั้น จะไม่ใช่ชื่อของครูอย่างคุรุภักดี เพราะถ้าเป็นชื่อของครูแล้วคงจะ ไม่มีเพียงคนเดียวเป็นแน่ ขุนวิจิตรมาตราได้สันนิษฐานไว้น่าสนใจ จึงขอคัดมาให้อ่านดังนี้

“คิดดูถึงคำว่า ภัก คำนี้อาจมาจากคำว่า ภะ แปลว่าดี มี ชื่อเสียงเลื่องลืออะไรได้มาก หรือถ้าคิดให้กว้างออกไป ภัก ก็อาจ มาจาก ภกวัต แปลว่าศักดิ์สิทธิ์ หรือมาจากภกวัตี ซึ่งหมายถึง พระสุรัสวดี อาจเป็นได้ว่าคำ ภกวัตี มักใช้กับมเหสีพระอิศวร แต่ตาม ความนิยมทั่วไป อาจใช้หมายถึงเทพธิดาอื่น ๆ ก็ได้ด้วย อนึ่ง ครั้งโบราณเราก็ก่อนว่าพระสุรัสวดีเป็นมเหสีพระอิศวร พระสุรัสวดี จึงเรียกพระภกวัตีได้ พระสุรัสวดีนั้นเป็นเจ้าแห่งปัญญาและวิชาความรู้ ตามลัทธิพราหมณ์ การเริ่มเรียนหนังสือเรียกว่า อักษรารัมภ (คือ อักษรสนธิกับอารัมภ ซึ่งแปลว่าเริ่มต้น) เขาทำในวันขึ้น ๑๐ ค่ำ เดือน ๑๑ มีการบูชาพระสุรัสวดี แล้วให้เด็กเริ่มเขียนตัวอักษร เหมือน อย่างไทยเราก็ก่อนเขียนตัว ก ข อันเป็นเริ่มต้นของการเรียน ลงที่ ในสมัยศรีอยุธยาโบราณนั้น ไทยเราเวลาเริ่มเรียนหนังสือจะไหว้ พระสุรัสวดีหรือพระภกวัตี นับถือพระภกวัตีเป็นครูหนังสือคือครูอักษร เมื่อจะแต่งหนังสือเป็นกลอนสวด ซึ่งต้องแต่งเป็นกาพย์ จึงได้ตัดใช้ ง่าย ๆ ว่า คุรุภักธอักษร นี้ว่าถึง ภัก มาจาก ภกวัตี ถ้าไม่ได้มาจาก ภกวัตี แต่เป็น ภัก คำเดียว คือ ภะ ก็แปลได้ ดังได้กล่าวมาข้างต้น คุรุภักธอักษร ที่เคยเห็นเป็น พ พาน จะต้องเป็น คุรุภักธอักษร ภ ลำเนาอย่างในหนังสือสวดพระสุณมโนราเป็นแน่ และคงจะเป็น คำที่ใช้กันมานานแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาแล้วก็เป็นได้ พวกเพลง อาจจะมาจากหนังสือสวดเรื่องพระสุณมโนรานั้นเลยก็ได้”

ในหนังสือจินตามณี ของพระโหราธิบดีซึ่งแต่งถวายสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ก็ไหว้พระสุรัสวดีเหมือนกัน โดยขึ้นต้นว่า

“ครีสิทธิวิวิธบรร กรประนตทศนัขประนม บรมไตรโลกโมพี ศรีบรม-
ไตรรัตน ชคัดโลกาจารย์ นบนมัสการพระสุรัสวดี คัมภีรญาณพันลิก
อริกโชติปัญญา ข้อยข้าขอเขียนอาทิ อักษรปราชญ์แต่งไว้ ให้ใช้
ชอบตามศัพท์ ไว้เป็นฉบับสืบสาย ด้าวใดคลายขอโทษ โปรดแปลง
เอาอย่าเตียน ข้อยข้าเขียนตามฉบับอาทิตัพทอักษรดังนี้” แสดงว่า
ในสมัยกรุงศรีอยุธยา เมื่อไหว้พระรัตนตรัยแล้ว ก็ไหว้พระสุรัสวดี

ภายหลังการไหว้ครูหนังสือเปลี่ยนแปลงไป นามพระสุรัสวดี
ก็ไม่มีใครกล่าวถึง มีครูภักอักษร เข้ามาแทน ความจริงเทพที่กวี
หรือผู้แต่งหนังสือนับถือว่าเป็นครู นอกจากพระสุรัสวดีแล้วก็มี
พระวิฆเนศ (พระคเณศ) ซึ่งเป็นเทพประจำศิลปวิทยาอีกองค์หนึ่ง
หนังสือวรรณคดีของอินเดียจะต้องมีคำไหว้พระคเณศไว้ตอน
ต้นเล่ม เพื่อประสิทธิประสาทความสำเร็จให้แก่หนังสือเล่มนั้น
เช่นกล่าวว่า “กณศายนมะ” แปลว่า ขอนอบน้อมแด่พระคเณศ
ในอินเดียตอนใต้ซึ่งเป็นถิ่นที่นับถือพระคเณศกันมาก ก่อนที่เด็ก
นักเรียนจะเริ่มอ่านหนังสือที่โรงเรียน จะต้องกล่าวคำไหว้พระ
คเณศเสียก่อนว่า “หริ โอม ศรีกณ ปตเย นมะ” แปลว่า หริ โอม
ข้าพเจ้าขอนอบน้อมพระคณบดีผู้มีศรี

ในหนังสือลิลิตนารายณ์สิบปาง พระราชนิพนธ์ในพระบาท
สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็มีพระราชนิพนธ์ขอพรพระ
เป็นเจ้าไว้ตอนหนึ่งว่า

● อิกเชิญเทวราชเจ้า	คชเกศ
ผู้ปราบพิฆเนภัย	หมดถ้วน
ทรงนามพระคเณศ	สิทธิ บดีแอ
สุดประเสริฐลักษณะล้วน	เลิศดี
● กวีใดตั้งจิต	ประพนธ์
เคารพคเณศ	ก่อนแล้ว
อาจแต่งดั่งกมล	มุ่งมาตร
จิตสว่างดั่งแก้ว	ก่องตา
● ข้าจึงขอพระเจ้า	ศิวบุตร
ทรงช่วยเสริมปัญญา	เกิดให้
ยามแต่งเรื่องทรงครุฑ	ทั้งสิบ ปางนา
จงสฤษดิ์ลิลิตได้	ดั่งจินต์ถ้วนเทอญ

ครูหรือเทวคาที่เรานับถือตามพราหมณ์หรือฮินดูมีอยู่ด้วยกัน

หลายองค์ ถ้าเกี่ยวกับวิชาความรู้หรือทางหนังสือศิลปวิทยาการ ก็นับถือพระคเณศ พระพหูสบดีและพระสุรัสวดี ถ้าเกี่ยวไปในทางช่างก็นับถือพระวิสวกรรมหรือที่คนโบราณเรียกว่าเพชฌกกรรม ถ้าเกี่ยวไปทางหมอก็นับถือหมอชีวกโกมารภัฏ และพระอุษินารทหรืออุษินารอด โดยเฉพาะพระอุษินารทนี้ ผู้ที่ไหว้มทั้งหมอและพวกนาฏศิลป์

เมื่อเราขอรับนับถือครูหรือเทวดาของพราหมณ์มาเป็นครูของเรา ขนบประเพณีในการไหว้ครูเราก็รับเอามาด้วย อย่างเช่นถือเอาวันพหูสบดีเป็นวันครู นิยมไหว้ครูกันในวันนี้ แต่ก่อนถือเป็นธรรมเนียมว่า วันที่จะนำเด็กไปฝากเรียนต้องเป็นวันพหูสบดี นับถือว่าเป็นวันดีมีมงคลสำหรับเด็ก เพราะพระพหูสบดีเป็นครูของเทวดา ละครอินเดียนก่อนแสดงเขามีธรรมเนียมเบิกโรงด้วยตัวนาง แต่งเป็นนกยูงออกมารำถวายพระคเณศ แล้วผู้กำกับเวทีจะออกมา นางที่แต่งตัวเป็นนกยูงก็จะถามว่าต้องการพรอันใด ผู้กำกับเวทีจะตอบว่า ขอให้ตัวละครพูดจาสละสลวย มีถ้อยคำสำนวนให้เป็นที่ยับใจคนดู นางนั้นก็อวยพรแก่ตัวละครให้พูดได้อย่างพระพหูสบดี

ในสมัยที่ผู้เขียนเป็นเด็กคือเมื่อ ๕๐ กว่าปีมาแล้ว วันที่ผู้ใหญ่พาไปมอบตัวที่โรงเรียนก็มีดอกเข็ม ดอกมะเขือ หญ้าแพรก และรูปเทียนใส่พานไปมอบแก่ครูใหญ่ ธรรมเนียมนี้เห็นจะทำกันมาแต่โบราณ ในสมัยรัชกาลที่ ๔ ก็มีทำกันอยู่ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ทรงพระนิพนธ์ถึงพระประวัติไว้ตอนหนึ่งว่า

“ว่าเฉพาะการศึกษาของตัวฉัน ได้ทันเรียนชั้นปฐมนศึกษาตามแบบเก่าเมื่อในรัชกาลที่ ๔ แรกเรียนต่อคุณแสงเสมียน ในเวลานั้นหนังสือเรียนยังไม่มีฉบับพิมพ์ แม่ต้องให้จ้างอาลักษณ์เขียนหนังสือเรียนด้วยเส้นหาดาลลงในสมุดดำ เมื่อได้หนังสือมาแล้ว ถึงวันพหูสบดีฉันถือกันทั่วไปจนทุกวันนี้ว่าเป็นวันครู ควรเริ่มเรียนหนังสือเวลาเช้าให้ป่าวถือพานรองหนังสือเรียนนำหน้า พี่เลี้ยงอุ้มตัวฉันเดินตาม มีป่าวกันพระกลดคน ๑ ป่าวตามอีกสองสามคน คน ๑ ถือพานเครื่องบูชามีดอกไม้รูปเทียนกับดอกเข็มและดอกมะเขือกับทั้งหญ้าแพรก (ของเหล่านี้เป็นของอธิษฐานขอให้ปัญญาแหลมเหมือนเข็ม มีความรู้มากเหมือนเมล็ดมะเขือ และรู้รวดเร็วเหมือนหญ้าแพรก

ขึ้น) เมื่อถึงสำนักครู ยกพานหนังสือเข้าไปตั้งตรงหน้า จุฑรูปเทียน กราบไหว้บูชาหนังสือแล้วจึงเริ่มเรียน ครูให้ไม่เหลาเท่าแก่นรูปอัน ๑ สำหรับชี้ตัวหนังสือที่อ่าน สอนให้อ่านค่านมัสการ นโม พุทธาย สิทธิ์ ก่อน จำได้แล้วจึงอ่านสระและพยัญชนะต่อไป นอกจากวัน พุธหีบตีไม่ต้องมีเครื่องบูชา”

การใช้ดอกเข็มและดอกมะเขื่อนั้นจะมีเพิ่มขึ้นในเมืองไทย หรืออย่างไรไม่ทราบ ส่วนหญ้าแพรกนั้นพวกพราหมณ์นับถือว่าเป็นหญ้าศักดิ์สิทธิ์ของพระกณศ จึงมีความหมายดีทั้งฝ่ายพราหมณ์ และไทยเราเอง

ประเพณีการไหว้ครูของนักเรียนอย่างที่ปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบันนี้ เข้าใจว่าเริ่มมีขึ้นในสมัยที่มีโรงเรียนแพร่หลายขึ้นแล้ว ในสมัยโบราณทีเดียวคงจะทำพิธีตอนมอบตัวเท่านั้น เมื่อเรียนอ่าน เรียนเขียน นักเรียนก็ต้องไหว้ต้องกราบหนังสืออยู่เป็นประจำ เท่ากับไหว้ครูอักษร ต่อมาเมื่อมีโรงเรียนขึ้น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพได้โปรดให้พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย) แต่งค่านมัสการคุณานุคุณให้นักเรียนใช้สวดในโรงเรียน ได้ทรงพระนิพนธ์อธิบายไว้ว่า เมื่อทรงผนวช (พ.ศ. ๒๔๒๖) “สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงทรงพระกรุณาฯ ดำรัสชวนให้ไปจำพรรษาอยู่ที่วัดนิเวศธรรมประวัติ ซึ่งทรงสร้างขึ้น ณ เกาะบางปะอิน เวลาเมื่อบวชอยู่นั้นข้าพเจ้าช่วยจัดระเบียบโรงเรียนในวัดนิเวศฯ คิดเห็นว่าเวลาจะเริ่มเรียนและจะหยุดเรียนทุก ๆ วัน ควรจะให้เด็กสวดมนต์เพื่ออบรมความเลื่อมใสในศาสนาธรรม แต่จะเลือกพระปริตภาษาบาลีมาให้อวด ก็เห็นว่าเด็กไม่เข้าใจความ ถ้าสวดเป็นภาษาไทยได้จะดีกว่า ได้แจ้งความที่ปรารภลงมายังพระยาศรีสุนทรโวหาร ซึ่งเวลานั้นเป็นอาจารย์ใหญ่ในโรงเรียนหลวงทั้งปวง พระยาศรีสุนทรโวหารเห็นชอบด้วย จึงแต่งค่านมัสการคุณานุคุณส่งขึ้นไปให้ข้าพเจ้าได้ให้เด็กสวดที่โรงเรียนวัดนิเวศฯ ก่อนที่อื่น คือเมื่อเริ่มเข้าเรียนตอนเช้าให้สวดค่านมัสการพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสงฆ์คุณ เมื่อจะเลิกเรียนตอนเช้าให้สวดค่านมัสการบิดามารดา ครั้นเวลาเริ่มเรียนตอนบ่ายสวดค่านมัสการคุณครู และเวลาจะเลิกเรียนตอนบ่ายสวดค่านมัสการคุณพระมหากษัตริย์กับเทวดาเป็นที่สุดทุก ๆ วันดังนี้ ครั้นข้าพเจ้าลาสิกขามาได้เป็นผู้จัดตั้งกรมศึกษาธิการ* จึงได้สวดค่านมัสการคุณานุคุณในโรงเรียนทั้งปวงเป็นแบบสืบมา”

* กรมศึกษาธิการ ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๓๐ ฉะนั้น จึงพออนุมานได้ว่า การสวดค่านมัสการคุณานุคุณตามโรงเรียนทั่วไปได้เริ่มในปีนี้

ดังนั้นแสดงว่านักเรียนตามโรงเรียนต้องสวดคำนัมัสการคุณครูในเวลาเริ่มเรียนตอนบ่ายทุกวัน บทสวดนัมัสการคุณครูที่พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) แต่งมีดังนี้

ปณฺเฑาะฐิยา โทหนฺติ	กุณฺตุตฺตรา นุสาสกา
อนึ่งข้าค่านับน้อม	ต่อพระครูผู้การุญ
โอบเอื้อและเจือจุน	อนุสาสน์ทุกสิ่งสรรพ
ยังบทราบก็ได้ทราบ	ทั้งนุญบาปทุกสิ่งอัน
ชี้แจงและแบ่งปัน	ขยายอรรถให้ชัดเจน
จิตมากด้วยเมตตา	และกรุณาบเอียงเอน
เหมือนท่านมาแกล้งเกณท์	ให้อลาดและแหลมคม
ขจัดเขลาบรรเทาโม	หะจิตมืดทึบงม
กังขา ณ อารมณฺ์	ก็สว้างกระจ่างใจ
คุณส่วนนี้ควรนับ	ถือว่าเลิด ณ แดนไตร
ควรนึกและตรึกใน	จิตน้อมนิยมชม

ปญฺญาวุฑฺฒิกเรเตเต **ทินฺโนวาท นมามิหํ**

บทนัมัสการข้างต้นเป็นบทสวดประจำวัน ไม่ได้ใช้ในพิธีไหว้ครู ส่วนบทที่ใช้ในพิธีไหว้ครูนั้นเข้าใจว่าจะเกิดขึ้นภายหลังได้พบคำไหว้ครูที่เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (ม.ร.ว.เปีย มาลากุล) แต่ง รวมพิมพ์อยู่ในหนังสือคำนัมัสการคุณานุคุณ ฉบับของกรมวิชาการ กระทรวงธรรมการ พ.ศ. ๒๔๖๕ (ที่อ้างถึงนี้เป็นฉบับพิมพ์ครั้งที่สิบสาม) แสดงว่าได้ใช้มาก่อนแล้ว คำไหว้ครูมีความดังต่อไปนี้

“ข้าพเจ้าขอประณตน์น้อมศีรษะวันทาการ แต่พระอาจารย์ผู้ทรงปกติการุณภาพในศิษยานุศิษย์ทั้งปวง ว่าโดยย่อเป็น ๓ ประการคือ **เมตตาคุณ** มีจิตปรารถนาและพยายามเพื่อชักนำให้ศิษย์ประพฤติดีมีสันดานมั่นอยู่ในทางที่ชอบ และประกอบแต่ล้วนคุณประโยชน์ประการ ๑

กรุณาคุณ มีจิตปรารถนาและพยายามเพื่อขัดเกลาสันดานศิษย์คิดกำจัดความชั่วอันมัวหมอง และเป็นมูลแห่งทุกขโทษภัยทั้งปวงให้ล่วงเสียประการ ๑

อนุสฺสยิทธิคุณ มีจิตปรารถนาและพยายามพรา้ชี้แจงแสดงเวทย์ขจัดเหตุสงสัยให้ได้ความสว่าง ประดุจนำไปด้วยดวงประทีป เพื่อจะปลูกฝังความรู้ลงไว้ในสันดานแห่งศิษย์ให้เป็นผู้ฉลาดแหลมคมด้วย

ปัญญาประการ ๑

ขอพระคุณจงรับเครื่องสักการะอันข้าพเจ้าน้อมนำมา และจง
สำแดงซึ่งปฤติคุณประการแก่ข้าพเจ้า ประคุนายช่างหม้อผู้พยายาม
กล่อมเกล่า เพื่อให้หม้อมีรูปอันดงามอันนั้น

ข้าพเจ้าขอแสดงแด่พระคุณ พร้อมทั้งกาย วาจาและใจ ว่า
ข้าพเจ้าจะเป็นผู้ตั้งอยู่ในความสดับ เพื่อได้รับสาสนโนวาทด้วยความ
เคารพอยู่ทุกเมื่อ

ขอเดชะปฐนียาธิฐานอันนี้ จงบันดาลให้สติปัญญาของ
ข้าพเจ้าแตกประคุดหญ้าแพรก ดอกมะเขือ แล้วให้งอกงามเจริญขึ้น
โดยเร็วพลันนับแต่กาลวันนี้ ให้การศึกษาของข้าพเจ้าเป็นผลสำเร็จ
อันดีดุจคำอธิษฐานจะนี้ เทอญ”

พิธีไหว้ครูของนักเรียนในสมัยแรก คงจะเป็นเรื่องที่แต่ละ
โรงเรียนทำกันเอง ไม่ได้วางระเบียบไว้ให้เป็นแบบอย่าง ต่อมา
กระทรวงศึกษาธิการในสมัยที่ ม.ล.ปิ่น มาลากุล เป็นอธิบดีกรม
สามัญศึกษา จึงได้กำหนดแบบพิธีไหว้ครูให้ทุกโรงเรียนปฏิบัติ
เป็นแบบเดียวกัน ให้เริ่มปฏิบัติตั้งแต่ภาคต้นปีการศึกษา ๒๔๘๖
(วันพฤหัสบดีที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๔๘๖ ในตอนเช้าทุกโรงเรียน)
ภายหลังกระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งเปลี่ยนแปลงใหม่ “กำหนด
วันพฤหัสบดีแรกของเดือนมิถุนายนเป็นวันไหว้ครูของโรงเรียนทุก
ประเภท และให้ถือเป็นวันครู* ทั้งนี้ให้ถือปฏิบัติตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๓
เป็นต้นไป”

ตามแบบพิธีไหว้ครูของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๔๘๖
ได้เปลี่ยนบทไหว้ครูใหม่ โดยใช้บทไหว้ครูที่ท่านผู้หญิงดุษฎีมาลา
มาลากุล เป็นผู้ประพันธ์ บทไหว้ครูมีดังต่อไปนี้

ปณฺธราจริยา โทณฺดี	คุณุตฺตรานุสาสกา
ข้าขอประณตฺน้อมสักการ	บูรพคณาจารย์
ผู้ก่อปรประโยชน์ศึกษา	
ทั้งท่านผู้ประสาทวิชา	อบรมจริยา
แก่ข้าในกาลปัจจุบัน	
ข้าขอเคารพอภิวันท์	ระลึกคุณอนันต์
ด้วยใจนิยมนุชา	
ขอเดชกตเวทิตา	อิกวิระยะพา
ปัญญาให้เกิดแตกฉาน	

* วันครูในที่นี้เข้าใจว่าจะหมายถึง
วันพฤหัสบดี ส่วน “วันครู” ซึ่งเป็น
เรื่องของครูนั้น ถือเอาวันที่ ๑๖
มกราคม ซึ่งเป็นวันประกาศพระ
ราชบัญญัติครูในราชกิจจานุเบก
ษาเป็น “วันครู”

ศึกษาสำเร็จทุกประการ อายุยืนนาน
อยู่ในศีลธรรมอันดี
ให้ได้เป็นเกียรติเป็นศรี ประโยชน์ทวี
แก่ชาติและประเทศไทยเทอญ ฯ

ปณณารุทุนิกรเตเต ทินโนวาท นมามิหิ

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๐๔ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (นายนาถ เทพหัสดิน ณ อยุธยา) ได้มีหนังสือแก้ไขแบบพิธีไหว้ครูบางตอน โดยเพิ่มคำปฏิญาณตนต่อท้ายคำไหว้ครูดังนี้

“เราคนไทย ใจกตัญญู รู้คุณค่า ศาสนา พระมหากษัตริย์ เรานักเรียน จักต้องประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัยของโรงเรียน มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น เรานักเรียนจักต้องไม่ทำตนให้เป็นที่เดือดร้อนแก่ตนและคนอื่น”

ที่ต้องเพิ่มเติมข้อความเหล่านี้ขึ้น ก็เพื่อจะให้เป็นเครื่องเตือนใจให้นักเรียนได้สำนึกในหน้าที่ และข้อพึงปฏิบัติในโอกาสอันสำคัญนี้ ถ้ากล่าวตามความเห็นของผู้เขียน ข้อความเหล่านี้ น่าจะเป็นคำปฏิญาณต่อหน้าเสาธงก่อนเข้าห้องเรียนทุกวัน แทนที่จะปฏิญาณกันปีละครั้งในวันไหว้ครู นอกจากนี้ควรเขียนเป็นคำขวัญไว้ในโรงเรียนแทนคำขวัญอื่น ๆ ที่ลิดขิ้นมามากมายจนจำกันไม่ไหวนั้นเสียด้วยซ้ำ เพราะคำปฏิญาณดังกล่าวข้างต้น ถ้าทุกคนปฏิบัติได้และถือเป็นข้อที่ต้องสำนึกอยู่เป็นประจำแล้ว ผู้ปฏิบัติก็จะเป็นคนดีที่ได้รับการยกย่องอย่างไม่มีข้อสงสัย

อย่างไรก็ตาม บทความเรื่องนี้ประสงค์จะกล่าวถึงประเพณีการไหว้ครูหนังสือโดยเฉพาะ ส่วนการไหว้ครูอื่น ๆ นั้นถ้าจะรวมไว้ด้วยก็จะเป็นเรื่องยาวไม่รู้สิ้นสุด เพราะต่างครูต่างอาจารย์ กันออกไปหลายแบบหลายวิธี ฉะนั้นจึงกล่าวไว้พอให้ทราบว่าการไหว้ครูเป็นการแสดงออกของคนที่มีความกตัญญูรู้คุณ อันจะส่งผลให้เป็นผู้เจริญ และคนที่ขาดความกตัญญูไม่รู้คุณครูย่อมไม่เจริญ เหมือนดังเรื่องที่กำลังกล่าวมาแล้วข้างต้น ท่านกวีเอกสุนทรภู่ก็เคยกล่าวไว้ว่า “อันรักษาศีลสัตย์กตเวทีย่อมเป็นที่สรรเสริญเจริญคน ทรลักษณ์กตัญญูตาเขา เทพเจ้าก็จะแข่งทุกแห่งหน” ด้วยเหตุนี้ การไหว้ครูจึงเป็นประเพณีที่ควรปฏิบัติต่อไปอย่างเคร่งครัด เพราะเป็นการแสดงน้ำใจของศิษย์ เป็นการฝึกจิตใจให้รู้จักบุญคุณของผู้มีคุณแก่ตน อันจะเป็นผลดีแก่ผู้ปฏิบัติและประเทศชาติต่อไป

จากธรรมชาติและชีวิต

ถึงป่าไม้กับพุทธศาสนา และปัญหาสังคมไทย

พุทธปรัชญาสามารถค้นพบได้ถึงแก่นแท้ของสิ่งต่าง ๆ พบได้ถึงความว่างเปล่าซึ่งได้ถึงอิสรภาพในรากฐานชีวิต และกำหนดได้ถึง การดำเนินวิถีสู่การพึ่งพาตนเองอย่างมีศักยภาพ ตลอดจนสะท้อนได้ถึงค่านิยมคุณภาพชีวิตที่แท้จริงภายในตัวเอง อย่างไรก็ตาม กฎแห่งความจริงเหล่านี้ เป็นสิ่งผสมกลมกลืนอยู่กับธรรมชาติ มนุษย์ผู้รู้ได้ ย่อมสามารถค้นพบได้อย่างอิสระในทุกโอกาส

ระพี สาคริก

ธรรมชาติเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงร่วมกันของสิ่งทั้งหลาย ที่ต่างก็สะท้อน	ภาพการเกิดและการเสื่อมสลายตนเองให้สามารถสัมผัสได้ รู้ได้ และหากจะถามสืบต่อไปว่า
--	---

ใครเล่าที่ เป็นผู้สัมผัสได้รู้ได้
คำตอบคงจะลงตรงที่ “มนุษย์”
นั่นเอง

“วิถีชีวิตบุคคลที่ถูกกำหนดไว้ในรากฐานที่แท้จริง
ให้มุ่งศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติ
จะได้รับพลังสะท้อนกลับมาสืบสนับสนุน
ให้รู้ถึงอิสรภาพที่แท้จริงได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น”

จากสาเหตุดังกล่าว เรา
เห็นจะต้องยอมรับว่า สิ่งหนึ่ง
ซึ่งหลักพุทธศาสนาได้ชี้แนะไว้
ว่า “ทุกสิ่งทุกอย่างต่างก็มี
มนุษย์เป็นเหตุ” นั้น น่าจะมี
ความชัดเจนภายในตัวเองด้วย
ภาพสะท้อนจากประเด็นที่
กล่าวถึง

มนุษย์ซึ่งมีการเกิด จึงมี
กายที่สามารถสัมผัสได้ในด้าน
รูปวัตถุ และพฤติกรรมที่ประ-
กอบขึ้นโดยกายก็มีอิทธิพลและ
แนวโน้มทำให้มนุษย์ผู้สัมผัส
บังเกิดภาวะยึดติดเป็นเงื่อนไข
แฝงไว้ในจิตใจ และมีอิทธิพล
กำหนดวิถีการคิดที่มีทิศทางมุ่ง
จากตนเองสู่สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่

ภายนอก แม้สิ่งซึ่งเป็นเพื่อน
มนุษย์ด้วยกันเอง

การคิดที่มุ่งวิถีทาง “ทบ-
ทวนตนเอง” เพื่อเสริมสร้าง
รากฐานของการรู้สิ่งทั้งหลาย
ได้อย่างแท้จริง จึงควรถือว่าเป็น
การสร้างสมดุลขึ้นในจิตใจ
แม้เป็นสิ่งที่ยากสำหรับแต่ละ
บุคคล ผู้ปรากฏดำเนินวิถีชีวิต
โดยทั่ว ๆ ไป แต่จริง ๆ แล้ว
ความยากความง่ายก็หาใช่สิ่งที่
มีสาระอันควรแก่การถือเป็น
จริงเป็นจังในตัวเองไม่ หาก
เกิดเพราะมีมนุษย์เป็นเหตุเป็น
ผลอีกเช่นกัน

ดังนั้น กระบวนการ
ธรรมชาติที่ปรากฏและการ
เปลี่ยนแปลง ซึ่งมีการเกิดและ
การเสื่อมสลายตัวของด้าน
ที่เป็นรูปแบบ ทั้งที่ปรากฏเป็น
ภาพรวมและภาพของแต่ละสิ่ง
ซึ่งเป็นองค์ประกอบ หาก
มนุษย์จะสามารถรู้ได้อย่างแท้
จริงจากที่ได้มีโอกาสสัมผัส ก็
ต่อเมื่อมีคุณสมบัติในการถือ
สมดุลระหว่างกายกับจิตได้
อย่างสมเหตุสมผล ทำให้
สามารถหวนกลับมาคิดทบทวน
เพื่อรู้ตนเองเป็นธรรมชาติอยู่
ในรากฐานชีวิตได้ก่อนอื่น

ธรรมชาติเป็นกระบวนการที่ผสมผสานไว้ด้วยกระแสพลังและการสืบทอด ที่เชื่อมโยงปรากฏการณ์ต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกันอย่างมีระบบบนรากฐานกฎแห่งความจริง และเกิดภาพสะท้อนที่ส่งผลเป็นครูให้มนุษย์รู้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างต่างก็มีชีวิตชีวาและมีคุณค่า โดยถือกระบวนการเงื่อนไขที่มีลักษณะจำเพาะเหมาะสมอยู่ ณ พื้นฐานตนเอง ต่อเนื่องกันมาได้อย่างมั่นคงด้วยช่วงเวลาที่ยาวนาน และยังสะท้อนภาพที่มีการประสานสัมพันธ์เป็นเนื้อเดียวกัน เป็นกระบวนการกว้างใหญ่ไพศาลเชื่อมโยงไปถึงสากลจักรวาล

กฎแห่งความจริงจึงเป็นหลักประกันความมั่นคง ที่มนุษย์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติและมีอิทธิพลทางความคิด มีความจำเป็นและถือเป็นหน้าที่ ที่ต้องเรียนรู้เพื่อปฏิบัติต่อธรรมชาติและต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเองได้อย่างเหมาะสมกับเหตุผล และหวังความมั่นคงของธรรมชาติที่จะสนองวิถีชีวิตที่ดีของมนุษย์ได้ตลอดไป

การเรียนรู้กฎแห่งความจริงซึ่งถือเป็นหน้าที่ของมนุษย์ทุกคน จึงสามารถเรียนรู้ได้โดยเริ่มจากสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ปรากฏอยู่ในกระบวนการธรรมชาติ รวมทั้งสิ่งซึ่งปรากฏอยู่ในกระแสการเปลี่ยนแปลงเป็นธรรมชาติ ภายในมนุษย์เอง และจำเป็นต้องสามารถทบทวนและสืบสาวกลับไปสู่แก่นแท้อันถือเป็นศูนย์รวม

ของทุก ๆ เรื่องให้สามารถรู้ได้ท่ามกลางปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่สร้างความหลากหลายด้วยรูปลักษณะมากขึ้นเรื่อย ๆ

แม้ว่ามนุษย์แต่ละชีวิตจะมีลักษณะที่แท้จริงปรากฏอยู่ ณ รากฐานตนเอง หรือที่เรียกว่า “จุดยืน” ซึ่งกำหนดโดยกฎธรรมชาติทำให้แตกต่างกันไป และลักษณะภายในรากฐานความคิดความเชื่อในวัฒนธรรมระหว่างท้องถิ่นก็แตกต่างกันได้

อย่างไรก็ตาม วิถีชีวิตบุคคลที่ถูกกำหนดไว้ในรากฐานที่แท้จริง ให้มุ่งศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติ จะได้รับพลังสะท้อนกลับมาสสนับสนุนให้รู้ถึงอิสรภาพที่แท้จริงได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และเมื่อตระหนักชัดมากขึ้นเพียงใด ในมุมกลับก็ยิ่งรู้ว่าการจะศึกษาให้ถึงแก่นแห่งความจริงนั้นควรมุ่งวิถีสู่สิ่งสัมผัสได้ทุกลักษณะของปรากฏการณ์ธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นโอกาสสัมผัสกระบวนการปาล์ม พื้นดิน แม่น้ำมหาสมุทร พระอาทิตย์พระจันทร์ ที่ปรากฏถึงซึ่งกันและกันในสากลจักรวาล ไม่ควรยึดติดอยู่กับรูปแบบสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

อนึ่ง ได้มีการชี้หลักการพื้นฐานไว้ชัดเจนแต่แรกแล้วว่า “มนุษย์เป็นเหตุเป็นผลของทุกสิ่งทุกอย่าง” กับอีกด้านหนึ่งที่จำเป็นต้องมีในมนุษย์เพื่อความเข้าใจหลักการดังกล่าวก็คือ “แต่ละบุคคลที่สามารถรู้และยอมรับความจริงเป็นธรรมชาติอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองเท่านั้นที่จะเข้าถึงหลักการ

ได้อย่างแท้จริง”

ดังนั้นวิถีชีวิตและสังคมมนุษย์จึงละเว้นเสียมิได้ ที่จะต้องถือการจัดการศึกษาที่ “ให้วิชาการทางเทคนิค โดยอีกด้านหนึ่ง ก็มีการส่งผลสะท้อนกลับมาพัฒนา ภาวะการรู้ตนเองภายในรากฐานชีวิต ผสมกลมกลืนกันไปโนสาระและบรรยากาศของกระบวนการจัดการ” และอีกประการหนึ่ง การศึกษาที่มุ่งสู่เป้าหมายนี้ เป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้อย่างอิสระในระดับบุคคล ไม่ว่าจะมีความสัมพันธ์อยู่กับสิ่งใดหรือสาขาใดก็ตาม

มนุษย์ มีทั้งร่างกายและจิตใจ และทั้งสองสิ่งต่างก็มีอิทธิพลสัมพันธ์ถึงซึ่งกันและกันอยู่ภายในกระบวนการของแต่ละชีวิต หากศึกษาถึงประเด็นที่ “มนุษย์ถือกำเนิดมาจากธรรมชาติ” ซึ่งภายในกระแสธรรมชาติเอง ก็มีทั้งปรากฏการณ์เปลี่ยนแปลงในด้านรูปวัตถุ แต่เมื่อมนุษย์มีโอกาสสัมผัสปัจจัยสี่ ร่วมกับการที่ร่างกายเป็นสื่อถ่ายทอดพลังและความมีเหตุมีผลเข้าสู่จิตใจ และในมุมกลับก็ถ่ายทอดกลับมาออกมาเป็นพฤติกรรมลักษณะต่าง ๆ ที่ควรมีผลทำนุบำรุงธรรมชาติเป็นการตอบสนอง

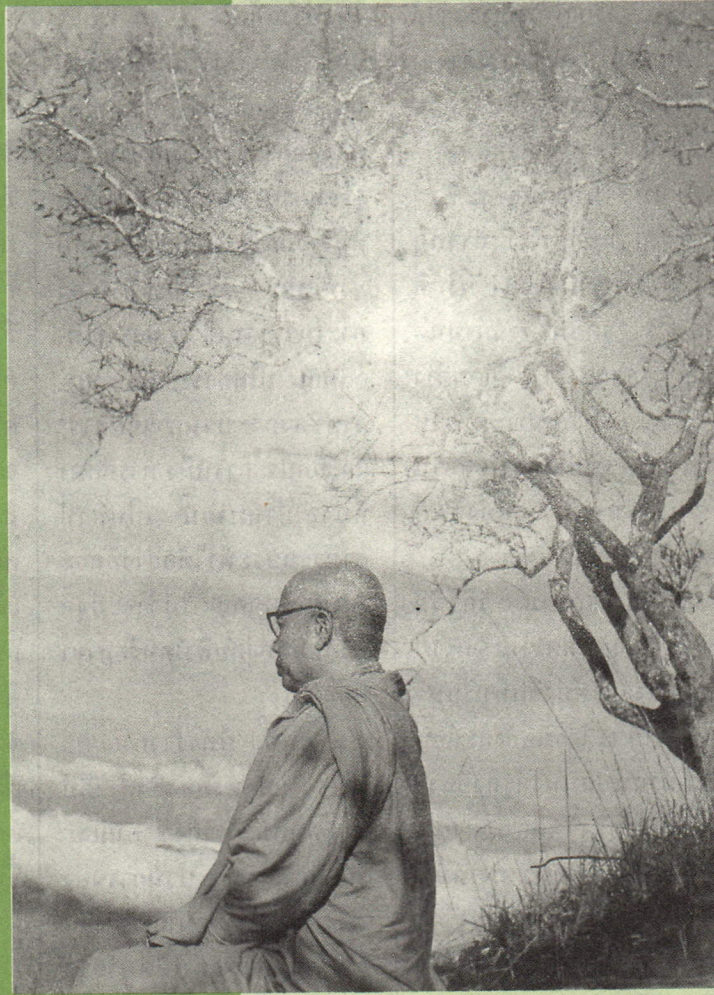
ผลจากการสัมผัสธรรมชาติ ในด้านรูปวัตถุจึงน่าจะก่อให้เกิดพัฒนาการทางจิตใจทำให้เกิดภาวะเงื่อนไขกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ให้มุ่งวิถีกลับมาออกมาก่อการกระทำนุบำรุงธรรมชาติและพัฒนาบรรยากาศของโลกให้มุ่งทิศทางการเปลี่ยน

แปลงสู่สถานดีสุขมากขึ้น

เมื่อธรรมชาติเป็นทั้งผู้ให้กำเนิด และเป็นพัฒนาการทางจิตใจแก่มนุษย์ กับยังเชื่อต่อไปอีกว่า เมื่อเป็นพื้นฐานการให้มนุษย์แก่โลกแล้วก็ย่อมให้ความมั่นคงแก่ชีวิตและการสืบทอดเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ ด้วยความรับผิดชอบอย่างมีเหตุมีผล ดังนั้นหากค้นหาความจริง ณ ประเด็นนี้ได้นำจะพบกับอีกสิ่งหนึ่งว่า ชุมชนมนุษย์จำเป็นต้องมีศูนย์รวมความคิดความเชื่อที่สืบเนื่องมาจากความแตกต่างระหว่างกันและกันด้วยเงื่อนไขภายในรากฐานจิตใจและชีวิตของแต่ละบุคคล เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสมเหตุสมผล และบังเกิดสถานดีสุขขึ้นในบรรยากาศ

ชุมชนมนุษย์ซึ่งกระจายอยู่ในโลกที่ถือเสรีภาพ จึงมีศาสนาเป็นวัฒนธรรมอยู่ในพื้นฐาน โดยที่เชื่อว่ากระแสความคิดความเชื่อของแต่ละบุคคลที่ไม่เหมือนกัน จะได้รับการประสานสัมพันธ์เป็นเอกภาพโดยกฎความจริงเพื่อเกิดศูนย์รวมของการพัฒนาที่เป็นกระบวนการ และมีสายสัมพันธ์เชื่อมโยงถึงธรรมชาติผู้เป็นครูที่แท้จริงทั้ง ณ ช่วงที่เป็นประวัติการเกิดและท่ามกลางวิถีที่เป็นมาจนถึงปรากฏให้รู้เป็นได้ในยุคปัจจุบัน เพื่อหวังให้มนุษย์มีจิตสำนึกที่จะอนุรักษ์ธรรมชาติไว้สำหรับตอบสนองชีวิตตนเองได้อย่างมั่นคงในระยะยาว

ความแตกต่างของรากฐานระหว่างชุมชนท้องถิ่นได้ทำให้

เกิดความแตกต่างระหว่าง
กระบวนการอันเป็นที่มาของ
ศาสนาหรือระบบความคิด
ความเชื่อ ซึ่งจริงๆ แล้ว ก็
เป็นเพียงความแตกต่างระหว่าง
กันและกันด้วยเงื่อนไขของ
ภาวะแวดล้อมธรรมชาติซึ่ง
ปรากฏอยู่ ณ ภายนอกซึ่งเป็น
ที่มาเท่านั้น หากมนุษย์ผู้ต่าง
กันด้วยรากฐานถิ่นกำเนิดที่
สืบทอดมาถึงความแตกต่างกัน
ด้วยจุดยืนทางศาสนา จะ
สามารถทบทวน สืบสาวกลับ
ไปรู้แก่นแท้ได้ ย่อมสามารถ
ประสานความเข้าใจและยอมรับ
ซึ่งกันและกันได้อย่างสงบ
อนึ่ง เราจะพบว่าภายใน

กระบวนการของแต่ละศาสนา
นั้นบ้างก็ถือความผูกพันกับ
พระอาทิตย์ บ้างก็พระจันทร์
และดวงดาวต่าง ๆ เป็นสื่อ
ความคิดความเชื่อ แต่ในพุทธ-
ศาสนา ได้สะท้อนภาพเด่นชัด
ว่ามีกระบวนการธรรมชาติที่
เป็นสื่อใกล้ชิดตัวมาก คือ ถือ
กระบวนการป่าไม้เป็นสื่อการ
เรียนรู้ถึงความมีเหตุผล แม้
ภาพเขียนที่สะท้อนจินตนาการ
ทางพุทธศาสนา ก็มีภาพต้นไม้
สัตว์ป่า ชีวิตคนในสภาพต่าง ๆ
และเทวดาซึ่งก็คงหมายถึง
ความมีเหตุผลหรือความชอบ
ธรรมอันเป็นสิ่งที่สูงสุดของกระ-
บวนการธรรมชาตินั่นเอง

เมื่อมุ่งวิธีการพิจารณาไป
สู่ “มนุษย์” เป็นอันดับแรก
และมุ่งเน้นที่ความคิดซึ่งสืบ
เนื่องมาจากเงื่อนไขที่ปรากฏ
อยู่ในรากฐานชีวิต เราน่าจะถือ
ว่า ปรัชญาหรือความมีเหตุมี
ผล เป็นสิ่งที่มียู่แล้วในมนุษย์
เป็นธรรมชาติ แต่ศาสนาเป็น
กรรมวิธีที่นำเอาปรัชญามา
กำหนดเป็นระบบและวิธีการ
เพื่อการจัดการและการใช้ประ-
โยชน์ในการดำเนินชีวิตของ
มนุษย์ที่หวังว่าน่าจะสามาร
นำวิถีสู่สันติสุขได้

ดังนั้น ศาสนาในด้านที่
ปรากฏเป็นรูปแบบ จึงน่าจะ
เป็นส่วนเปลือกของปรัชญา
มนุษย์ผู้ปรารถนาความสุข
และความมั่นคงที่แท้จริง จึง
ควรมุ่งเรียนรู้ปรัชญาซึ่งเป็น
รากฐานของศาสนา หาไข่มอง
ข้ามความสำคัญของปรัชญา
ไปมุ่งเน้นศาสนา ซึ่งแน่นอน
ที่สุด ย่อมส่งผลสะท้อนทำให้

เกิดภาวะ “ยึดด้านซึ่งเป็นเปลือกและก่อให้เกิดภาวะอึดตายขึ้นภายในกระบวนการเรียนรู้ศาสนา” ได้เช่นกัน

ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อที่มุ่งสู่ด้านซึ่งรู้สึกว่าเป็นศาสนา หรือมุ่งสู่ด้านที่รู้สึกว่าเป็นศาสนาไม่ดีก็ตาม หากรู้ได้ลึกซึ้ง คงไม่มองอย่างยึดติดและโทษศาสนา หากสามารถจะผ่านเข้าไปรู้ได้ว่า “คน” เป็นสิ่งทำให้เกิดผลดีผลไม่ดีได้ทั้งสองด้าน และศาสนาก็เป็นเครื่องมือที่มนุษย์ผู้มีอิสรภาพจะใช้สิทธิพิจารณาผ่านกระบวนการศึกษาเข้าไปค้นหาและเรียนรู้ปรัชญาซึ่งเป็นกฎธรรมชาติและนำออกมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้ถึงรากฐาน

ความเชื่อที่เกิดจากการขาดอิสรภาพในการวิเคราะห์ภายในภาวะจิตใจทำให้ไม่สามารถใช้ศาสนาหาวิถีทางไปสู่ประโยชน์สุขตามเป้าหมายที่แท้จริงได้ แต่จะยังส่งผลกระทบถอยกลับมาก่อภาวะปัญหาในกระบวนการศาสนาเองเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ

อนึ่ง หากการศึกษาเรียนรู้ศาสนา ไม่อาจเข้าถึงปรัชญาที่แท้จริงของศาสนาได้ การศึกษาเรียนรู้ปรัชญาก็ย่อมไม่อาจเข้าถึงปรัชญาที่แท้จริงได้ด้วยเช่นกัน เนื่องจากรากฐานของสาเหตุ สืบเนื่องมาจากคนหากกระแสนภายในระบบที่เป็นมาแล้วจนถึงปัจจุบัน ยังไม่มีการปรับเปลี่ยนตนเองได้อย่างจริงจัง

อนึ่ง ในการปรับเปลี่ยนระบบ คงต้องมองภาพรวมทั้ง

ระบบความคิดที่ปรากฏอยู่ในรากฐานชีวิตคน และระบบที่นำสู่การจัดการและการปฏิบัติ ตลอดจนการกำหนดรูปแบบของวิธีการซึ่งการปรับเปลี่ยนที่มีการนำมาแบ่งแยกกันคิดและทำ หากขาดความรู้อย่างลึกซึ้งจะยิ่งเพิ่มปัญหามากขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้บุคคลผู้รู้และเข้าถึงจริง ๆ ที่สามารถตัดสินใจปรับการปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมกับสภาวะการณ์ของแต่ละโอกาสที่ไม่เหมือนกันที่เปิดไว้ให้ เพราะเป็นระบบการมองปัญหากันคนละทิศละทางกับที่เคยสร้างปัญหาและเป็นผู้เดิม ความเป็นผู้รู้สึกซึ้งและความคล่องตัวในการคิดการตัดสินใจ ตลอดจนความกล้าได้กล้าเสีย จึงเป็นพื้นฐานสำคัญ

ในเมื่อภาพความสัมพันธ์ระหว่างพุทธศาสนากับป่าไม้ เป็นสิ่งที่ใกล้ชิดใกล้ชิด และสามารถเห็นได้ชัดเจน ภาพสะท้อนของทรัพยากรธรรมชาติทั้งหลายที่ปรากฏอยู่ในระบบนิเวศน์ป่าไม้รวมทั้งสิ่งซึ่งอยู่ในเครือข่ายที่ประสานสัมพันธ์กันอยู่ได้ร่วมเงาธรรมชาติ ที่ได้ถูกทำลายสูญเสียบ้างไปแล้วในปัจจุบัน ย่อมเป็นสัญญาณบอกเหตุด้วยตัวมันเอง และชวนให้ตั้งคำถามสืบทอดต่อไปถึงสถานการณ์พุทธศาสนาในสังคมไทยว่า ยังคงเจริญก้าวหน้าและสามารถรับใช้สังคมไทยได้ตามเป้าหมายจริงอยู่หรือไม่

จากคำสอนในพุทธศาสนาที่ชี้แนะไว้ว่า “จงเป็นบุคคลผู้ตื่นอยู่เสมอ” คงต้องมีการตั้ง

คำถามเพื่อทบทวนและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาก็ได้จริงก่อนอื่นว่า ในอดีตที่ผ่านมา ได้ส่งผลให้เราแต่ละคนตื่นจริงหรือเปล่า เนื่องจาก การตื่นที่แท้จริงหมายถึง “การตื่นด้วยความมีสติ” มิใช่การตื่นที่อาจเรียกว่า “ตื่นตระหนก หรือตื่นเพราะหลงและตกเป็นเหยื่อภาพลวงตาที่มีมนุษย์ด้วยกันเอง แต่เป็นจำพวกชอบแสวงหาเหยื่อเพื่อประโยชน์แห่งตน เป็นผู้ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมา” ความดีงามและความเสื่อมเสีย จริง ๆ แล้วก็หาสิ่งอันควรแก่การถือเป็นจริงจึงในตัวเองแต่ประการใดไม่ หากเกิดเพราะมีมนุษย์เป็นเหตุเป็นผลอีกเช่นกัน ดังนั้นปัญหาจึงขึ้นอยู่กับการที่ว่า มนุษย์จะมีความสามารถหรือไม่สามารถ ใช้พุทธศาสนา ซึ่งมีรากฐานแท้และเป็นที่ยอมรับความสำคัญปรากฏอยู่ในกระแสวัฒนธรรมของสังคมไทยมาแล้วช้านานให้เป็นประโยชน์ตามเป้าหมายที่แท้จริงได้สำเร็จ

หากตระหนักได้ว่า ปัญหาต่าง ๆ เป็นเรื่องซึ่งมีคนเป็นฝ่ายถือรากฐานคงต้องยอมรับว่าคนแต่ละคนภายในชุมชนไทย ผู้มีรากฐานความเชื่ออยู่ในพุทธศาสนา ควรถือว่ามีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อผลได้ผลเสียโดยปราศจากการนำเอาอุปวัตถุซึ่งแตกต่างกันมาเป็นข้ออ้าง และเป็นเครื่องมือแบ่งแยกเช่นนี้คือภพหัตถ์ นั่นคือ พระสงฆ์ซึ่งจริง ๆ แล้วก็เป็นผู้สืบเนื่องมาจากภาวะยึดติดอยู่เพียงเปลือกนอกซึ่งเป็นอุปสรรค

ขวางกั้น การเข้าถึงความจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีปัญหาที่มีรากฐานปรากฏอยู่ในระดับกว้างทั่วไปและลึกซึ้งถึงสังขารชีวิตซึ่งทุกคนมีอยู่

หากสามารถละจากอึดตายที่ได้อะสมเข้าไว้แล้วช้านาน ให้สามารถเข้าถึงความจริงได้เมื่อมีโอกาสสัมผัสกับสิ่งที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชีวิตตนเองไม่ว่าในรูปแบบใด และรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่มีผลแปลกแยกหลากหลายมากขึ้นอย่างไม่มีจุดจบสิ้น วิธีทางที่จะร่วมมือกันแก้ปัญหาย่อมสามารถบังเกิดขึ้นได้บนรากฐานแท้เองในทุก ๆ เรื่อง และน่าจะเป็นความหวังที่ทุก ๆ ฝ่ายจะเห็นแสงสว่างแห่งธรรมที่แท้จริงได้ด้วยตนเอง ซึ่ง ณ จุดนี้ น่าที่จะทำให้แต่ละฝ่ายที่ปรากฏ มีแนวโน้มร่วมมือกันนำสู่ประโยชน์สุขในระบบศาสนาและระบบชีวิตประจำวันทั่วไป และสามารถกำหนดตนเองให้อยู่ในหน้าที่และอยู่ในพิธีการได้อย่างเหมาะสม โดยที่สืบเนื่องมาจากการรู้ได้ถึงเหตุผลที่แท้จริง

อำนาจของความยึดติด (อุปาทาน)

พุทธทาสภิกขุ

เราจะปลีกตัวถอนตัวออกมาเสียจากสิ่งทั้งหลาย ที่เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ได้อย่างไร? คำตอบก็คือ จะต้องศึกษาว่าอะไรเป็นเหตุให้เราอยาก จนเข้าไปยึดติดในสิ่งนั้น? เมื่อรู้ต้นเหตุเราอาจจะตัดความยึดติดเสียได้ ก็เลสซึ่งเป็นความยึดถือในสิ่งทั้งปวงนั้น ในพุทธศาสนาเรียก “อุปาทาน” แปลว่า *ความยึดติด* จำแนกเป็น ๔ ประการด้วยกัน

๑. กามอุปาทาน (*ยึดมั่นโดยความเป็นกามหรือของรักของใคร่ทั่วไป*) เห็นได้จากการที่คนเราตามธรรมดามีความติดพันในสิ่งที่รักที่พอใจ ไม่ว่าจะเป็นรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส สัญชาตญาณของคนเราย่อมรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินหรือ เจริญร่าเริงในกามคุณ ๕ อย่างนี้ ตามหลักธรรมในพุทธ

ศาสนาขยายออกไปเป็น ๖ คือมี “ธรรมารมณ์” เพิ่มขึ้นอีกอย่างหนึ่ง หมายถึง สิ่งที่ถูกใจในใจ จะเป็นอดีตปัจจุบันหรืออนาคตก็ได้ เกี่ยวกับวัตถุภายนอกหรือภายในก็ได้ เป็นเพียงคิดฝันไปก็ได้ แต่ทำให้เกิดความเริ่ดอร่ามเพลิดเพลินทางจิตใจในขณะที่ยึดถือ

พอคนเราเกิดมาได้รับรู้รสของการารมณ์ทั้ง ๖ นี้ ก็ยึดติดในอารมณ์นั้น และยึดยิ่งขึ้นเป็นลำดับ ๆ อย่างแน่นแฟ้นเหลือวิสัยที่คนธรรมดาจะถอนได้ ฉะนั้น จึงเป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจให้ถูกต้อง และประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องต่อสิ่งเหล่านั้น มิฉะนั้น ความยึดติดนี้แหละจะนำไปสู่ความวินาศนิภัย ขอให้เราพิจารณาดูความวินาศนิภัยของคนทั่ว ๆ ไป ตาม

ปกติจะเห็นได้ว่ามีมูลมาจากความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งที่น่ารัก อย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวแล้ว ทุกอย่างที่มีมนุษย์ปุถุชนทำกันอยู่ ไม่ว่าจะเป็น ล้วนแต่มีมูลมาจากกามารมณ์ทั้งนั้น คนเราจะรักกัน โกรธกันเกลียดกัน อิจฉาริษยาฆ่าฟันกัน หรือฆ่าตัวเองตายก็ตาม ก็จะต้องมีมูลมาจากกามารมณ์

การที่มนุษย์ต้องทำงาน ขวนขวายหรือทำอะไรก็ตาม เราอาจจะสืบสาวราวเรื่องไปแล้วจะพบว่าเขามีความอยาก ใครจะได้สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เขา อดส่ำห่อเล่าเรียนประกอบอาชีพ ก็เพื่อให้ได้ผลมาจากอาชีพ แล้วก็ไปแสวงหาความสบาย ในใจทาง รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส มาบำรุงบำเรอตน แม้แต่เรื่องทำบุญอุทิศฐานให้ไปสวรรค์ ก็มีมูลมาจากความหวังในทาง กามารมณ์ทั้งนั้น รวมความแล้ว ความยุ่งยากปั่นป่วนของโลกทั้งสันมีมูลมาจากกามารมณ์นั่นเอง

กามารมณ์มีอำนาจร้ายกาจ ถึงเพียงนี้ ก็เพราะอำนาจของกามุปาทาน คือ ความยึดมั่นถือมั่นอย่างเหนียวแน่นใน กามตัวนี้เอง พระพุทธเจ้าจึงตรัสไว้เป็นอุปาทานข้อต้น เป็นปัญหาเกี่ยวกับโลกโดยตรง โลกจะวินาศฉิบหายหรือจะเป็นอะไรก็ตาม ย่อมมีมูลมาจากกามุปาทานนี้โดยเฉพาะ เราควรพิจารณาตัวเราเองว่าเรา

มีความติดในกามอย่างไร เหนียวแน่นเพียงไร จะเหลือวิสัยที่เราจะจะได้จริง ๆ หรือไม่

ถ้าว่ากันทางคติโลกแล้ว การตัดกามกลับจะเป็นประโยชน์อย่างใหญ่หลวง เพราะจะทำให้รักครอบครัว ทั้งยังทำให้ขยันขันแข็งในการแสวงหาทรัพย์และชื่อเสียง ฯลฯ แต่ถ้ามองกันในแง่ของธรรมะ จะรู้สึกว่าเป็นทางมาแห่งความทุกข์ทรมานอันเร้นลับ เพราะฉะนั้น ในทางธรรมะ ความติดกามจึงเป็นสิ่งที่ต้องละกัน ให้หมดสิ้นในที่สุด จึงจะดับความทุกข์ทั้งปวงได้

๒. ทิฏฐุปาทาน (ยึดติดใน ทัศนะหรือความคิดเห็นที่ตนมีอยู่เดิม ๆ) เป็นสิ่งที่พอมองเห็นและเข้าใจได้ไม่ยาก พอเราเกิดมาในโลก เราก็ได้รับการศึกษาอบรม ให้เกิดมีความคิดเห็นชนิดที่มีไว้สำหรับยึดมั่นไม่ยอมใครง่าย ๆ นี้เรียกว่า **ทิฏฐิ** ลักษณะที่ยึดติดในความคิดความเห็นของคนนี้ เป็นไปตามธรรมชาติ เขาไม่ติเตียนกันนัก และเป็นสิ่งที่ห้ามไม่ได้ แต่เป็นโทษภัยที่ร้ายกาจไม่น้อยไปกว่าความยึดติดในของรักของใคร่ ถ้ายึดติดในความเห็นเดิม ๆ ของตัวอย่างดื้อดึงแล้ว ก็อาจถึงกับจะต้องปรับปรุงทฤษฎีของเราให้ถูกให้ดีให้สูงยิ่งขึ้น คือ จากความเห็นผิดให้กลายเป็น ความเห็นที่ถูกต้อง และถูกต้องยิ่งขึ้น ๆ จนถึงที่สุด ชนิดที่รู้

อริยสัจจดังที่ได้บรรยายมาแล้ว

ทิฏฐิที่เป็นความดื้อถือรั้น นั้น มีมูลมาจากหลายทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้ว มักจะเกี่ยวกับชนบทรหมเนียมประเพณี หรือลัทธิศาสนาเป็นส่วนใหญ่ **ทิฏฐิ**ดื้อรั้นเป็นของส่วนตัวเองล้วน ๆ นั้นยังไม่เท่าไร เพราะไม่มากมายเหมือนที่มาจากชนบทรหมเนียมประเพณีที่คนเคยถือกันมา ที่ค่อย ๆ อบรมสะสมกันมากขึ้น ๆ

ทิฏฐิต่าง ๆ นี้เกิดขึ้นเพราะความไม่รู้ (อวิชชา) เมื่อไม่รู้ ก็มีความเข้าใจเอาเองตามความโง่เดิม ๆ ของตน เช่น เห็นว่าสิ่งนี้น่ารักน่ายึดถือ สิ่งนี้เที่ยงแท้ถาวรเป็นความสุข เป็นตัวตน แทนที่จะเห็นว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นเพียงภาพมายาที่ลวงตา เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อย่างนี้เป็นต้น อะไร ๆ ที่ตนเข้าใจมาแล้วละก็ ต้องไม่ยอมรับว่าผิด ทั้ง ๆ ที่บางทีตัวเองก็เห็นอยู่ว่า ผิดแต่ก็ไม่ยอม

ความเป็นผู้ดื้อดึงซึ่งหน้า อย่างนี้นับว่าเป็นอุปสรรคหรือศัตรูของคนเราอย่างยิ่ง มันทำให้เราไม่สามารถเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น หรือไม่สามารถเปลี่ยนความเห็นผิด ในลัทธิศาสนา หรือความเชื่ออื่น ๆ ที่เคยหลงเชื่อมาแล้วแต่เดิมได้

ปัญหานี้ย่อมจะเกิดแก่นุคคลผู้ถือลัทธิศาสนาที่ยึดต่ำ ๆ อยู่ทั้ง ๆ ที่ตนเห็นว่าคำหรือผิดก็เปลี่ยนไม่ได้ เพราะเขามักถือ

เสียว่าบิดามารดา ปู่ย่า ตายาย เคยถือกันมา หรือถ้าไม่มีเหตุผลอะไรสำหรับจะแก้ตัวขึ้นมาจริง ๆ ก็ว่าเป็นสิ่งที่เคยถือกันมานานมาแล้ว เป็นต้น เพราะเหตุนี้เองพุทธศาสนาจึงถือว่า **ทิฏฐิ**นั้น เป็นกิเลสตัวร้ายกาจ เป็นสิ่งที่น่าอันตรายที่สุดอย่างหนึ่ง ซึ่งจะต้องพยายามทำให้หมดไปอย่างยิ่ง มิฉะนั้น ตนก็จะไม่ได้อะไรที่ดีขึ้นเลย

๓. สัมผัสอุปาทาน (ยึดติดไว้ในวัตรปฏิบัติที่มุ่งหมายผิดทาง) หมายถึง ความยึดมั่นถือมั่นในการประพฤติกระทำที่ทำปรัมปราสืบกันมาอย่างงมงายไว้เหตุผล หรือที่คนนิยมเรียกกันว่าลัทธิ ศักดิ์สิทธิ์ คิดกันว่าเป็นสิ่งที่เป็นอย่างอื่นไปไม่ได้ และจะไม่ยอมเปลี่ยนแปลง

คนไทยเราทั่วไป ก็มีสิ่งนี้กันไม่น้อยกว่าชนชาติอื่น มีการถือเครื่องรางของขลังหรือเคล็ดลี้ลับต่าง ๆ เช่น ดันนอนขึ้น มา จะต้องเสกน้ำล้างหน้า จะถ่ายอุจจาระก็ต้องผินหน้าไปทิศนั้นทิศนี้ จะบริโภคอาหารหรือจะนอน ก็ต้องมีเคล็ดมีพิธี เชื้อผีสงเทวดา ดันไม้ศักดิ์สิทธิ์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น เป็นการปฏิบัติที่ไร้เหตุผลอย่างยิ่ง ไม่เคยคำนึงถึงเหตุผล คงมีแต่ความยึดมั่นถือมั่นตามตำราบ้าง เคยทำมาแล้วไม่ยอมเปลี่ยนแปลงบ้าง

แม้ที่อ้างตนเองว่าเป็นพุทธบริษัท อุบาสกอุบาสิกา

ก็ยังยึดมั่นถือมั่นกันไว้คนละอย่างสองอย่าง หรือ แม่ที่เรียกตัวเองว่าเป็นภิกษุสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้า ก็ยังมีการยึดถือในทำนองนี้ด้วยอุปาทาน ยิ่งเป็นลัทธิศาสนาที่ถือพระเป็นเจ้า ถือเทวดาถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วยแล้ว จะมีการถือชนิดนั้นมากทีเดียว ซึ่งสำหรับชาวพุทธเราไม่น่าจะมีอย่างนั้นเลย

ข้อนี้เป็นเพราะเมื่อประพฤติดุริยธรรมข้อใดข้อหนึ่งแล้ว ไม่ทราบความมุ่งหมายเดิม ไม่คำนึงถึงเหตุผล ได้แต่เหมาสันนิษฐาน เชื้อเอาเสียว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์ ฉะนั้นคนเหล่านี้จึงสมาทานศีลหรือประพฤติดุริยธรรมแต่เพียงตามแบบฉบับตามประเพณี ตามตัวอย่างที่ทำปรัมปราสืบกันมาเท่านั้น ไม่ทราบเหตุผลของสิ่งนั้น ๆ เพราะประพฤติมาจนชิน การยึดถือเหนียวแน่นชนิดที่แก้ไขยาก อันนี้เรียกว่าความยึดติดในการปฏิบัติที่เคยกระทำสืบกันมาอย่างผิด ๆ หรืออย่างงมงายไร้เหตุผล

แม้วิสัยนากรรมฐาน หรือ สมถกรรมฐาน อย่างที่กำลังประพฤติปฏิบัติกันอยู่ในเวลานี้ก็ตาม ถ้าทำไปด้วยความไม่รู้เหตุผลต้นปลาย ไม่รู้ความมุ่งหมายอันแท้จริง ก็จะต้องเป็นไปด้วยอำนาจของความยึดถือ โดยมุ่งหมายผิด เป็นความโง่เขลาชนิดหนึ่ง โดยไม่ต้องสงสัย

แม้ที่สุดจะรักษาศีลห้า ศีลแปด ศีลสิบ หรือศีลเท่าใดก็ตาม ถ้ารักษาโดยคิดว่าจะเป็นผู้ขลัง เป็นผู้วิเศษศักดิ์สิทธิ์ จะมีอำนาจฤทธิ์เดชอะไรขึ้นมาแล้ว ก็กลายเป็นกิจวัตรที่มุ่งผิดทาง ทำไปโดยอำนาจสืบทอดอุปาทานนี้ทั้งนั้น ไม่ต้องกล่าวถึงการประพฤติแปลก ๆ ของพวกภายนอกพุทธศาสนา ก็ได้ ฉะนั้น จึงจำเป็นต้องระมัดระวังให้มาก ๆ

การประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา นั้น จะต้องให้ถูกไปตั้งแต่เริ่มมีความคิด ความเห็นความพอใจในผลของการทำลายกิเลสไปตั้งแต่ต้นทีเดียว การประพฤติปฏิบัตินั้น จึงจะไม่เป็นความงมงายที่นอกอุ้งนอกทางไร้เหตุผล และเสียเวลาปฏิบัติ

๔. อุตตวาอุปาทาน (ยึดมั่นโดยความเป็นตัวเป็นตน) ความยึดมั่นใจว่าตัวว่าตนนี้เป็นสิ่งสำคัญ และเป็นสิ่งเร้นลับอย่างยิ่ง สิ่งที่มีชีวิตทั้งหมดย่อมจะรู้สึกว่ามันเป็นตัวตนของมันอยู่ดังนี้เสมอไปอย่างช่วยไม่ได้ เพราะมันเป็นสัญชาตญาณขั้นต้นที่สุดของสิ่งที่มีชีวิต และเป็นมูลฐานของสัญชาตญาณอื่น ๆ เช่น สัญชาตญาณหาอาหารกิน สัญชาตญาณต่อสู้อันตราย หลบหนีอันตราย สัญชาตญาณสืบพันธุ์ และอื่น ๆ อีกมาก ซึ่งล้วนแต่อาศัยสัญชาตญาณ

แห่งความรู้สึกยึดถือว่าเป็นตัวตนทั้งนั้น มันต้องยึดมั่นว่ามีตัวเราเสียก่อนมันจึงจะไม่อยากตาย มันจึงอยากหาอาหารมาเลี้ยงร่างกาย อยากต่อสู้เอาตัวรอดหรืออยากจะได้สืบพันธุ์ของมันไว้

ความยึดถือว่ามีตัวตนนี้มีประจำอยู่ในสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลาย ถ้าไม่อย่างนั้นแล้วมันจะมีชีวิตรอดมาได้ แต่อันนั้นมันก็เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความทุกข์ ในการแสวงหาอาหาร ในการต่อสู้ ในการสืบพันธุ์ หรือในการทำอะไรทุก ๆ อย่าง ฉะนั้นท่านจึงกล่าวว่า มันเป็นรากฐานแห่งความทุกข์ทั้งปวงด้วย

ข้อนี้พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้เป็นใจความ โดยสรุปสั้นที่สุดว่า “สิ่งต่าง ๆ ที่คนมีอุปาทานเข้าไปยึดถืออยู่นั้นแหละเป็นตัวความทุกข์ หรือเป็นมูลเหตุแห่งความทุกข์” หรือ “ร่างกายและจิตใจที่คนเข้าไปยึดถือด้วยอุปาทานอยู่นั้นแหละเป็นความทุกข์”

อุปาทานข้อนี้เป็นต้นกำเนิดของชีวิตและเป็นต้นกำเนิดของความทุกข์ต่าง ๆ คำที่ว่า “ชีวิตคือความทุกข์-ความทุกข์คือชีวิต” ท่านก็หมายถึงข้อนี้เอง การที่เรารู้จักมูลกำเนิดของชีวิตและของความทุกข์ น่าจะถือว่าเป็นการรู้ในสิ่งที่ลึกซึ้งที่สุดและควรรู้ถึงที่สุด เพราะว่าเป็นทางที่ทำให้เรา

สามารถกำจัดความทุกข์ได้อย่างเด็ดขาด ข้อนี้อยากจะवादด้วยว่าเป็นวิชาความรู้เฉพาะของพุทธศาสนาเท่านั้น ไม่อาจพบได้ในศาสนาอื่น ที่มีอยู่ในโลกนี้เลย

เกี่ยวกับอุปาทาน วิธีปฏิบัติที่ให้ประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะทำได้นั้น จะต้องอาศัยการรู้จักตัวความยึดติด โดยเฉพาะอุตตวาอุปาทานให้มากเป็นพิเศษ เพราะว่ามันเป็นมูลฐานของชีวิต เป็นสิ่งที่มันขึ้นเองเป็นเอง ประจำอยู่เสร็จแล้วในตัวโดยไม่ต้องมีใครมาสอนอะไรกันอีก

เด็ก ๆ หรือลูกสัตว์ตัวเล็ก ๆ พอเกิดมาจากท้องแม่ก็มีสัญชาตญาณอันนี้มาด้วยเสร็จ เราจะเห็นได้ว่าลูกสัตว์เล็ก ๆ เช่น ลูกแมว รู้จักงู ๆ ในเมื่อเราเข้าไปใกล้มัน มันก็เพราะมันมีอะไรที่เป็นตัวเป็นตนประจำอยู่ในใจ ฉะนั้น จึงช่วยไม่ได้ที่จะไม่ให้มีอุปาทาน ในข้อนี้ที่มันแสดงอิทธิพลออกมา ทางที่ทำได้อย่างเดียวก็คือควบคุมมันไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ จนกว่าจะเจริญด้วยวิชาความรู้ในทางธรรมะอย่างที่เราเรียกว่า ตัดให้ขาดลงไปด้วยวิธีที่พุทธศาสนาสอนไว้จนเอาชนะสัญชาตญาณข้อนี้

ถ้ายังเป็นคนธรรมดา คือเป็นปุถุชนอยู่แล้ว ย่อมไม่มีทางที่จะเอาชนะสัญชาตญาณ

(ต่อหน้า ๖๔)

ภาษาไทยของเรา

ท่านผู้ทรงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา

อัญเชิญมาจากกระแสพระบรมรา-
โชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้า-
อยู่หัว เกี่ยวกับภาษาของไทย

เมื่อกว่า ๓๐ ปี มาแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระมหากรุณาพระราชทานพระบรมราโชวาท แก่ นิสิตผู้รับพระราชทานปริญญา ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เนื้อความในพระราชกระแส แสดงความกังวลพระราชหฤทัย ในภาษาไทยอันเป็นมรดกมีค่า ของชาติไทย กำลังจะทรุดโทรม ลง เพราะคนไทยใช้ภาษาใน การพูด เขียน อ่าน และฟัง รวมไปถึงการผูกคำใหม่ ตัด ทอนคำเก่า การเปลี่ยนแปลง ความหมายของคำ ทรงเกรง ว่าจะลืมนำสิ่งดีของการอนุรักษ์ และพัฒนาคำในภาษาให้เจริญ งอกงามในทางที่ควร

ผู้เขียนบทความเรื่องนี้ ขอพระราชทานพระบรมราชนุญาต่อนิพนธ์พระบรมราโชวาท องค์นั้นมาให้ท่านผู้อ่านได้ทราบ พระราชกระแสตอนสำคัญ ๒ ตอน ดังนี้

“...ในปัจจุบันปรากฏว่า ได้มีการใช้คำออกจะฟุ่มเฟือย ไม่ตรงต่อความหมายอันแท้จริงอยู่เนือง ๆ ทั้งการออกเสียง ก็ไม่ถูกต้องตามอักขรวิธี ถ้า

ปล่อยให้ไปเป็นไปดังนี้ ภาษาของเราก็มีแต่จะทรุดโทรม ชาติไทยเรามีภาษาของเราใช้เอง เป็นสิ่งประเสริฐอยู่แล้ว เป็นมรดกมีค่าตกทอดมาถึงเราทุกคนจึงมีหน้าที่ที่จะต้องรักษาไว้...”

และมีพระราชกระแสเตือนคนไทยผู้ใช้ภาษาไทยไว้ด้วยว่า

“...ในด้านการใช้อ้อยคำ หรือคิดคำใหม่ ขอให้พยายามนึกถึงคำเก่า ๆ ในภาษาไทยของเราไว้บ้าง คำเก่า ๆ ที่มีอยู่แล้วขอให้พยายามรักษาไว้ และใช้ให้ถูก คำที่จะสร้างขึ้นใหม่ ขอให้คิดให้ดี อย่าคิดคำใหม่ให้ฟุ่มเฟือยนัก จะคิดก็ขอให้คิดเท่าที่จำเป็นจริง ๆ ความเจริญและความมั่งคั่งของภาษานั้นย่อมมีเป็นของธรรมดา ขอให้ช่วยกันระวัง อย่าให้ภาษา งอกงามอย่างมั่งคั่งจะทำให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ ในการตัดทอนภาษาก็เช่นเดียวกัน ขอให้ทำด้วยความระมัดระวัง เพราะการตัดทอนภาษาก็เป็นเช่นเดียวกับการผ่าตัด ผู้ตัดจะต้องเป็นผู้มีความรู้ดีเหมือนกับหมอรักษาโรค...”

จากกระแสพระบรมราโชวาท (๒ ตอน) ที่ขอพระราชทานอัญเชิญมานี้ ท่านผู้อ่านจะเห็นว่าทรงพระราชกังวลเกี่ยวกับภาษาไทยกลาง คือ ภาษา

ไทยระดับมาตรฐานอันเป็นภาษา ซึ่งทางราชการใช้ในการพูด การเขียน มีพระราชบัญญัติให้เด็กไทยทุกคนต้องศึกษาเล่าเรียน ในโรงเรียน เพื่อประโยชน์ในการสื่อสารทั่วประเทศ ถือเป็นภาษากลางที่รวมคนไทยเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จึงมิได้ทรงหมายถึงภาษาไทยถิ่นซึ่งชาวไทยถิ่นใช้กันอยู่ในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย และภาษาไทยถิ่นย่อมมีคุณค่าสำคัญแสดง ความเก่าแก่และเป็นอิสระของ ชาติไทย) จะเสื่อมโทรมด้วยเหตุต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้ ภาษาของคนไทยปัจจุบันนี้ โดยเฉพาะคนชาวกรุง เพราะทรงพบเห็นได้ยินได้ฟังด้วยพระองค์เองอยู่ทุกวัน ดันเหตุที่จะพาให้ภาษาไทยเสื่อมโทรม นั้น ได้ทรงพระมหากรุณาพระราชทานข้อแนะนำ ให้แก้ไขและป้องกันไว้มิให้ภาษาไทยเสื่อมเป็นข้อสำคัญใหญ่ ๆ แยกไว้เป็นข้อ ๆ ซึ่งผู้เขียนบทความขอพระราชทานลงเส้น (สรุปประกาศ) ไว้ให้ผู้อ่านสังเกต

ความในพระราชกระแสที่อัญเชิญมา ๒ ตอน สรุปได้ว่า ดันเหตุที่ทรงห่วงใยการใช้ภาษาไทยในปัจจุบันจะเปลี่ยนแปลงไปในทางไม่งาม จะพาให้ภาษาของชาติเสื่อมโทรมมากกว่าเปลี่ยนแปลงพัฒนาภาษา

ไปในทางที่ควร มีดังนี้

๑. การผูกประโยคในการพูด การเขียน มักใช้คำฟุ่มเฟือย จนผู้รับสาร (ผู้ฟัง หรืออ่าน) ไม่เข้าใจความหมาย ที่ถูกต้องตามความประสงค์ของผู้พูด ผู้เขียน (ผู้ส่งสาร)

๒. คำที่ใช้ไม่ตรงต่อความหมายอันถูกต้องแท้จริง

๓. การออกเสียงไม่ตรงตามอักขรวิธีหลักการออกเสียง คำในภาษาไทย ซึ่งมีหลักวางไว้พร้อมทั้งข้อยกเว้นบางข้อหาอ่านได้ใน “อักขรวิธี” ของพระยาอุปกิตศิลปสาร

ส่วนกระแสพระบรมราโชวาทพระราชทานข้อแนะนำแก้ไขปรับปรุง ป้องกันมิให้ภาษาอันเป็นมรดกของชาติไทยต้องตกต่ำเสื่อมทราม ถ้อยคำสุณหายสรุปได้ดังนี้

๑. ผู้ที่ผูกศัพท์หรือคำใหม่ ๆ ขึ้นใช้นั้น ควรกระทำเมื่อจำเป็น แต่ต้องระวังค้นหา คำเก่าที่เคยใช้มาแล้ว และมีความหมายถูกต้องอยู่แล้ว ก็ควรนำขึ้นมาใช้และอนุรักษ์ไว้ ไม่ต้องผูกคำใหม่ให้เสียเวลา

๒. หากจำเป็นต้องคิดคำใหม่ใช้เพื่อให้ทันกับกาลสมัยที่มีวิวัฒนาการ หรือวิทยาการใหม่ ๆ ซึ่งรับมาจากชาติที่เจริญแล้ว บรรดานักคิด คำใหม่ใช้ในวิทยาการใหม่ ๆ

หึ่งระมัดระวังติดตามการใช้
อย่าปล่อยให้คนนอกวงวิชาการ
นำไปใช้ผิด ๆ (เพราะคนนอก
วงวิชาการมักนิยมศัพท์ใหม่ที่
ถูกขึ้นด้วยคำบาลี-สันสกฤต เห็น
เป็นคำภาควิชาให้ดีกว่าถ้านำ
มาใช้ก็จะเป็นคนคงแก่เรียน จึงจำ
ศัพท์วิชาการนั้น ๆ ไปใช้ในคำ
พูดประจำวันทั่วไป ตัวอย่าง
การใช้ศัพท์ผิด ๆ มีอยู่เสมอใน
ปัจจุบัน จนศัพท์ที่ใช้ผิดนั้นแพร่
หลาย คนนิยมใช้ตามกันเป็น
ส่วนมากจนเหลือจักแก้ไข)

ข้อความต่อไปนี้จะได้
ขยายข้อที่สรุปจากพระราช
กระแส โดยขอยกตัวอย่างที่ได้
อ่านได้ฟังจากสารซึ่งเผยแพร่
แก่สาธารณชนในที่ต่าง ๆ และ
ขออนุญาตเจ้าของสารที่ได้อ่าน
ได้ฟัง ซึ่งข้าพเจ้าก็ได้จดบันทึก
ไว้เพื่อพิจารณาความเปลี่ยนแปลง
ของภาษาตามกาลสมัย

ข้อ ๑ พระราชกระแสว่า
“ในปัจจุบัน ปรากฏว่ามีการ
ใช้คำอย่างฟุ่มเฟือย ไม่ตรงกับ
ความหมายอันแท้จริงอยู่เนือง ๆ”
ข้าพเจ้าผู้เขียนขออนุญาต
ตัดข้อความจากสารที่ได้พบ
เห็นดังกล่าวแล้วมาให้ผู้่านได้
พิจารณาว่า สาระคือ ข้อความ
นี้มีความหมายว่าอะไร วิธีใช้
คำและวิธีผูกประโยคเปลี่ยน
แปรไปเพียงใดท่านผู้อ่านที่มี
อายุ ๒๐ ปีขึ้นไปจะสังเกต
ความเปลี่ยนแปลงได้ถนัด

“...การขยายตัวการผลิต
ยังสูงอยู่แต่ไม่สมดุล และมีความ
อ่อนแอสูงมากทั้งในแง่โครง
สร้างการผลิต ช่องว่างระหว่าง
การลงทุนและการออม การ
ขาดดุลการค้า และฐานะการ

เงินกับต่างประเทศจะไม่มั่นคง...”
ความข้อนี้นยาวมาก จึง
ขอคัดออกเป็นสองวรรค เพื่อ
ท่านผู้อ่านได้พิจารณาหาความ
หมายได้สะดวก (ข้อความติด
ต่อกับความข้างบน)

“การกระจายรายได้ลดลง
เพราะความชะงักงันในภาคการ
เกษตร มีการกระจุกตัวอยู่ใน
เมืองมากขึ้น และการว่างงานก็
สูงขึ้นเป็นสองเท่าตัวในขณะนี้”

ความที่ยกมาเป็นตัวอย่าง
นี้ ผู้เขียนคงเป็นนักวิชาการ
เขียนเผยแพร่ความรู้ให้ประ
ชาชนอ่านในสื่อมวลชน ข้าพเจ้า
มิใช่ผู้รู้เรื่องของเศรษฐกิจ แต่ก็
มักใฝ่รู้ในบทความเผยแพร่
ต่าง ๆ ขอลองตีความหมาย
อย่างถูก ๆ ผิด ๆ รวมไปถึง
สองวรรคว่า “สินค้ายังผลิต
ได้มาก (“แต่ไม่สมดุล” ข้าพเจ้า
แปลไม่ได้เพราะไม่ทราบ ว่า **ไม่
สมดุลกับอะไร**) แต่แผนงาน
(โครงการ) ผลิตยังไม่ดีพอจึง
ทำให้ขาดทุนไม่มีเงิน (กำไร)
จะเก็บ (การออม?) สินค้า
ออกไม่ได้กำไร ต้องใช้เงินซื้อ
สินค้าเข้ามา ฐานะการเงินจึง
ไม่มั่นคงสู่ต่างประเทศไม่ได้
คนไทยมีรายได้ไม่ทั่วถึง จึง
พากันเข้ามาอัดแออยู่ในเมือง
มากขึ้น พื้นที่ภาคที่ทำไร่ทำ
ไม่ได้ผล คนว่างงานมีจำนวน
เพิ่มมากขึ้นถึงสองเท่า”

ถ้าแปลความหมายไม่ตรงกับ
กับความหมายของเจ้าของสาร
(บทความ) ในสื่อมวลชนฉบับ
ที่ข้าพเจ้าขออนุญาตตัดมาไว้
ในที่นี้ ก็ขออภัยไว้ด้วย ทั้งคิด
ว่าตนแปลคำบางคำผิดแน่ ๆ
คือ “การกระจุกตัว” ข้าพเจ้า

เดาเอาว่า “ผู้คนบ้านเรือนเขา
ไปอัดแออยู่ในตัวเมือง” และ
คำว่า “การชะงักงันในภาคการ
เกษตร” ก็เดาเอาว่าพื้นที่ภาค
ของเมืองไทยที่เป็นไร่นาก็ต้อง
หยุดทำ (เพราะทำไม่ได้ผล)

ประโยคตัวอย่างนี้ใช้คำ
วิชาการและภาษาวิชาการมาก
แต่เมื่อมาตีพิมพ์ในสื่อมวลชน
คนทั่วไปที่ไม่ใช่นักวิชาการก็
อยากอ่าน และก็อ่านไม่ใคร่รู้
เรื่องดีพอ พาให้ตีความไม่ตรง
กับความประสงค์ของผู้เขียน
ฉะนั้นน่าจะพูดง่าย ๆ สั้น ๆ
ให้คนธรรมดาเข้าใจได้จะเหมาะ
กว่าผู้อ่านจะได้รับความรู้ถูกต้อง

ข้อ ๒ ข้าพเจ้าแยกความ
ในพระราชกระแสออกเป็นอีก
ข้อหนึ่งว่า “ไม่ตรงต่อความ
หมายอันแท้จริงอยู่เนือง ๆ” ซึ่ง
ทรงหมายถึง ผู้รับสารเข้าใจ
ความหมายไม่ตรงกับจุดประ
สงค์ของผู้สื่อสาร (ผู้พูด ผู้เขียน)
อย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งคือ
ผู้สื่อสารใช้คำไม่ตรงต่อความ
หมายที่ตนต้องการพูดหรือ
เขียนให้แก่ผู้รับสาร (ผู้ฟัง ผู้
อ่าน) เพราะนำคำสามัญทั่วไป
มาใช้เป็นคำเฉพาะในภาษาวิชา
การ คือ

คำว่า ความอ่อนแอ มักใช้
กับร่างกายและจิตใจ เช่น
“คนที่เฟื่องฟูขึ้น ย่อมมีกำลัง
กายอ่อนแออย่างไม่มีขีดแรง
หรือ “จิตใจอ่อนแอ ไม่เข้มแข็ง
อย่างนี้จะสู้เขาไหวหรือ” “ความ
อ่อนแอ ทางโครงสร้างการผลิต
นั้น” น่าจะใช้ว่า โครงสร้าง
การผลิตยังไม่เข้มแข็งมั่นคง
(ภาษาปากว่าเหยาเหยาจะไม่
จริงจัง)

คำว่า ความชะงักงัน มัก
ใช้กับ การหยุดฉับพลันอย่าง
ตะลึงงันอยู่กับที่เพราะโกรธมาก
ตกใจหรือประหลาดใจมากจน
ต้องหยุดชะงัก งัน แปลว่า
นั่งอึ้ง หยุดพูด หยุดทำ ชะงักงัน
มิได้ใช้กับการหยุดอย่างธรรมดา
เช่น หยุดเดิน หยุดเขียน เพราะ
เมื่อยขา เมื่อยมือ แต่เป็นการ
หยุดการกระทำทันทีเนื่องจาก
ตกใจประหลาดใจหรือโกรธ
จนนั่งอึ้งพูดไม่ออก การนำคำ
สามัญไปใช้เป็นคำวิชาการจึงมี
ปัญหาทางความหมายอย่าง
สามัญ

อนึ่งการใช้คำที่ผิดความ
หมายและนิยมใช้ตามกันจน
แพร่หลายนั้น ในปัจจุบันนี้มี
หลายคำมักเป็นคำศัพท์ในภาษา
วิชาการ ซึ่งนักวิชาการคิดขึ้น
ใช้ในหมู่ของเขา แต่คนนอกวง
วิชาการเห็นว่าเป็นศัพท์ที่ผูก
ขึ้นด้วยคำสูง ๆ (บาลี สันสกฤต)
ดูภาควิชาไพเราะน่าใช้ และ
เข้าใจผิดคิดว่า ความหมาย
เหมือนกับคำเก่า ๆ ที่เคยใช้
ก็นำศัพท์นั้นมาใช้บ้าง นักวิชา
การผู้ผูกคำขึ้นก็ไม่อาจติดตาม
แก้ไขเสียให้ทันทั่วทั้งที่ เพราะ
คนไทย (นอกวงวิชาการ) ก็
ถือว่าเป็นเจ้าของภาษาไทย
เหมือนกัน

เช่นคำว่า “กิจกรรม”
(นักศึกษาแปลจาก activities
คือ งานภาคปฏิบัติในการสอน
นักเรียน เช่น แบบฝึกหัด การจัด
งานประกอบการศึกษา การ
กีฬาต่าง ๆ การพานักเรียนไป
ศึกษานอกสถานที่ การจัดงาน
บุญ เช่น นิมนต์พระสงฆ์มา
(ต่อหน้า ๙๖)

การสร้างบุคลิกภาพ ตามคำสอนพระพุทธศาสนา

วิจิตร อวระกุล

การเสริมสร้างบุคลิกภาพให้กับตนเอง หากจะพูดให้ง่ายเข้าก็คือการเสริมสร้างเสน่ห์ให้กับตนเอง การสร้างบุคลิกนั้นอาจแบ่งออกได้เป็นบุคลิกภายนอกและบุคลิกภายใน

บุคลิกภายนอก ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา การปรับปรุงแก้ไขร่างกายภายนอก เริ่มตั้งแต่การรักษาความสะอาดของร่างกาย การสระผม แต่งหวีทรงผมให้สวยงาม การตกแต่งใบหน้าเขียนคิ้ว ทาปาก การหาเสื้อผ้าเครื่องประดับสวยงามมาตกแต่ง เช่น ต่างหู สร้อยคอ นาฬิกา แหวน เข็มขัด รองเท้า เครื่องประดับอื่น ๆ

บุคลิกภายนอกยังหมายถึง กิริยา มารยาท ในการนั่ง เดิน ยืน นอน จะต้องกระทำให้สง่าผ่าเผย มีความสุภาพ เพราะความสุภาพไม่เย่อหยิ่ง มีสัมมาคารวะ เป็นบุคลิกที่มีเสน่ห์ การรับประทานอาหารไม่มูมมาม มีเสียงดังขณะเคี้ยว หรือ ชดน้ำแกง การถือช้อนช้อน ถือแก้วน้ำ

แก้วกาแฟถูกต้องสวยงามไม่แก้งก้าง กระโถก กระเดก

การพูดจา การสนทนาพูดด้วยความสุภาพ พูดด้วยถ้อยคำอันไพเราะ สุภาพ ไม่นินทาผู้อื่น หรือพูดเท็จโกหก หลอกลวง การพูดส่อเสียดให้ผู้อื่นเสียหาย ไม่สบายใจเป็นทุกข์ การพูดคำหยาบซึ่งผู้ที่เจริญแล้วพัฒนาแล้ว เข้าไม่พูดกันเพราะถ้าพูดแล้วก็จะทำให้เกิดความเสื่อมเสีย นั่นคือการเสียบุคลิกนั่นเอง ทั้งนี้รวมถึงการพูดเพื่อเจ้อ พูดเรื่องไร้สาระไม่เป็นประโยชน์

การสร้างบุคลิกที่จะได้ผลสมบูรณ์นั้นจะต้องสร้างทั้งบุคลิกภายนอกและบุคลิกภายใน และบุคลิกภายในนั้นนับว่ามีความสำคัญมากกว่าบุคลิกภายนอกเสียอีก เพราะถ้าบุคลิกภายในไม่ดีแล้วก็จะทำให้บุคลิกภายนอกเสียไปด้วย นั่นคือความล้มเหลวของบุคลิกของบุคคล ได้มีปราชญ์ชาวฝรั่งเศสท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “ผู้ที่สูญเสียบุคลิก คือผู้ที่สูญเสียทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต”

จะเห็นได้ว่าบุคลิกภายนอกนั้นสร้างได้ง่ายเพียงแต่หาเสื้อผ้า เครื่องตกแต่งมาประดับ ผูกหัดกิริยาท่าทางต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาแล้ว ก็สามารถทำได้ง่ายกว่าการฝึกหัดด้านจิตใจ ความรู้สึกที่เป็นบุคลิกภายในที่เต็มไปด้วยกิเลส อารมณ์ ฯลฯ

บุคลิกภายใน ผู้ที่ประสงค์จะสร้างบุคลิกภาพให้ได้สมบูรณ์จะต้องพัฒนาและสร้างบุคลิกภายในเสียก่อน เพราะถ้าบุคลิกภายในดีแล้วก็จะเสริมส่งบุคลิกภายนอกให้ดีขึ้น ตรงข้ามถ้าบุคลิกภายในไม่ดี อารมณ์จิตใจไม่ดีแล้วถึงจะแต่งให้ร่างกาย สวยสดงดงามเพียงไร ก็จะไร้เสน่ห์ดึงดูดจิตใจผู้พบเห็น คำสอนของพระพุทธเจ้าจะช่วยสร้างเสริมบุคลิกภายในได้อย่างดีที่สุด ซึ่งควรนำมาใช้คือ จริยธรรม หรือธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ หมายถึงการดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ การยังชีวิตให้เป็นไป การครองชีวิต การใช้ชีวิต การเคลื่อนไหวของชีวิตทุกแง่ทุกด้านทุกระดับทั้งทางกาย ทางวาจา ทางใจทั้งด้านส่วนตัว ด้านสังคม ด้านอารมณ์ ด้านจิตใจ ด้านปัญญา

ฉะนั้นการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องถูกธรรม รวมอยู่ในคำว่าจริยธรรมทั้งสิ้น การพัฒนาบุคลิกภาพภายในให้ถูกต้อง ต้องถือศีล คือละเว้นการประพฤติดุช อันได้แก่ การเว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักขโมยเว้นจากการประ-

พฤติผิดในกาม เว้นจากการพูดปด และเว้นจากการเสพของมีนเมา นอกจากนี้จะถือศีลแล้วยังจะต้องสร้างคุณธรรมภายในจิตใจด้วย เป็นการยกระดับจิตใจให้สูงขึ้นโดยมีคุณธรรมประจำในเรื่องความเมตตา กรุณา ความซื่อสัตย์ การละเว้นความชั่ว การเสียสละความอดทน เป็นต้น

เมื่อจิตใจมีระเบียบ การทำงานการแสดงออกก็มีระเบียบการประพฤติดนก็จะอยู่ในระเบียบ ไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่น มีแต่การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม จึงเกิดความชื่นชมยินดีประทับใจแก่ผู้พบเห็น เป็นภาพพจน์ที่ดี นั่นคือมีบุคลิกที่ดีนั่นเอง

สิ่งที่จะมากระทบอารมณ์จิตใจทำให้บุคลิกภายในของคนเราแสดงในทางที่ควบคุมไม่ได้คือ

๑. มนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม

๒. ระบบสังคมการปกครองความเป็นไปในสังคม

๓. ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

๔. สิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างสรรค์คิดค้นขึ้นมา

การที่จะควบคุมบุคลิกโดยใช้หลักทางพระพุทธศาสนาแล้วก็คือการดำเนินชีวิตที่ดี ต้อง หรือเรียกว่าชีวิตที่ดี (สุชีวิต) ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการคือ

๑. กรรม คือการกระทำดี ทำงาน ทำสิ่งที่ประโยชน์ต่าง ๆ ไม่เบียดเบียนใคร

๒. วิชา คือความรู้ใน

ศิลปะวิทยาการต่าง ๆ คนมีปัญหาอันนี้เป็นคนมีประโยชน์อย่างยิ่ง

๓. ศีล คือความประพฤติดี

๔. ธรรม คือคุณสมบัติที่ดีในจิตใจ ชีวิตจะมีบุคลิกดีเพียงใดขึ้นอยู่กับคุณทั้ง ๔ ประการดังกล่าว ถ้ามีมากชีวิตก็จะสูงมาก ภาพพจน์ บุคลิกจะดีมากช่วยให้ชีวิตพัฒนาบุคลิกภาพก็พัฒนายิ่งขึ้น

การทำให้จิตใจให้สงบ และมีสันติสุข ทำให้มีบุคลิกดี กิเลสคืออารมณ์ ที่เกิดขึ้นในใจ ทำให้เศร้าหมอง และไม่สงบ ทำให้เสียบุคลิก เมื่อเกิดกิเลส รัก โลภ โกรธ หลง ซึ่งเป็นรากเงาของความชั่วร้าย ความชั่วร้ายก็คือ สิ่งที่ไม่ดี สิ่งที่มีศีลธรรม ผิดประเพณี คนที่มีกิเลสหมักทำความชั่วร้าย เช่นเป็นฆาตกรลักขโมย ทรัพย์สิน พุจริตต่อหน้าที่การงาน การข่มขืนกระทำชำเรา ความเกียจคร้านในการทำงาน การพูดไปปดหลอกลวง การดื่มสุราเป็นเหตุให้เกิดการผิดศีลในทุก ๆ ข้อนอกจากนั้นยังอาละวาดเกิดอุบัติเหตุ เกิดเรื่องราวในหลายด้าน การทำลายสิ่งแวดล้อมให้เสียหาย และเป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบันนั้นก็เกิดจากกิเลสทั้งสิ้น

คนที่ทำความชั่วร้ายก็คือ คนที่มีทั้งความโลภ ความโกรธ ความหลง กิเลสทั้งสามอย่างนี้เป็นพิษร้ายในจิตใจ หากไม่รู้จักยับยั้งแล้ว ก็จะเป็นอันตรายต่อผู้อื่น และยังเป็นการทำลายอนาคตของตนเองด้วย เช่นคนที่พุดริตต่อหน้าที่การงาน

ถือได้ว่าเป็นผู้ที่ทำลายอนาคตตนเอง และทำลายความมั่นคงขององค์กรและยังมีผลกระทบต่อความมั่นคงของสังคมส่วนรวม คนเช่นนี้หากถูกจับได้ก็จะถูกตราหน้าว่าเป็นคนชั่ว อาจจะถูกไล่ออกจากงาน เมื่อเป็นข่าวก็จะอับอายขายหน้า ทำให้เกิดความยากลำบากในการสร้างเนื้อสร้างตัวต่อไป การดำรงตนในอนาคตเต็มไปด้วยความยุ่งยาก ทำให้เสียบุคลิกอย่างมากมายเพราะไม่สามารถขจัดกิเลส รัก โลภ โกรธ หลง ซึ่งเป็นรากเงาของความชั่วร้าย

การฝึกฝนจิตใจให้สงบอยู่เป็นนิตย์จะช่วยให้ลดหรือบรรเทาความโลภ โกรธ และความหลงลงได้ จิตใจจะเยือกเย็น มีบุคลิกที่ดีขึ้น

นอกจากนั้นยังมีคำสอนของพุทธศาสนาเรื่องอื่น ๆ ที่สามารถจะน้อมนำมาใช้ในการเสริมสร้างบุคลิก โดยเฉพาะบุคลิกภายใน เช่น

หิริ โอตตัปปะ
หิริ ได้แก่ความละอาย แก่ใจที่จะทำชั่วต่าง ๆ ไม่ว่าจะป็นต่อหน้าหรือลับหลังผู้อื่น หรือในที่ลับตาคน

โอตตัปปะ ความเกรงกลัว ต่อบาป หรือโทษที่จะได้รับจากการกระทำผิด ต้องคิดว่าถ้าเราทำผิดจะต้องได้รับโทษทั้งทางโลกและทางธรรม

สังคหวัตถุ ๔ ได้แก่
ทาน การรู้จักแบ่งปัน

สิ่งของ เงินทองให้แก่ผู้ขัดสน ยากไร้ ทำให้ผู้ให้เป็นสุข เป็น

(ต่อหน้า ๖๔)

ความยุติธรรม

สถิตย์ เล็งไธสง

ความยุติธรรม เป็นคุณธรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง กล่าวกันว่าเป็นเครื่องค้ำจุนความสงบสุขของสังคม

ความยุติธรรม อาจจำแนกความหมายได้หลายอย่าง เมื่อรวมความแล้วอยู่ในข่ายของ ๓ ความหมายต่อไปนี้ คือ ความเที่ยงธรรม ความชอบธรรม และ ความชอบด้วยเหตุผล

ความเที่ยงธรรม นั้น คือ ความไม่ลำเอียง เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ความเป็นธรรม เช่น ศาลพิจารณาได้ความว่าจำเลยเป็นหนี้โจทก์อยู่ ๒๐,๐๐๐ บาท ก็ตัดสินให้จำเลยชำระ ๒๐,๐๐๐ บาท เรียกว่า ศาลตัดสินด้วยความเที่ยงธรรม ถ้าตัดสินให้โจทก์แพ้ หรือแม้แต่ตัดสินให้โจทก์ชนะ แต่ให้ไม่เต็ม เช่น ให้จำเลยชำระเพียง ๑๐,๐๐๐ บาท ดังนี้ ย่อมไม่เป็นธรรม เพราะเอียงเข้าข้างฝ่ายจำเลย

ความชอบธรรมนั้น คือ ความถูกต้อง ไม่ผิดด้วยระเบียบแบบแผน ศีลธรรม หรือกฎหมาย เรียกสั้น ๆ ว่า ชอบ หรือ ไม่ผิด เป็นสิทธิหรือประโยชน์ที่สังคมรับรอง เช่น

เรามีบ้านเราก็มีสิทธิในบ้านของเรา เราชอบที่จะให้คนเช่าหรืออยู่อาศัยเอง หรือใช้ประโยชน์อื่นใดก็ได้ ถ้าใครประสงค์จะได้บ้านของเรา ก็ชอบที่จะซื้อเอาไม่ชอบที่จะบุกรุกเข้าไป ยื้อแย่งครอบครองเอาโดยพลการ หากรัฐมีความจำเป็นจะให้เรารื้อถอนเพื่อใช้ที่ดินบริเวณนั้นเพื่อการสาธารณูปโภค ก็ชอบที่จะใช้ค่าทดแทนให้แก่เราตามสมควร เรามีปากเราก็ชอบที่จะพูดได้แต่ไม่อาจจะพูดใส่ความผู้อื่นหรือพูดในทางที่จะทำให้สังคมหรือผู้อื่นเสียหาย

ความชอบด้วยเหตุผลนั้น หมายความว่า เป็นเหตุผลตามความเป็นธรรม อันวิญญูชนพึงเห็นได้โดยมโนธรรมมีตัวอย่างสองพ่อลูกเดินไปด้วยกัน พ่อเป็นคนโลกเลือบเห็นนาฬิกาข้อมือเรือนหนึ่งตกอยู่บนถนน ได้ก้มลงหยิบนาฬิกาขึ้นมาหมายจะเอาเป็นของตน ขณะจะใส่นาฬิกาเข้าไปในกระเป๋ากางเกงนั้น ก็ถูกลูกชายผู้มีจิตเป็นธรรมเห็นขวแขนเอาไว้ จึงถามลูกว่า ทำไม ลูกตอบว่ามันเป็นของคนอื่น ที่ถูกไม่ให้พ่อเอานาฬิกาเรือนนั้นก็

เพราะจิตอันเป็นธรรมมันฟ้องว่า มันเป็นคนอื่น ไม่ยุติธรรมที่จะไปเอาของเขา โดยที่เขาไม่อนุญาต คนไม่สุจริตหา มองเห็นไม่ เหตุผลนั้น บางกรณีก็บัญญัติไว้เป็นกฎหมาย บางกรณีก็เป็นข้อห้ามตามศีลธรรม และบางกรณีก็เป็นความรู้สึกของวิญญูชนทั่ว ๆ ไป เช่น เราพูดกันเสมอว่า คนนั้นคนนี้ได้รับความชมเชยเพราะเขาประพฤติชอบ เหตุผลตามกฎหมายก็ เช่น เขาทำผิดกฎหมายเป็นผลให้เขาติดตะราง ถ้าตรงกันข้าม เช่น เขาทำชั่วเขาจึงได้รับความชมเชย อย่างนี้ย่อมไม่ชอบด้วยเหตุผล เป็นการไม่ยุติธรรม บางกรณีผลอาจจะไกลจากเหตุ เช่น บางคนพูดว่าพวกที่กินสุก ๆ ดิบ ๆ มักจะเป็นพยาธิ ต้องไปรักษากันแน่นโรงพยาบาล เป็นการเอาเปรียบสังคม โดยเฉพาะประชาชนคนอื่นที่เสียภาษีเท่ากัน ถ้าชอบด้วยเหตุผลก็นับว่ายุติธรรม เหตุผลนั้นเปลี่ยนแปลงไปตามความรู้สึกรู้สึกของสังคมในกาลต่างกัน ที่ประชาชนเห็นกันว่ายุติธรรมสมัยนี้อาจเป็นสิ่งที่ไม่ยุติธรรมในเวลาต่อมาก็ได้

ยุติธรรมเป็นภาษาไทย มีรากมาจากคำกริยา ยุดติชรม และคำสันสกฤต ยุติธรรม แยกได้เป็น ๒ ศัพท์ คือ ยุติ หรือ ยุติ ศัพท์หนึ่ง แปลว่า ถูกต้อง ชอบธรรม หรือ เหมาะสม กับคำ ธรรม หรือ ธรรม อีกคำหนึ่งแปลว่า สภาพที่ทรงไว้ คือ ธรรมชาตินั่นเอง สองคำรวมกันเป็น ยุติธรรม จึงแปลว่า สภาพอันชอบธรรม ถูกต้อง บางทีก็เรียกว่า ความเป็นธรรม ภาษาอังกฤษเป็นวิเศษณ์ใช้ Just เป็นนามใช้ Justice มีรากมาจากคำละติน Justus ซึ่งมีรากมาจากคำเดิม Jus แปลว่า ถูกต้อง ชอบธรรม คำละตินเก่าใช้ Jous ฝรั่งเศสนำมาใช้เป็น Juste (จูสเต) นำสังเกตก็คือ คำไทยเพี้ยนไปเหลือ ด เพียงตัวเดียว

ความยุติธรรมนั้นแบ่งตามลักษณะได้ ๓ ประเภท คือ ความยุติธรรมตามธรรมชาติ ความยุติธรรมทางสังคม และ ความยุติธรรมตามกฎหมาย

ความยุติธรรมตามธรรมชาติ (Natural Justice) เป็นความยุติธรรมอันแท้ หรือ สัจธรรมไม่มีใครสามารถเปลี่ยน

แปลงหรือแก้ไขได้ เป็นสภาพที่เป็นไปเช่นนั้นเอง แล้วแต่เหตุแล้วแต่ปัจจัย ทำอย่างนั้นจะได้รับผลอย่างนั้น ทำอย่างนี้จะได้รับผลอย่างนี้ ถือพระเจ้าเป็นผู้ตัดสินหรือบันดาล (God brings the case to justice) ทางพุทธศาสนาเรียกว่า เป็นไปตามกฎของกรรม ดังแสดงไว้ในอุพกรมวิภังคสูตรว่า คนมักโกรธย่อมมีผิวพรรณไม่สวยงาม คนตระหนี่ย่อมยากจน คนอิจฉาริษยาผู้อื่นย่อมไม่เจริญ คนชอบให้ทานย่อมมีโภคทรัพย์มาก ผู้ชอบศึกษาได้ถามย่อมเป็นผู้มีปัญญา ผู้ไม่ชอบได้ถามย่อมมีปัญหาถาม ดังนี้เป็นต้นไม่ว่าจะทำในที่ลับหรือที่แจ้งได้ผลอย่างเดียวกัน ซึ่งต่างกับความยุติธรรมทางสังคม และความยุติธรรมตามกฎหมายที่ขึ้นอยู่กับความรู้สึกของประชาชน และพยานหลักฐานบางทีคนทำผิดจับไม่ได้ก็รอดตัวไป มีตัวอย่างจริงเรื่องหนึ่งเกิดขึ้นในประเทศอังกฤษ จำเลยฆ่าผู้อื่นตายโดยเจตนา และถูกฟ้องศาล แต่ถูกขุนตัดสินให้ปล่อย พอจำเลยถูกปล่อยตัวลงจากศาลมาไม่กี่นาทีก็ถูกรถยนต์ชนถึงแก่

ความตายบนถนนใช้กรรมไป จะเห็นได้ว่าธรรมชาติให้ความยุติธรรมอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง ไม่ช้าก็เร็ว ไม่ชาตินี้ก็ชาติหน้า คนโบราณชอบความยุติธรรมตามธรรมชาติ จึงมักจะลงโทษผู้กระทำความผิดใกล้เคียงหรืออย่างเดียวกับความผิดที่เขาได้ทำไป ดังที่เราเคยได้ยินว่า ตาต่อตา ฟันต่อฟัน คือ ถ้าทำให้ผู้อื่นควบอดก็จะถูกลงโทษถึงตาบอดเช่นเดียวกัน ทำให้ผู้อื่นถึงแก่ชีวิต ตนเองก็ต้องถูกประหารชีวิต ตนเองก็ต้องถูกประหารชีวิตให้ตกตามกันไปด้วย พลาโต กล่าวว่า การปฏิบัติหน้าที่ของตน ไม่ก้าวล่วงหน้าที่ของผู้อื่นนั้นเป็นความยุติธรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งย่อมหมายถึงความยุติธรรมตามธรรมชาติ คือ ทำหน้าที่ตามที่ธรรมชาติให้มา ชายทำหน้าที่ของชาย ส่วนหญิงก็ทำหน้าที่ของหญิง พลาโตกล่าวต่อไปว่ามนุษย์ปดฺฐชนไม่อาจให้ความยุติธรรมอันแท้จริงแก่กันได้ยิ่งอาศัยกฎหมายซึ่งโดยสภาพมีความเด็ดขาดแน่นอน ยิ่งหาความยุติธรรมไม่ค่อยได้ แต่มนุษย์ผู้มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดใช้ดุลพินิจแบบขล สุขุมรอบคอบ ต่างหาก

ที่สามารถให้ความยุติธรรมได้ดีกว่า โดยไม่ต้องอาศัยกฎหมายเลย บางประเทศจึงไม่ยอมรับกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ให้ศาลใช้ดุลพินิจชี้คดียุติตัดสินคดีตามที่เห็นเป็นการยุติธรรมโดยอาศัยเทียบเคียงกับคำพิพากษาของศาลที่ดำเนินกันมา เรียกว่า **คอมมอนลอว์ (Common Law)** เช่น อังกฤษ และประเทศในเครือจักรภพทั้งหลาย ยิ่งกว่านั้น ยังเปิดโอกาสให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีตามที่เห็นว่ายุติธรรมในกรณีที่ไม่มีคำวินิจฉัยของศาลในคดีทำนองนั้นมาก่อน เรียกว่า **เอ็กคิวตี้ (Equity)** ซึ่งแปลว่าความเป็นธรรม

ความยุติธรรมทางสังคม นั้น ภาษาอังกฤษเรียกว่า Social Justice เป็นความยุติธรรมตามความรู้สึกของสังคม บางกรณีไม่ยุติธรรมนัก พลาโตกล่าวว่า ผู้มีกำลังเหนือกว่ามักจะเอาเปรียบผู้มีกำลังน้อยกว่า แม้กระนั้นก็ว่ายุติธรรม ผู้มีอำนาจหนักกว่าผู้ใหญ่แต่ได้รับค่าตอบแทนน้อยกว่าผู้ใหญ่ คนอ้วนคนผอมเสียค่าตัดเสื้อเท่ากัน เสียค่าโดยสารเท่ากัน อย่างนี้

ทางสังคมถือว่าเป็นความเสมอภาค แต่ตามธรรมชาติเป็นที่เห็นได้ชัดว่าไม่เสมอภาค ความยุติธรรมทางสังคมนั้นย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามความรู้สึกของสังคมซึ่งเปลี่ยนแปลงไป เช่น เดิมเห็นกันว่าหญิงเป็นช้างเท้าหลัง เพราะโดยสภาพทางธรรมชาติแล้ว บางอย่างเธอทำอย่างชายไม่ได้ แต่เวลานี้หญิงเท่าเทียมชาย กล่าวโดยสรุปก็คือ ธรรมชาติสร้างสรรพสิ่งมาไม่เท่ากัน แต่สังคมพยายามทำสิ่งที่ไม่เท่ากันนั้นให้เท่ากัน แล้วทักท้วงเอว่านั้นเป็นธรรม

ความยุติธรรมตามกฎหมาย หรือ Legal Justice เป็นความยุติธรรมตามระเบียบที่สังคมวางไว้ ทำนองเดียวกับความยุติธรรมทางสังคม ทั้งนี้เพื่อให้สังคมมีความสงบ ไม่ให้คนเอารัดเอาเปรียบและเบียดเบียนกัน หรือแก้แค้นกันเอง

ความยุติธรรมตามกฎหมายนี้ต่างกับความยุติธรรมทางสังคมตรงที่ว่า เป็นความยุติธรรมตามหลักเกณฑ์ที่เด็ดขาดแน่นอน นอกจากนั้นยังมีการบังคับผู้ฝ่าฝืนโดยกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้บ้านเมือง

มีความสงบ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า **นิติธรรมวินัย** (Rule of Law) อันเป็นข้อแปงของบ้านเมือง ซึ่งมีทั้งกฎหมายภายนอกและกฎหมายภายใน

ความยุติธรรมตามกฎหมายภายนอกนั้น เป็นหลักความยุติธรรมระหว่างประเทศ บางทีก็เรียกว่าธรรมระหว่างประเทศ เป็นแนวหรือหลักเกณฑ์ที่ประเทศต่าง ๆ ถือปฏิบัติ เป็นต้นว่า บุคคลย่อมได้สัญชาติโดยการเกิด คือเกิดในประเทศใดก็ได้สัญชาติของประเทศนั้น จากบิดาเป็นคนสัญชาติใดก็ได้สัญชาติของบิดาด้วย การปักปันเขตแดนที่แม่น้ำเป็นเขตให้ถือร่องน้ำลึก ถ้าภูเขาเป็นเขตให้ถือสันเขายกน้ำเป็นแดน การส่งผู้ร้ายข้ามแดนจะทำได้ก็เฉพาะความผิดที่ไม่เกี่ยวกับการเมือง การส่งทูตพึงทำได้ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบของประเทศผู้รับทูตก่อน การทำสงครามจะต้องมีการประกาศให้ประเทศคู่สงครามรู้ตัวจะต้องไม่ทำร้ายพลเรือน และจะต้องไม่ใช้อาวุธที่รุนแรง เป็นต้น ถ้าเป็นไปตามหลักเกณฑ์เหล่านี้ถือว่าเป็นธรรม

ส่วน ความเป็นธรรมตามกฎหมายภายในนั้นมีหลายประเภท ทั้งกฎหมายแพ่ง กฎหมายอาญา และกฎหมายวิธีพิจารณาความ โดยมีศาลยุติธรรมเป็นผู้ชี้ขาด ในทางแพ่งนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของบุคคลตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งรวมความแล้วก็คือแนวปฏิบัติของบุคคลต่อกันโดยยุติธรรม ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน เช่นว่า ทำความตกลงกับใครอย่างไรแล้วต้องผูกพันตามนั้น เรียกว่าสัญญา หากไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงถือว่าผิดสัญญา อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องบังคับให้ปฏิบัติตามสัญญาหรือเรียกค่าเสียหายได้ เป็นหนี้เขาแล้วต้องไ้เขา ถ้าไม่ใช่ถือว่าผิดนัดต้องชดใช้ค่าเสียหาย ถ้าเป็นหนี้เงินต้องเสียดอกเบี้ยระหว่างผิดนัด เป็นต้น ผู้ใดมีทรัพย์สินก็ชอบที่จะใช้ทรัพย์สินของเขาได้โดยเสรี แต่ไม่ขัดต่อสิทธิของผู้อื่น เช่น ไม่รบกวนบ้านข้างเคียง มีปากก็พูดได้แต่ไม่อาจจะพูดคำวาหรือหมิ่นประมาทผู้อื่น การทำให้ผู้อื่นเสียหายด้วยวิธีทุจริตผิดกฎหมายถือว่าเป็นละเมิด ผู้ละเมิดจะต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายให้

แก่เขา ในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์สติปัญญายังน้อย กฎหมายไม่ให้นิติกรรมแต่โดยลำพัง ต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมก่อน ถ้าอายุ ๑๕ ปีบริบูรณ์แล้วก็ให้ทำพินัยกรรมเองได้ แม้จะยังไม่บรรลุนิติภาวะก็ตาม ถ้าไม่ชอบใจก็ให้ทำฉบับใหม่ลบล้างฉบับเก่าได้เมื่อบุคคลใดตายให้ทรัพย์สินของเขาเป็นมรดกตกทอดให้แก่ทายาทซึ่งเป็นสายเลือด แต่ถ้าเจ้ามรดกประสงค์จะให้แก่นุคคลอื่นก็ให้สั่งไว้โดยพินัยกรรมได้ ดังนี้เป็นอาทิ

ส่วนความยุติธรรมตามกฎหมายอาญานั้นเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งต้องให้เหมาะสมกับสภาพความผิดและเจตนาที่เขากระทำลง เดิมถือหลักตาต่อตาฟันต่อฟันดังกล่าวมาแล้ว ต่อมาเห็นกันว่าป่าเถื่อน จึงได้พัฒนามาสู่ระบบที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกออกเป็นโทษ ๕ สถาน ตั้งแต่ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับจนกระทั่งรับทรัพย์สินลดหลั่นกันลงมาตามโทษานุโทษ และในระหว่างลงโทษจำคุกหรือกักขังก็ให้ออกาสเขา

ได้รับการฝึกฝนวิชาชีพ และอบรมบ่มนิสัย เพื่อให้เขาเป็นพลเมืองดีของสังคมต่อไป เป็นต้น

สำหรับ ความยุติธรรมตามกฎหมายวิธีพิจารณาความนั้น เป็นความยุติธรรมในการดำเนินคดีในศาลด้วยความรวดเร็ว เทียบธรรม ไม่ให้คู่ความเอารัดเอาเปรียบกัน และถ้าเป็นคดีอาญายังสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์โดยปราศจากสงสัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงศาลจึงจะลงโทษ เพราะฉะนั้นระหว่างสอบสวนก็ดี ไต่สวนมูลฟ้องในศาลก็ดี หรือระหว่างศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาหรือสืบพยานก็ดี จะต้องให้สิทธิแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราว และการเรียกหลักประกันต้องไม่เกินสมควร เพราะถ้าเกินสมควรก็เท่ากับปฏิเสธ

ที่ว่าการศึกษาของศาลต้องเป็นไปโดยรวดเร็วนั้นก็เพราะ ถ้าล่าช้าจะทำให้คู่ความเสียหายหลายประการ ประการแรก คือความเสียหายระหว่างเป็นความนั้นคู่ความ

จะเป็นทุกข์ ไม่ว่าโจทก์หรือจำเลย ทุกข์ยิ่งกว่างูกัด เพราะความเป็นกังวล บางคนตรอมใจจนเสียชีวิตไปก่อนคดีเสร็จก็มี ถ้าคดีเสร็จเร็วอาจจะไม่ตาย ประการที่ ๒ คือ เสียทรัพย์สิน ต้องเที่ยวไปศาลบ่อย ๆ ต้องซื้อข้าวของเลี้ยงพยานหรือผู้เกี่ยวข้องบางกรณีก็เสียประโยชน์ เช่น ฟ้องขับไล่จำเลยออกจากที่ดิน เพื่อเอาที่แห่งนั้นสร้างตึกให้คนเช่าได้ ค่าเช่าแพง ๆ ถ้าคดีล่าช้าเป็นปีขับไล่จำเลยออกไม่ได้ ก็ไม่สามารถสร้างได้ โจทก์ยอมเสียหายมาก ยิ่งนานความเสียหายยิ่งทวีขึ้นเป็นเงาตามตัว ประการที่ ๓ อาจทำให้เสียเปรียบในเชิงคดี เพราะความชักช้าอาจทำให้พยานหลักฐานสูญหาย และพยานเองก็อาจจะความจำลบเลือน ถูกวิงวอนให้การบิดเบือน หรือพยานบางคนอาจล้มตายหรือไปอยู่ต่างประเทศ ไม่สามารถนำมาให้ความจริงต่อศาล เลยทำให้แพ้คดีไปก็ได้

ในข้อที่ว่ากระบวนการพิจารณาเป็นไปโดยเที่ยงธรรมนั้นเกี่ยวเนื่องทั้งกับศาลและคู่ความเอง สำหรับศาลนั้น

จะต้องเป็นคนกลาง ไม่เกี่ยวข้อเป็นญาติพี่น้องกับคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่เคยตัดสินคดีนั้นมาก่อน เช่น ไม่เคยเป็นผู้ไกล่เกลี่ยในฐานะอนุญาโตตุลาการนอกศาล เป็นต้น ทั้งจะต้องเป็นผู้พิพากษาที่มีคุณธรรมปราศจากอคติ ๔ คือ ความลำเอียงเพราะเหตุ ๔ ประการ ได้แก่

ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะรัก ไม่ว่าจะด้วยเหตุอาภิสหรือโดยประการอื่น

โทสาคติ ลำเอียงเพราะโกรธและเกลียดชัง

โมหาคติ ลำเอียงเพราะความเขลา คือ โง่ ไม่ฉลาดทันคน

พยาคติ ลำเอียงเพราะความกลัว เช่น จำเลยมีอิทธิพล จึงตัดสินให้จำเลยชนะ

ผู้พิพากษาเองจะต้องเป็นอิสระในการใช้ดุลพินิจอย่างแท้จริง ไม่อยู่ในอาณัติของผู้หนึ่งผู้ใด แม้แต่ผู้บังคับบัญชา ทั้งยังจะต้องรักษาจริยบรรณของตุลาการโดยเคร่งครัดด้วย จึงจะยังความยุติธรรมให้เป็นไปได้ด้วยดี

ในส่วนที่จะไม่ให้คู่ความเอารัดเอาเปรียบกันนั้น กฎหมาย

บัญญัติไว้ให้คู่ความมีโอกาสโต้แย้งคัดค้านกระบวนการพิจารณาต่าง ๆ ข้ออ้าง ข้อหา ที่กระเทือนถึงสิทธิของเขา การพิจารณาคดีของศาลจะต้องกระทำโดยเปิดเผยและต่อหน้าคู่ความ โดยเฉพาะจำเลยในคดีอาญา จะต้องอยู่ในศาลฟังการพิจารณาและสืบพยานของศาลเสมอ เว้นแต่การพิจารณาบางอย่างซึ่งต้องกระทำไปฝ่ายเดียว เช่น การพิจารณาคำร้องของโจทก์ขอให้ศาลยึดทรัพย์ของจำเลย ก่อนมีคำพิพากษา หรือให้จับจำเลยซึ่งจงใจไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาเป็นอาทิ เพราะถ้าให้จำเลยรู้ตัวก่อนแล้วจะทำให้โจทก์เสียเปรียบ ด้วยเหตุว่าจำเลยจะหนีไปเสีย หรือยกย้ายทรัพย์สินของตนไปให้พ้นจากการยึด การยื่นฟ้องทางแพ่งจะต้องส่งสำเนาให้จำเลยแก่ข้อหา และต้องใช้เวลาจำเลยแก้คดีถึง ๘ วันนับแต่วันที่จำเลยได้รับสำเนาคำฟ้องของโจทก์ การอ้างอิงพยานหลักฐานจะต้องระบุในบัญชีพยานก่อนวันสืบพยาน ๓ วันเป็นอย่างน้อย เพื่อกันไม่ให้มีการอ้างพยานหลักฐานพรั้งเพรื่อ

เอาเปรียบอีกฝ่ายหนึ่ง การอ้างพยานเอกสารต้องใช้ต้นฉบับของเอกสารเท่านั้น เว้นแต่ต้นฉบับจะสูญหายเมื่อศาลล่างตัดสินแล้วก็ให้โอกาสคู่ความที่ไม่พอใจอุทธรณ์ฎีกาต่อไปตามรูปคดี เพื่อความถ่วงเท้านั่นเองในการใช้ดุลพินิจ หากศาลล่างทำผิด ศาลสูงกว่าจะได้แก้ไข เป็นต้น ที่กล่าวมานี้เป็นความยุติธรรมตามกฎหมายเพียงสังเขป รวมความก็คือเป็นหลักเกณฑ์ของกฎหมายที่กันไม่ให้คนเอารัดเอาเปรียบหรือเบียดเบียนกันนั่นเอง

ความยุติธรรมนั้นเป็นหลักสำคัญยิ่งของสังคม ที่ใดมีความยุติธรรม ที่นั่นมีความสงบ แต่ถ้าขาดความยุติธรรมก็จะมีแต่ความวุ่นวาย เช่น อัฟริกาได้เป็นตัวอย่าง ที่นั่นคนผิวดำไม่ได้รับสิทธิอย่างคนผิวขาวถูกกดขี่และเหยียดหยาม จึงเกิดการรบราฆ่าฟันกันไม่หยุดหย่อน จนกว่าคนผิวดำจะได้รับสิทธิเท่าเทียมกับคนผิวขาวทั้งในทางสังคมและการเมือง ความยุติธรรมจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา และพึงมีไม่ว่าระหว่างบุคคลด้วยกันเอง ครอบครัว ประชาคม และ

ประเทศชาติ ตลอดจนสังคมระหว่างประเทศ

ความยุติธรรมของประเทศนั้นมีความหมายเป็นเครื่องมือในการธำรงรักษา มืองค์กรสำหรับบังคับตามกฎหมายหลายองค์รวมกัน เรียกว่า กระบวนการยุติธรรม อันมี

๑. พนักงานฝ่ายปกครอง และตำรวจ เป็นผู้บังคับตามกฎหมาย ให้ราษฎรมีความยุติธรรมต่อกัน เคารพในสิทธิและหน้าที่ของกันและกัน ไม่ข่มเหง หรือเบียดเบียนกัน ถ้าผู้ใดฝ่าฝืนเป็นการละเมิดกฎหมายบ้านเมือง ก็สืบสวนจับกุมเอาตัวมาสอบสวนดำเนินคดีฟ้องร้องต่อศาล ผู้รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อฟ้องร้องผู้กระทำความผิดต่อศาลนั้น เรียกว่า พนักงานสอบสวน ซึ่งตามกฎหมายได้แก่ พนักงานฝ่ายปกครองและตรวจชั้นผู้ใหญ่ แต่ตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทยเวลานี้ ให้ตำรวจชั้นผู้ใหญ่เป็นผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา

๒. พนักงานอัยการ เป็นทนายของแผ่นดิน มีหน้าที่ส่วนใหญ่ในการฟ้องร้องผู้กระทำความผิดต่อศาล นอกจาก

นั้นก็ยังมีหน้าที่แตกต่างว่าต่างกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ตลอดจนข้าราชการของรัฐซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดในหน้าที่ ปัจจุบัน อัยการขยายงานออกไปถึงประชาชน โดยเฉพาะผู้ยากจน ในอันที่จะช่วยเหลือเขาในด้านกฎหมายและคดีความ เช่น ให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน และช่วยเหลือประชาชนในด้านคดีความอีกด้วย พนักงานอัยการนั้นเป็นผู้เรียนจบวิชากฎหมายแล้วสอบเข้าเป็นข้าราชการอัยการ สังกัดกรมอัยการ ซึ่งเป็นกรมหนึ่งของกระทรวงมหาดไทย

๓. ทนายความ เป็นผู้รับแก้ต่างว่าต่างคู่ความในศาล และรับปรึกษาอรรถคดีสำหรับประชาชนทั่วไปโดยคิดค่าตอบแทน เดิมมี ๒ ประเภท คือ ทนายชั้น ๑ กับทนายความชั้น ๒ ทนายความชั้น ๑ นั้นเป็นผู้เรียนจบวิชากฎหมายส่วนทนายความชั้น ๒ นั้นเป็นผู้เคยทำงานเกี่ยวกับกฎหมาย และผ่านการสอบคัดเลือกเป็นทนายความชั้น ๑ มีสิทธิว่าความทั่วไป ส่วนชั้น ๒ ว่า

ความได้เฉพาะท้องที่ที่ได้รับอนุญาต หากจะไปว่าความนอกท้องที่ที่ต้องได้รับอนุญาตเป็นครั้งคราว ไม่ว่าทนายความชั้นที่ ๑ หรือที่ ๒ ต้องได้อนุญาตให้ว่าความจากทางการด้วยกันทั้งสิ้น และอยู่ในความควบคุมในด้านมารยาทว่าความ เพื่อให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนเป็นไปด้วยดี เดิมตกอยู่แก่เนติบัณฑิตยสภา ปัจจุบันมีทนายความชั้นเดียวและอยู่ในความควบคุมของสภาทนายความ

๔. ผู้เสียหาย คือ ผู้ที่ได้รับความสะดวกเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง เช่น ผู้ถูกลักผู้ถูกปล้น ถูกทำร้าย หรือ ถูกรกดชน กฎหมายให้อำนาจบุคคลเหล่านี้รวมทั้งผู้มีอำนาจจัดการแทนเขา เช่น บิดามารดา ที่จะฟ้องผู้กระทำความผิดต่อศาลทำนองเดียวกับพนักงานอัยการ ถ้าฟ้องเองไม่เป็น ก็อาจจ้างทนายความฟ้องแทน

๕. คู่ความ คือ ผู้ที่เป็นความกันในโรงศาล ประกอบด้วยโจทก์ผู้ฟ้องคดีฝ่ายหนึ่งกับ จำเลยผู้ถูกฟ้องอีกฝ่ายหนึ่ง รวมทั้งผู้ร้องขอในคดี

ไม่มีข้อพิพาท เช่น ผู้ร้องขอเป็นผู้จัดการมรดก เป็นต้น

๖. ศาล เป็นผู้ชี้ขาดตัดสินคดี ไม่ว่าแพ่ง หรือ อาญาที่โจทก์ยื่นฟ้องมา มีศาลชั้นต้นซึ่งทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดคดีเบื้องต้น หรือครั้งแรก ศาลอุทธรณ์ผู้ทำหน้าที่ชี้ขาดคดีที่อุทธรณ์มาจากศาลชั้นต้นในกรณีที่คู่ความไม่พอใจคำตัดสินของศาลล่าง และศาลฎีกาซึ่งเป็นศาลชั้นที่สุด ศาลทั้งหลายปัจจุบันนี้สังกัดอยู่ในกระทรวงยุติธรรม เว้นแต่ศาลทหารซึ่งมิได้สังกัดกระทรวงยุติธรรม แต่สังกัดกระทรวงกลาโหม

๗. ราชทัณฑ์ เป็นองค์กรที่ควบคุมผู้ต้องโทษตามคำพิพากษาของศาล กับทั้งให้การอบรมปณิธิสัให้เขากลับตนเป็นพลเมืองดีของสังคมและฝึกอาชีพให้แก่เขาด้วย ราชการส่วนนี้เป็นกรมกรมหนึ่ง สังกัดกระทรวงมหาดไทย

ถ้าองค์กรหนึ่งองค์กรใดเป็นอันไม่เที่ยง เช่น พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานไม่ครบถ้วน หรือ พนักงานอัยการไม่สามารถนำพยานปากสำคัญมาสู่ศาลก็ยากที่ศาลจะให้ความยุติธรรมแก่สังคมได้

อำนาจของความยึดติด

(ต่อจากหน้า ๕๔)

ข้อนี้ได้เลย มีแต่พระอรหันต์
อันดับสุดท้าย คือ พระอรหันต์
เท่านั้นที่จะเอาชนะสัญชาตญาณ
ข้อนี้ได้ เราต้องเข้าใจว่าไม่ใช่
เป็นเรื่องเล็กน้อยเลย เพราะ
เป็นปัญหาสำคัญของสิ่งมีชีวิต
ทั่ว ๆ ไปทั้งสิ้น ถ้าเราต้องการ
จะเป็นพุทธบริษัทเต็มตัว กล่าว
คือเพื่อให้ได้รับประโยชน์จาก
พระพุทธศาสนาโดยครบถ้วน
ก็จำเป็นต้องศึกษาเรื่องนี้ และเอา
ชนะความเข้าใจผิดในข้อนี้ให้
ได้มากที่สุด เราจึงจะมีความ
ทุกขลดน้อยลงตามลำดับ ๆ

การที่รู้ความจริง ของสิ่ง
ที่เกี่ยวข้องกับเราเป็นประจำวัน
นับว่าเป็นมหากุศลหรือความ
ฉลาดที่สุดอย่างหนึ่ง จึงใคร่
ขอปรบเร้าท่านทั้งหลายให้สนใจ
ในเรื่องอุปาทานทั้งสี่ อันเป็น
เรื่องแสดงให้เห็นว่า ทั้ง ๆ ที่
สิ่งทั้งปวงเป็นสิ่งที่ไม่น่ายึดถือ
ไม่น่าเป็นอยู่ตามธรรมชาติ เรา
ทั้งหลายก็ยังตกเป็นบ่าวเป็น
ทาสของมันอย่างเหนียวแน่น
เพราะอำนาจของอุปาทานทั้งสี่
นี้เอง ฉะนั้นเราจะต้องศึกษา
ให้รู้จักสิ่งที่เป็นอันตรายเป็น
พิษร้ายนี้ให้มากที่สุด สิ่งนี้มีได้
แสดงตัวเป็นพิษเป็นอันตราย
อย่างการถูกละทิ้ง ๆ ของไฟ
หรือรู้จักได้ง่าย ๆ อย่างอาวุธ
หรือยาพิษ แต่มันเร้นลับแนบ
เนียนอยู่ในลักษณะเป็นของ
หวานเอร็ดอร่อยหอมหวาน
ใจ เป็นของสวยงาม เป็นของ
ไพเราะทั้งนั้น

เมื่อมันมาในลักษณะเช่นนี้

ย่อมเป็นการยากที่เราจะรู้สึก
ตัวหรือควบคุมมันได้ จึงต้อง
อาศัยสติปัญญาความรู้ของ
พระพุทธเจ้า และจะต้องศึกษา
ปฏิบัติ ควบคุมความยึดมั่นที่
ผิด ๆ เหล่านี้ ให้อยู่ในอำนาจ
ของปัญญา เราจะสามารถ
ดำรงชีวิตนี้ไม่ให้มีความทุกข์
ทรมาน หรือทุกข์แต่เพียงที่สุด
จนสามารถปฏิบัติหน้าที่การ
งาน หรือมีชีวิตอยู่ในโลกนี้
ในลักษณะที่เยือกเย็น มีความ
สะอาด สว่าง สงบเย็นอยู่ได้

ขอสรุปความว่า อุปาทาน
ทั้งสี่นี้เป็นปัญหาอันเดียวที่
พุทธบริษัท หรือผู้ประสงค์จะ
รู้จักตัวพุทธศาสนาจะต้องเข้าใจ
ให้ได้ เพราะว่าวัตถุประสงค์
ของการรักษาพรหมจรรย์ใน
พุทธศาสนานี้ก็เพื่อทำจิตให้
หลุดพ้นจากความยึดมั่นที่ผิด ๆ
นี้ ท่านทั้งหลายจะได้พบคำ
กล่าวเช่นในท้ายบาฬีทุก ๆ สูตร
ที่กล่าวถึงการบรรลุนิพพานของ
พระอรหันต์ ซึ่งในที่นั้นจะมี
คำว่า “จิตหลุดพ้นจากอุปาทาน”
แล้วก็จบกัน เพราะว่าเมื่อจิต
หลุดพ้นจากความยึดมั่นแล้ว
ก็ไม่มีอะไรจะผูกพัน คล้องจิต
นั้นให้ตกเป็นทาสของโลก หรือ
เวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป เรื่อง
จึงจบสิ้นกันหรือกลายเป็นโล-
กุตตระ คือ พ้นโลก เพราะ
เหตุฉะนั้น การหลุดพ้นจาก
ความยึดมั่นที่ผิด ๆ จึงเป็น
ใจความสำคัญที่สุดของพุทธ
ศาสนา

การสร้างบุคลิกภาพ

(ต่อจากหน้า ๕๗)

บุญ เป็นกุศล การให้เป็นการ
แสดงน้ำใจที่ดีต่อผู้อื่น

ปิยะวาจา การพูดจา
อ่อนหวาน สุภาพอ่อนโยนต่อ
คนทุกชั้น ไปที่ไหนก็มีแต่คนรัก
คนชอบ คนชื่นชมโดยทั่วไป
ไม่ว่าผู้มั่งมีผู้ดีไพร่ คนที่
ไหน ๆ ก็ชอบ

สมานัตตา การประพฤติ
ตนเสมอต้นเสมอปลาย ไม่
เย่อหยิ่งจองหอง เมื่อมีลาภยศ
สรรเสริญ ไม่เป็นคนที่ยิ่งใหญ่
บางทีก็ร้าย

อิตตจริยา การประพฤติ
ตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น
ทำประโยชน์ให้สังคมส่วนรวม
ไม่เป็นคนรกลอก หรือเป็น
มารสังคม

ขรവാสธรรม ๔ ได้แก่

สัจจะ ความซื่อสัตย์ทั้ง
กาย วาจา และใจ

ทมะ ความอดทน อดกลั้น
รู้จักข่มใจตัวเองเมื่อไม่พอใจ
ในสิ่งที่ต่าง ๆ ที่มากระทบ
อารมณ์ จิตใจ

ขันติ อดทนต่อการทำ
คุณงามความดี ต่อความยาก
ลำบากในการทำางาน

จาคะ การรู้จักเสียสละ
เมื่อถึงคราวต้องเสียสละ

พรหมวิหาร ๔ ได้แก่

เมตตา คือความปรารถนา
ให้ผู้อื่นมีความสุข มีความสบาย

กรุณา คือความปรารถนา
ให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

มุทิตา ยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี
มีความสุข ประสบความสำเร็จ
ซึ่งโดยทั่วไปมักจะเกิดความ

อิจฉาริษยา เป็นการแก้ความ
อิจฉาริษยาได้เป็นอย่างดีทำให้
เป็นคนมีคุณธรรม ทำให้มีบุคลิก

อุเบกขา การวางเฉยต่อ
ลาภ ยศ สรรเสริญ และบารมี
ที่ได้มา ตลอดจนไม่เสียใจเมื่อ
ไม่สามารถช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์
ได้

นี่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของ
พระธรรมคำสั่งสอนของพระ-
พุทธองค์ในการเสริมสร้าง
บุคลิกภาพซึ่งยังมีคำสั่งสอน
ของพระองค์อีกมากมาย ที่ผู้
ต้องการฝึกฝนหรือพัฒนาบุคลิก-
ภาพจะต้องน้อมนำมาฝึกฝน
ให้ซึมซาบ ผักฝังเข้าไปใน
ร่างกายจิตใจของตนให้ได้ การ
พัฒนาบุคลิกภาพเพียงภายนอก
เช่น เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มสิ่ง
ตกแต่งภายนอก คำพูด กริยา
ท่าทาง ถ้าไม่พัฒนาบุคลิกภายใน
โดยน้อมนำคำสอนของพระ-
พุทธองค์เข้าไปด้วยแล้วการ
พัฒนานั้นจะไม่สามารถให้ผล
สมบูรณ์หรืออาจจะล้มเหลวได้
ผู้ประสงค์จะพัฒนาบุคลิกภาพ
แห่งตนจึงต้องพัฒนาทั้ง “ร่าง-
กาย” และ “จิตใจ” ด้วยจึง
จะได้รับผลแห่งการพัฒนา
บุคลิกภาพที่สมบูรณ์ตามความ
ภาคหมาย

ปูนา – ศัตรูร้ายกัดทำลายต้นข้าว

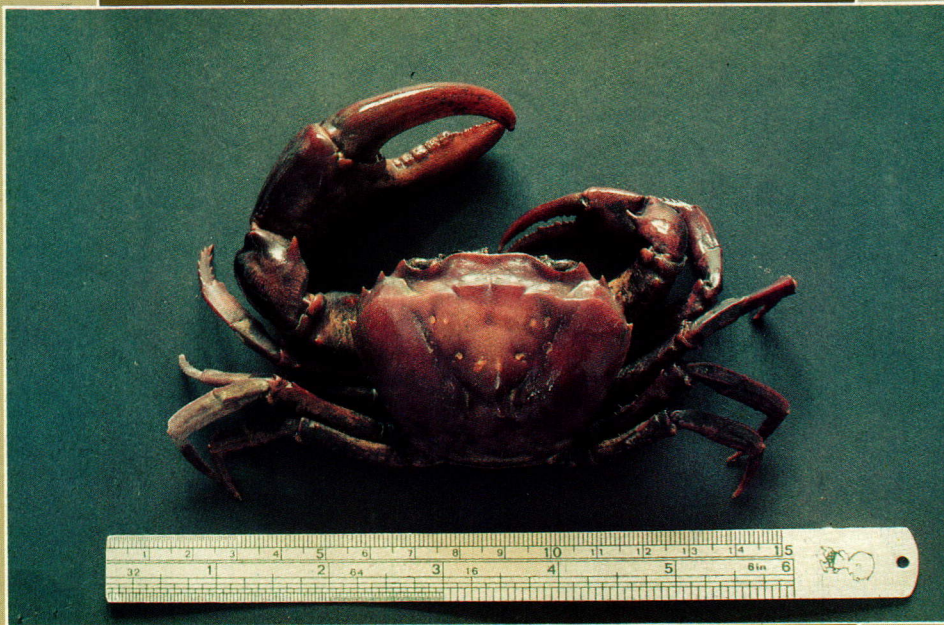
ชาคริต จุลกะเสวี

เมื่อปลายเดือนที่แล้วมา จนถึงก่อนที่จะมีพายุได้ฝน เกิดขึ้นอย่างรุนแรงนั้น ภาวะ ฝนทิ้งช่วงได้เกิดมีขึ้นหลาย พื้นที่ จึงทำให้ข้าวนาปรังรุ่น หลัง รวมทั้งข้าวนาปีที่ปลูก ตั้งแต่ต้นฤดูนี้ ได้ถูกเพลี้ย กระโดดสีน้ำตาลนำเอาโรคจู่ มาแพร่ระบาด ทำลายต้นข้าว วอดวายเสียหายไปมากมาย

จนทำให้รัฐบาลต้องถือ เป็นเรื่องสำคัญ ทำการรณรงค์ ป้องกันและปราบปรามเจ้าเพลี้ย กระโดดสีน้ำตาลนี้เป็นการใหญ่

อนุมัติเงินกว่าร้อยล้านบาท มาซื้อสารเคมีและอุปกรณ์ สำหรับใช้ในการปราบเจ้าเพลี้ย นี้ ระดมกำลังกันทำการปราบ เป็นการใหญ่ เพื่อมิให้ระบาด แพร่มาสู่ข้าวนาปีรุ่นใหม่ที่ กำลังปลูกกันอยู่นี้ด้วยแล้ว

ถ้าเป็นข้าวที่ไวต่อแสง หรือพันธุ์ข้าวลำดับสูงที่ปลูก ได้เฉพาะนาปี เช่นข้าวขาว ดอกมะลิ ข้าวเหลืองประทิว และพันธุ์อื่น ๆ ที่เป็นข้าวนา ปีพันธุ์ดี ๆ นั้นแหละ แต่ถ้า เป็นข้าวพันธุ์ที่ไวต่อแสง หรือ

ปูนา

พันธุ์ข้าวที่ปลูกได้ทั้งนาปีและนาปรัง ก็ควรเลือกปลูกด้วยพันธุ์ข้าว กข.๙ กข.๒๑ และ กข.๒๓ ที่มีความทนทานต่อเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลได้ดีกว่าอย่าได้หลงไปปลูกข้าวพันธุ์ที่มีจุดอ่อนอยู่ที่ไม่มีความต้านทานต่อเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลดีพอ จะทำให้เกิดเป็นโรคจู๋เสียหายได้ง่ายมาก

เรื่องของชาวนานั้นทางด้านเจ้าของโรงสีต่าง ๆ เขาก็มีความคิดความต้องการข้าวที่เหมาะสมเข้าป้อนโรงสีของเขา

ให้ดีที่สุด ดังนั้น ตั้งแต่เรื่องพันธุ์ ตลอดไปจนการเตรียมดิน การปลูก การบำรุงรักษาเหล่านี้จึงต้องพิจารณากันให้เหมาะสมเป็นพิเศษด้วยจึงจะดี

ซึ่งปัญหานี้ก็เป็นความจริง ที่ทางโรงสีต่าง ๆ มักจะมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องข้าว ที่พี่น้องชาวนาปลูกกันอยู่นั้นเป็นพันธุ์ที่แตกต่างกันอยู่ คือเกษตรกรรายไหนชอบใจจะปลูกข้าวพันธุ์อะไรก็ปลูกไปตามถนัด ไม่ได้ปลูกตามพันธุ์ที่โรงสีข้าวต้องการ ในเรื่องนี้

รูป

จึงมีปัญหาทำให้คุณภาพของเมล็ดข้าวสารที่สีจากโรงสีนั้น มีความแตกต่างและปะปนคละ กัน ถ้าแก้ไขให้ได้พันธุ์ตาม มาตรฐานตรงกัน ก็จะขายได้ ราคาที่ดีกว่า และการดูแลเรื่อง การสีก็ง่ายขึ้น เมล็ดข้าวไม่ หักง่าย ทั้งทำให้มีความชื้นได้ มาตรฐานที่กำหนดระดับเดียว กันได้ดีขึ้นด้วยนะครับ

จึงใคร่ขอให้คำแนะนำไว้ว่า เรื่องนี้ทางด้านเจ้าของ หรือผู้ดำเนินการโรงสีข้าว ควรจะได้ประสานงานกับกลุ่ม เกษตรกรในท้องถิ่นของคน ตกลงกันไว้ล่วงหน้าให้ดีกว่า ควรจะปลูกข้าวพันธุ์ กข.เบอร์ อะไรดีสำหรับข้าวนาปรัง และ จะปลูกข้าวพันธุ์อะไรสำหรับ ข้าวนาปี ก็ควรจะเลือกให้ได้ เหมาะสมดีเสียก่อนด้วย

การแนะนำที่ถูกต้องของ ทางฝ่ายโรงสีข้าว จะมีส่วน ช่วยเกษตรกรชาวนาให้ได้รับ ประโยชน์ที่ดีขึ้น คือ เมื่อผลิต ข้าวได้คุณภาพดี ก็จะขายให้ โรงสีเขาได้ราคาดีขึ้นด้วย ยิ่ง ถ้าทางโรงสีรู้จักช่วยให้คำแนะนำทางด้านวิชาการ เช่น แนะนำให้รู้จักการปลูกข้าว ให้ เลี่ยงจากการเก็บเกี่ยวในช่วง ฝนตกชุกหรือเดือนกำหนดการ ปลูกข้าวนาปรัง ให้พันธุ์ ผล กระทบจากการขาดน้ำเพราะ ฝนแล้ง อย่างนี้ถ้าทำได้ เหมาะสม ก็จะช่วยให้พี่น้อง ชาวนาให้เกิดความเลื่อมใส ศรัทธา และให้ความร่วมมือ ร่วมใจกับโรงสีนั้น ๆ ได้ถูก ต้อง ไม่เอาข้าวที่ตกลงกันไว้ นั้นไปขายให้โรงสีอื่น อย่างที่

เคยมีอยู่บ้างนั้นได้ผลดีขึ้น

การทำนาเดี๋ยวนี้นี้ดูแล้ว ก็แทบไม่น่าเชื่อ ที่พี่น้องชาวนา ของเรามีความขยันขันแข็ง และสามารถจัดกำหนดการ ปลูกกันได้ดีขึ้น ไร่พื้นที่นานั้น แทบจะไม่ว่างเลย นาแปลง หนึ่งข้าวสุกเหลืองอร่ามรอการ เก็บเกี่ยว แต่อีกแปลงหนึ่งข้าง ๆ นั้นกำลังเกี่ยวมัดฟ่อน และนำ ขึ้นสู่ลานตาก เพื่อส่งเข้าสีแยก เมล็ดข้าวเปลือกออกจากฟาง เตรียมส่งขายโรงสี ในขณะที่ นาคันข้างชิดกันอยู่นั้น กำลัง ลงแขกปักดำข้าวรุ่นใหม่กัน อยู่เลยก็มี ภาพอย่างนี้จะเห็น ได้ไม่ยากทั้งในนาภาคกลาง หรือภาคเหนือ ที่มีระบบน้ำ ชลประทานคืออยู่นะครับ

มาในปีที่เกิดวิกฤติการณ์ ทางอ่าวเปอร์เซียขึ้น ก็จะมี ส่วนช่วยทำให้ชาวไทยขายได้ ราคาที่ดีขึ้นด้วย พี่น้องชาวนา จึงควรจะเร่งปลูกข้าวพันธุ์ดี ๆ ที่ตลาดนั้น ๆ ต้องการเพิ่มขึ้น กันเป็นการใหญ่ และในช่วง เดือนกันยายนนี้ฝนก็ชุกเต็มที แล้ว เริ่มมีน้ำขังในนาข้าวทั่วไป ก่อนข้างจะมาก

สิ่งหนึ่งที่พี่น้องชาวนาไม่ ควรจะประมาท ก็คือเรื่อง “ปุ๋ยนา” อย่างไรละครับ เมื่อได้ ปักดำต้นข้าวกล้าลงปลูกในนา แล้ว ก็ควรเพิ่มความเอาใจใส่ ป้องกันและปราบเจ้าปุ๋ยนากัน ให้ดีด้วย อย่าปล่อยให้ปุ๋ย รั่วไหลไปเสียตั้งแต่ต้นมืออย่างนี้ ได้ก็จะเป็นการปลอดภัยดีกว่า

เรื่อง “ปุ๋ยนา” ซึ่งศัตรูสำคัญ ของต้นข้าวกล้าในนานั้น ที่

น้องชวานาย่อมเข้าใจได้ดีว่า ปูนาที่มันแพร่ขยายพันธุ์ได้รวดเร็วอย่างไร และกัดทำลายคันกล้าให้เสียหายได้มากมายเพียงใด ถ้าปล่อยให้มันเกิดขึ้น ก็จะเป็นความเสียหายที่น่าเจ็บใจจริง ๆ

ด้วยปูนาโดยทั่ว ๆ ไป นั้น มันสามารถขยายพันธุ์ได้รวดเร็วมาก คือปูนาตัวเมียเพียง ๑ ตัว มันสามารถให้กำเนิดลูกได้ปีละหลายครอก หรือหลายรุ่น และจำนวนลูกปูที่เกิดขึ้นในแต่ละครอกหรือรุ่นนั้นก็น้อยอยู่เสียเมื่อไหร่ละ ด้วยมันสามารถจะออกลูกได้ถึงรุ่นละ ๖๐๐-๗๐๐ ตัวเลยทีเดียว

ดังนั้น การรณรงค์กำจัดปูนา จึงเป็นงานที่ในพื้นที่นาหลายจังหวัด ซึ่งทำการปลูกข้าวอยู่นั้น จะต้องร่วมมือร่วมใจกันหาทางปราบปรามปูนา กันอย่างเข้มแข็งทุกปี บางจังหวัดถึงกับลงทุนจัดงานแข่งขันการกำจัดปูนาขึ้นเป็นการใหญ่ โดยให้ประชาชนนำกระดองปูนาที่จับได้ ส่งเข้าแข่งขันชิงรางวัลของมีค่า และจัดแข่งขันกันหลายประเภทด้วย อย่างเช่นประเภทโรงเรียน ประเภทกลุ่ม ประเภทบุคคล ก็มี

ประเภทกลุ่มนั้นก็มีเช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติ กลุ่มโรงเรียนต่าง ๆ ตลอดจนประชาชนผู้สนใจ เข้ามาจับปูนาแข่งขันกันเป็นการใหญ่ทุกปี บางจังหวัดมีผู้เข้าร่วมกันแข่งขันนี้ถึง ๑๐,๐๐๐ รายและจับปูนาทำลายได้จังหวัดละประมาณ ๔-๕ แสนคันก็มี

แต่ละจังหวัดที่ได้มีการร่วมมือปราบปรามได้อย่างนี้ก็จะช่วยลดความเสียหายจากคันกล้าข้าวในนาได้ แต่ละจังหวัดก็คิดเป็นมูลค่าก็คงจะไม่น้อยกว่า ๕ ล้านบาท นับว่าปูนาที่เป็นภัยที่ร้ายแรงน้อง ๆ ของหนูนา เชียวละ

เรื่องของ "ปูนา" นี้ก็น่ารู้ไว้เนะครับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพี่น้องเกษตรกรชาวนา ซึ่งเรื่องนี้คุณชุมพูนุช จรรยาเทศ แห่งกองกัญญาและสัตววิทยากรมวิชาการเกษตร ก็ได้เคยเผยแพร่ไว้ว่า ปูนาที่มันมีอยู่หลายชนิด และเป็นที่รู้จักของชาวนาไทยเรามาแล้วเนะครับ การจำแนกชนิดและการแพร่กระจายของปูนา

ปูนา เป็นปูกลุ่มหนึ่งอยู่ในพวกปูน้ำจืด ซึ่งมีทั้งหมด ๔ กลุ่ม อีก ๓ กลุ่มนอกจากกลุ่มปูน้ำจืดก็ได้แก่ ปูลำห้วย (creek crab) ปูน้ำตก (Waterfall crab หรือ stream crab) และปูป่า (Land crab)

การแบ่งกลุ่มนี้จัดแบ่งโดยอาศัยถิ่นอาศัยทางนิเวศวิทยาของปูแต่ละชนิดเป็นหลัก ปูนาทั้งหมดที่พบในประเทศไทย จัดอยู่ในสกุล *Somanthelphusa* เพียงสกุลเดียว อยู่ในวงศ์ *Parathelphusidae* อันดับ *Decapoda* ชั้น *Crustacea* พบปูเหล่านี้แพร่กระจายในประเทศไทย จีน มาเลเซีย เขมร และเวียดนาม สำหรับในประเทศไทย ขณะนี้พบว่ามีปูนาอย่างน้อยก็ ๘ ชนิด (species) ดังต่อไปนี้ คือ

๑. ชนิดโซแมนเนียเทล-

ฟูซ่า เกอร์ไมนิ (*Soman-
niathelphusa germaini*) มีพบ
ใน ๒๕ จังหวัด คือในภาค
กลาง ๒๐ จังหวัด ภาคตะวันตก
๒ จังหวัด ภาคตะวันออก ๑
จังหวัด และในภาคเหนือ ๑
จังหวัด

๒. ชนิดโซแมนเนียเทล-
ฟูซ่า แบงกอกเคนซิส (*Soman-
niathelphusa bangkokensis*)
มีพบใน ๑๘ จังหวัด ในภาค
กลาง ๘ จังหวัด ภาคตะวันตก
๔ จังหวัด ภาคตะวันออก ๒
จังหวัด และในภาคใต้ ๔
จังหวัด

๓. ชนิดโซแมนเนีย เซก-
พันนีตาตารี (*S.sexpunctata*)
มีพบใน ๑๕ จังหวัด ในภาค
กลาง ๑ จังหวัด ภาคตะวันตก
๑ จังหวัด ภาคตะวันออก ๔
จังหวัด และในภาคใต้ ๑๓
จังหวัด

๔. ชนิดโซแมนเนีย ดู-
แกสติ (*S.dugasti*) มีพบใน ๔๑
จังหวัด คือในภาคกลาง ๑๐
จังหวัด ภาคตะวันตก ๓ จังหวัด
ภาคตะวันออก ๓ จังหวัด ภาค
เหนือ ๕ จังหวัด ภาคใต้ ๑
จังหวัด และในภาคตะวันออก
เฉียงเหนือ ๑๖ จังหวัด

๕. ชนิดโซแมนเนีย แม่-
ฮ่องสอนเนนซิส (*S.maehong-
sonensis*) เป็นชนิดใหม่ที่พบ
แห่งเดียวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

๖. ชนิดโซแมนเนีย ฟาง-
เนนซิส (*S.fangensis*) เป็นชนิด
ใหม่ที่พบใน ๒ จังหวัด ได้แก่
ในจังหวัดลำปางและเชียงใหม่

๗. ชนิดโซแมนเนีย
เดนชัยอิ (*S.denchaii*) ชนิด
ใหม่ล่าสุดพบที่จังหวัดแพร่

๘. ชนิดโซแมนเนีย
นนานนิ (*S.nani*) ชนิดใหม่ล่าสุด
พบที่น่าน

ปูนาชนิดต่าง ๆ นี้เรียกร
วม ๆ เป็นชื่อสามัญชื่อเดียว
กันว่า "ปูนา" มิได้มีการเรียก
แยกเป็นชนิด (*species*) ออก
ไป ทั้งนี้เพราะการจำแนกชนิด
นั้นเป็นเรื่องยากสำหรับประ-
ชาชนทั่วไป เนื่องจากสังเกต
ข้อแตกต่างจากรูปร่างภายนอก
ค่อนข้างยาก การจำแนกใช้
รูปร่างอวัยวะเพศในตัวผู้เป็น
หลัก ซึ่งมองจากภายนอกไม่
เห็น เพราะมีส่วนท้องปิดอยู่
ลักษณะทั่วไป

รูปร่างของปูนานั้น ส่วน
ท้ายของลำตัวจะงอมปิดตรง
ด้านท้อง ปูนามีเพศแยกเป็น
เพศผู้และเพศเมีย ส่วนท้อง
หรือแอปโดเมนนี้จะเป็นแผ่น
กว้างรูปโค้งลักษณะคล้ายเล็บ
มือคนหรือรูปไข่ ส่วนของตัวผู้
จะมีขนาดเล็กกว่า มีรูปร่าง
คล้ายขนมเปียกปูน

ก้ามของปูเพศผู้ จะมีขนาด
ข้างหนึ่งใหญ่กว่าอีกข้างหนึ่ง
มาก ส่วนในตัวเมียก้ามทั้ง
สองมีขนาดไล่เรี่ยกัน ตาของ
มันเป็นตาธรรม ก็ก้านตายาว
ซึ่งเคลื่อนไหวได้ กระดองปู
ประกอบด้วยเนื้อเยื่อ ๓ ชั้น
ในสุดเป็นชั้นบางที่ยืดหยุ่น
ได้ ประกอบด้วยสารชีผึ้ง ชั้น
กลางเป็นชั้นของไคติน ชั้นนอก
ประกอบด้วยสารพวกไคติน
และคิวติคิวลิน บางที่มีหินปูน
หรือเกลืออื่น ๆ ปนอยู่ ชั้นใน
สุดเป็นไคตินชั้นใน ประกอบ
ด้วยสารไคติน และโปรตีน
ส่วนชั้นผิวที่อยู่ข้างใต้กระดอง

เป็นชั้นที่มีเซลล์เดียว และ มีขนจำนวนมากยื่นเข้าไปใน ชั้นไคตินด้วย

การเจริญเติบโต

เมื่อไข่ปูนาเจริญเติบโต ก็จะกลายเป็นลูกปูตัวเล็ก ๆ ที่มีรูปร่างเหมือนกับตัวแม่เลย การเจริญเติบโตเป็นแบบเปลี่ยน แปลงอย่างช้า ๆ คือมีการลอก กราบ (molting) แล้วขนาดจึง เพิ่มขึ้น การลอกคราบครั้ง หนึ่งก็ขยายขนาดกระดองและ อวัยวะอื่น ๆ ได้ครั้งหนึ่ง

S.germaini จากการ ทดลองในห้องปฏิบัติการ พบ ว่าปูนาไซแมนเนีย เกอร์ไมนี มีการลอกคราบประมาณ ๑๔- ๑๕ ครั้ง จึงเป็นตัวเต็มวัย และ พบว่ามีไข่ได้เมื่อมีขนาดกระ- ดองกว้างยาวเฉลี่ย ๒๖.๕ x ๒๓.๒๕ มิลลิเมตร อายุ ๕๐ วัน ในสภาพธรรมชาติพบปู ตัวเมียที่ขนาดเล็กที่สุดที่มีไข่ มีขนาด ๒๘.๐ x ๒๔.๘ มิลลิ- เมตร เพศผู้ขนาดเล็กที่สุดใน ห้องปฏิบัติการ ที่พบว่ามีน้ำ เชื้อพันธุ์ในช่องเครื่องเพศ เมื่อ ปูนา มีขนาด ๒๐.๑ x ๑๗.๓ มิลลิเมตร คือ มีอายุได้ประ-มาณ ๘๔ วัน

ในระยะแรกของการเจริญ เติบโต การลอกคราบจะเกิด ขึ้นถี่ ๆ แล้วจะค่อย ๆ ห่างลง เมื่อปูนาตัวนั้นมีอายุมากขึ้น และถึงแม้เป็นตัวแก่แล้วปูก็ ยังลอกคราบต่อไปอีกได้ การลอกคราบมี ๔ ระยะ เริ่ม ด้วยชั้นเยื่อผิวหนังจะแยกตัว ออกจากแผ่นกระดอง ต่อมาใน เชื่อนั้นเริ่มสร้างของเหลวออก มาสลายสารจำพวกโปรตีน

และไคติน ในขณะที่ชั้นเยื่อ ผิวหนังได้เลื่อนต่ำลง จะมีการ สร้างชั้นอีพิคิวติเคิล (epicuticle) เกิดคลุมผิวหนังขึ้นใหม่ น้ำ ย่อยก็เริ่มย่อยชั้นไคตินชั้นใน อันเก่าซึ่งอยู่ถัดขึ้นมาได้กระดอง เก้า

การสร้างกระดองใหม่ และการย่อยชั้นของกระดอง เก้าเกิดขึ้นได้พร้อมกัน จากนั้น ชั้นเยื่อผิวหนังที่มีเยื่อผิวหนัง อันใหม่ จะแบ่งตัวเจริญเป็น รอยย่อน และเริ่มสร้างชั้น สมบูรณ์ แม้ว่าจะยังอ่อนนุ่ม และยืดหยุ่นได้ก็ตาม ส่วนน้ำ ย่อยและของที่ถูกย่อยแล้ว ร่างกายจะดูดซึมเอาไว้ สำหรับ ชั้นเยื่อผิวหนังเก่า และชั้นไคติน ชั้นนอกส่วนใหญ่จะยังคงอยู่ โดยปกคลุมชั้นใหม่ไว้อย่าง หลวม ๆ ต่อมาปูจะพองตัวขึ้น จนทำให้คราบเก่าแตกออก การพองตัวอาจทำโดยการบีบ ส่วนท้องทำให้เลือดฉีดไปที่ บริเวณหัวและอก หรืออาจ พองตัวโดยการดูดน้ำหรืออากาศ เข้าไว้ในร่างกาย

การลอกคราบนี้ไม่ได้เกิด เฉพาะส่วนของร่างกายและ ระบายขาเท่านั้น แต่รวมถึง ส่วนของทางเดินอาหารและ ระบบอวัยวะหายใจด้วย ใน ตอนท้ายของการลอกคราบก็ เมื่อเรามองเห็นรอยต่อทาง ส่วนท้ายของกระดอง จะกว้าง มากกว่าปกติและค่อย ๆ เปิด กว้างมากขึ้น จนส่วนท้ายพร้อมกับขาเดินคู่สุดท้ายชุดใหม่โผล่ ออกมา และขาชุดถัดไปตาม ลำดับจนถึงส่วนปาก และหลุด หมดทั้งตัวเหล่านี้กินเวลานาน

ประมาณ ๑ ชั่วโมง

เวลาที่ใช้ในการลอกคราบ จะเพิ่มขึ้นตามขนาดของปู กล่าวคือ ปูตัวใหญ่ใช้เวลานาน กว่าปูที่ขนาดเล็กกว่า กระดอง ใหม่หลังจากลอกคราบมีขนาดใหญ่ขึ้นและมีสีเข้มเป็นมันกว่าเดิม การลอกคราบนี้จะเกิดขึ้นได้เมื่อมีน้ำเท่านั้น และหลังจากช่วงนี้ไปปูจะดูดน้ำและอากาศเข้าไปในร่างกาย ทำให้กระดองอันใหม่ที่ซ่อนอยู่ยึดตัว ออกอย่างเต็มที่ ปูจะอยู่นิ่ง ๆ ค่อยไปอีกประมาณ ๔-๕ ชั่วโมง เพราะกระดองยังนิ่มอยู่และปู ใช้พลังงานไปมากในการลอกคราบ

ระยะเวลาที่กระดองใหม่นี้แข็งตัว จะแตกต่างกันไปตามขนาดของปู โดยใช้เวลาประมาณ ๗-๑๐ วัน เมื่อน้ำในนาข้าวแห้งหมดไปปูจึงจะหยุดการเจริญเติบโต และจะพักตัวอยู่เฉย ๆ ในรูป ซึ่งมีความชื้นอยู่ตลอดเวลา ส่วนมากมักจะขุดดินปิดปากรูไว้ด้วย

การสืบพันธุ์

เมื่อปูเป็นตัวเต็มวัย มันจะมีการจับคู่เพื่อผสมพันธุ์ ปูเพศผู้ขนาดเล็กที่สุดที่พบว่าพยายามจับคู่กับตัวเมียนั้น มีขนาด ๒๒.๖-๑๕.๖ มิลลิเมตร และสามารถจับคู่กับตัวเมียที่มีขนาดใหญ่กว่ามากได้ อวัยวะเพศแท้จริงของทั้งตัวผู้และตัวเมีย ซ่อนอยู่ภายใต้ส่วนของช่องท้อง

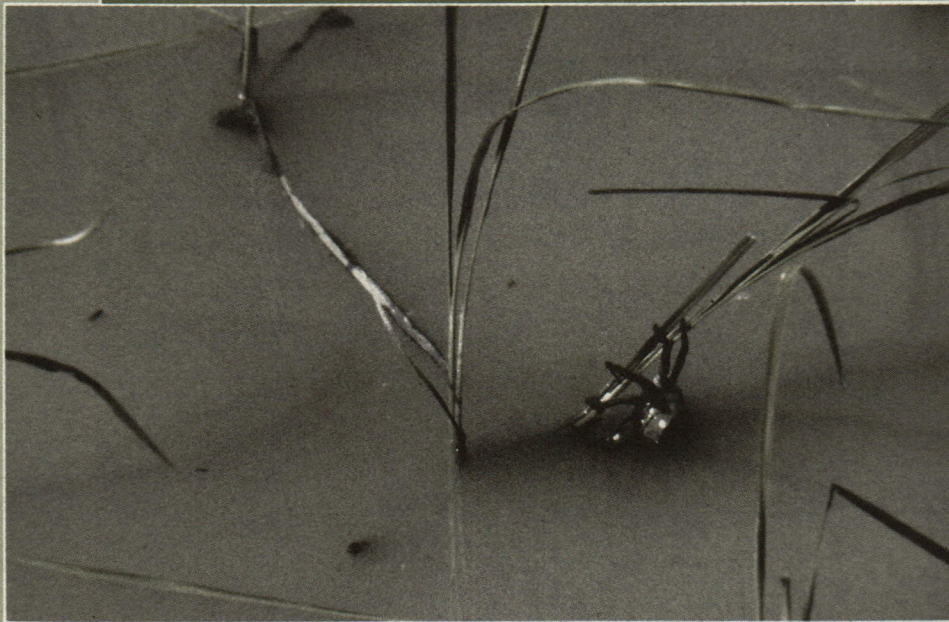
อวัยวะเพศผู้เรียกว่า โคโนพอดส์ (gonopods) มีขนาดเล็กเมื่อเทียบกับรูปร่าง

ตัวปู ขึ้นออกมาจากโคนระยางเดินคู่ที่ ๔ ข้างละ ๑ คู่ คู่บนทำหน้าที่เป็นท่อทางเดินของน้ำเชื้อตัวผู้ และใช้เป็นส่วนสำคัญในการจำแนกชนิดปู ส่วนคู่ล่างทำหน้าที่บีบน้ำเชื้อพันธุ์ผ่านคู่บน ซึ่งแทงสู่ช่องเพศของตัวเมีย ซึ่งเป็นช่องเปิดเล็ก ๆ อยู่ด้านท้องตรงโคนขา คู่ที่ ๓ ข้างละหนึ่งช่อง

การถ่ายน้ำเชื้อพันธุ์เช่นนี้จะกินเวลานานประมาณ ๓ ชั่วโมง น้ำเชื้อพันธุ์จากตัวผู้จะเข้าสู่เครื่องเพศของตัวเมีย และถูกเก็บไว้ที่นั่น ยังไม่ทราบแน่ชัดว่าสามารถเก็บไว้ได้นานเพียงใด นักวิจัยก็ได้พบว่าตัวเมียมีไข่ภายหลังได้มีการผสมนี้แล้ว ๔๐-๒๕๔ วัน ตัวเมียจะผลิตไข่จำนวนมากจากรังไข่ผ่านเครื่องเพศซึ่งเป็นท่อสั้น ๆ ออกมา

ปูตัวเมียที่พบว่ามิใช่ มีขนาดความกว้างกระดองอยู่ระหว่าง ๒๔-๕๑ มิลลิเมตร ขณะไข่ผ่านออกมานี้จะถูกผสมโดยน้ำเชื้อพันธุ์ของตัวผู้ จากท่อน้ำเชื้อซึ่งอยู่ใกล้ ๆ กัน ไข่ที่ถูกผสมแล้วจะออกมาอยู่ที่ส่วนท้องของปูนาตัวแม่เป็นกลุ่ม โดยเกาะติดระยางที่คล้ายกับของกุ้ง อยู่ตรงช่องว่างระหว่างส่วนนอกกับส่วนท้อง ต่อมาไข่นั้นก็จะเริ่มเจริญเติบโต โดยใช้อาหารที่มีอยู่ภายในของไข่นั้น และเริ่มฟักเป็นตัวอ่อน สีนวลเล็ก ๆ และจะเพิ่มขนาดโตขึ้นโดยการลอกคราบ พร้อมทั้งมีสีเป็นน้ำตาลอ่อนและแก่ขึ้นตามลำดับของการเติบโต

เมื่อลูกปูโตเต็มที่แล้ว ใน

ปูกัดข้าวขาวดอกมะลิ

ปูนาทั่วไปที่พบนั้นจะกินเวลาประมาณ ๒๕-๒๗ วัน ตัวแม่จะปล่อยทิ้งไว้ในรูปไข่ให้ออกหากินเอง ซึ่งมักจะเป็นช่วงเวลาที่มียอาหารและน้ำเหมาะสมแก่การเจริญเติบโตต่อไป ถ้าหากสภาวะแวดล้อมยังไม่เหมาะสม แม่ปูก็สามารถเก็บลูกปูเล็ก ๆ ไว้กับส่วนท้องอีกได้นานประมาณ ๑๕-๔๕ วัน

ในท้องที่เขตชลประทาน เคยได้พบปูนาชนิดไซแมนเนียเกอร์ไมนิ สามารถมีไข่ได้เกือบตลอดปี คือ ตั้งแต่กุมภาพันธ์ถึงพฤศจิกายน รวมเวลานานประมาณ ๑๐ เดือน แสดงว่าปูมีไข่ได้นานขึ้นอยู่กับน้ำในนา ไม่ว่าจะเป็นน้ำจากการชลประทานหรือน้ำฝนซังกก็ตาม จะช่วยในการทำให้ปูนาวางไข่ได้อีก

การกินอาหารและกัดทำลายข้าว

ต่อมาปูนาที่มีขาคู่แรกเปลี่ยนแปลงเป็นก้าม (*chela*) ซึ่งใช้ในการจับอาหาร ต่อสู้ และเกาะยึดตัวเมียขณะผสม

พันธุ์ ในการกินอาหารปูใช้ก้ามจับอาหารตึงไว้ ฉีกมันออกเป็นชิ้นเล็ก ต่อจากนั้นมันก็จะบดเคี้ยวให้ละเอียด ในการกัดต้นข้าวในนา ปูนาจะใช้ก้ามเหนี่ยวลำต้นเพื่อพุงตัวให้ลอยขึ้น ทั้งนี้ต้องมีแรงพุงของน้ำช่วยด้วย แล้วจึงใช้ก้ามใหญ่กัดต้นข้าวตรงโคนสูงจากพื้นดินประมาณ ๓-๕ เซนติเมตร

ปกติปูนาจะกินอาหารได้ทุกอย่าง ทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต รวมทั้งของเน่าเปื่อยทั้งหลายในดินในน้ำ สัตว์ที่เป็นอาหารของมันในธรรมชาติก็คือ ไรน้ำ ลูกน้ำ กุ้ง และปลาขนาดเล็ก รวมทั้งปูด้วยกันเองที่มีขนาดเล็กกว่า หรือขณะที่กำลังลอกคราบ หรือเพิ่งลอกคราบใหม่ ๆ กระดองยังนิ่มอยู่ และมีการเคลื่อนไหวช้า พวกพืชได้แก่ต้นหญ้าต่าง ๆ และต้นข้าวที่ยังมีอายุน้อย โดยกัดกินเฉพาะภายในลำต้นที่อ่อนและอวบน้ำ ปูกัด

ปลูกข้าวหมดเป็นแปลง

ข้าวเป็นหย่อม ๆ เนื้อที่ประมาณ ๒-๓ ตารางเมตรต่อตัว

โดยทั่วไปจะทำความเสียหายมาก ในแปลงตกกล้า และแปลงที่ปักดำข้าวไปใหม่ ๆ ปุ๋นจะเข้าทำลายทันทีหลังจากปักดำเสร็จ หรือในนาหว่าน ก็มักจะมี ความเสียหายหลังจากที่เกษตรกรระบายน้ำเข้าสู่ นาที่หว่านไว้แล้ว ความเสียหายนี้จะค่อยลดลงเมื่อต้นข้าว มีอายุมากขึ้น แต่ในบางท้องที่ เช่น ที่จังหวัดขอนแก่น ความเสียหายปรากฏอยู่ตลอดระยะ การเจริญเติบโตของข้าวได้ นำเสียหายจริง ๆ

ปลูกทำลายต้นข้าวได้ตลอดวัน ยกเว้นช่วงเวลาที่ แดดร้อนจัดมาก ๆ มักจะพบ ต้นข้าวที่ถูกกัดลอยน้ำเป็นแพ ไกล ๆ กับคันนา ซึ่งปุ๋นจะอาศัยอยู่ เชื่อว่าระยะออกหา กินของมันจะไม่ไกลจากคันนา มากนัก ปุ๋นชอบอากาศเย็น โดยเฉพาะตอนหัวค่ำที่ฝนตกพรำ ๆ จะพบปุ๋นออกจากรูบนคันนา

ลงไปหากินในนาข้าวมากกว่า ปกติในนาที่เป็นโคลนและน้ำ ชุ่มมากเวลาปักดำ ปุ๋นจะกัด ต้นข้าวได้มากกว่าในนาที่มี น้ำใส

ดังที่กล่าวมาแล้วเป็นความเสียหายเนื่องจากปุ๋นโดยตรง ส่วนโดยทางอ้อมนั้น คือ ปุ๋น มักขุดรูตามคันนาทำให้น้ำรั่ว ควบคุมระดับน้ำไม่สะดวก และอาจทำให้คันนาพังทะลาย ได้ อีกประการหนึ่งก็คือ เมื่อ กัดข้าวไปก็ทำให้ที่ดินตรงนั้น ว่างเปล่า ถ้าหากไม่มีการปักดำ ซ่อมแซม วัชพืชก็จะขึ้นอก งามเป็นแหล่งขยายพันธุ์ของ วัชพืช ทำให้ผลผลิตข้าวลดลง และปริมาณข้าวต่อหน่วยเนื้อที่ นาลดน้อยลง ความเสียหาย ที่นับว่าร้ายแรงอีกประการ หนึ่ง คือ ปุ๋นมักจะกัดข้าวใน แปลงทดลองของสถานีทดลอง ข้าวฯ ด้วย ถ้าเราไม่รู้ก็จะ ทำให้การทดลองล้มเหลวหรือ มีความผิดพลาดมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทดลอง

เกี่ยวกับผลผลิตข้าวพันธุ์ต่าง ๆ แปลงทดลองปุ๋ย และการทดลองอย่างอื่น ๆ ซึ่งความสม่ำเสมอของดินข้าวเป็นสิ่งสำคัญในการวัดผลการทดลอง

มีรายงานเกี่ยวกับประบาดทำลายข้าว ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคเหนืออยู่เสมอ แต่ยังไม่มีการประเมินความเสียหาย ออกมาเป็นมูลค่า เพราะปุ๋ยไม่ได้กัดกินข้าวเสียหายเป็นร้อยไร่เหมือนการระบาดของแมลงหรือหนู แต่กัดข้าวเป็นหย่อมดังที่กล่าวมาแล้วบริเวณที่ปลูกข้าวมักเป็นที่ลุ่มมีน้ำขังมากกว่าบริเวณใกล้เคียง อาจเป็นที่มูมไฉมมูมหนึ่งของผืนนา หรือตรงกลางนาเลยก็ได้

มีข้อสังเกตข้อที่หนึ่งคือท้องที่ ๆ มีประชานั้น ล้วนแต่เป็นท้องที่ทำน่าน้ำฝน กล่าวคือมีการทำนาเพียงครั้งเดียวในรอบปี และไม่มี การชลประทาน อาจเป็นในแง่ที่ว่า นาข้าวในเขตชลประทานนั้น มีการทำนาติดต่อกันไปตลอดปี และเกษตรกรมีความจำเป็นต้องใช้สารฆ่าแมลงฉีดพ่นกันมากอยู่แล้ว สารฆ่าแมลงเหล่านี้มีพิษต่อปูนาเช่นเดียวกัน จึงเป็นการกำจัดปูนาไปด้วยเป็นเหตุให้ไม่มีการระบาดอย่างหนัก เช่น นาที่ใช้น้ำฝนก็ไม่ได้

ที่อยู่อาศัย

โดยปกติแล้วปูนาทุกชนิดมักจะชอบขุดรูอาศัยอยู่ตามคันนา คันคูน้ำ หรือคันคลองชลประทานเมื่อมีน้ำในนาข้าว

ปูจะขุดรูอยู่ตามข้างคันนาที่น้ำท่วมไม่ถึง รูมักเอียงเล็กน้อย และไม่ลึกมากนัก ถ้าระดับน้ำในดินตื้นมาก ปากรูจะอยู่เหนือน้ำหรือต่ำกว่าระดับน้ำเพียงเล็กน้อย เพื่อความสะดวกในการเข้าออก เมื่อน้ำในนาแห้งแต่พื้นดินยังแฉะและอยู่ เช่น ระยะหลังจากเก็บเกี่ยวไปแล้ว ปูจะขุดรูตามคันนาทั่ว ๆ ไปหมด ลักษณะรูคดเคี้ยวน้อยมากและเป็นรูคิงลิคประมาณ ๑ เมตร ในกรณีที่เกิดอุทกภัยน้ำท่วมคันนาส่วนมาก ปูจะหลบอาศัยเกาะอยู่ตามกอหญ้าริม ๆ น้ำ โดยใช้ก้ามเกาะคันหญ้าพุงตัวลอยอยู่ในน้ำ เมื่ออากาศแห้งแล้งมากเข้าปูนาก็จะขุดดินปิดปากรูไว้ เพื่อรักษาความชุ่มชื้นภายในรู

ปูนาเป็นพาหะนำโรค

เคยมีการตรวจพบว่า ปูนาเป็นที่อาศัยชั่วคราวของพยาธิใบไม้ในปอด ๔ ชนิด ซึ่งมีอยู่ ๒ ชนิดที่สามารถติดต่อถึงสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม พวก แมว สุนัข และหนู ส่วนอีก ๒ ชนิดเป็นพยาธิใบไม้ในปอดที่เข้าสู่คนได้ พยาธิที่พบในตัวปูเป็นตัวอ่อนของชนิดที่มีชื่อว่า พารากอนนิมัส (*Paragonimus spp.*)

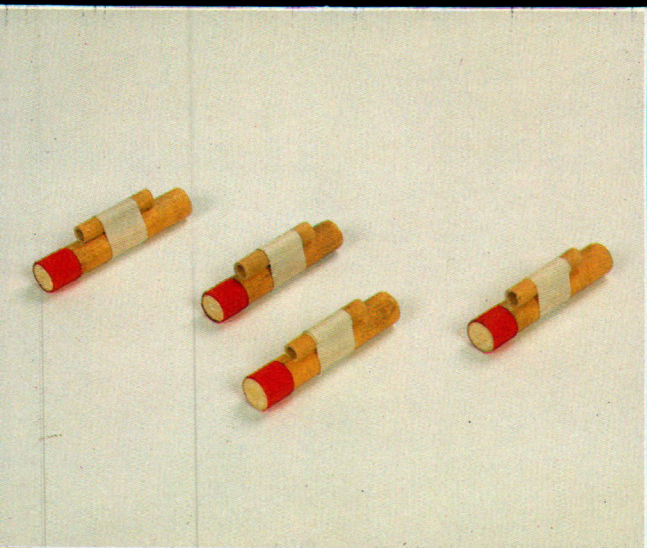
การป้องกันและกำจัดปูนา อาจเลือกทำได้หลายวิธี สุดแต่เกษตรกรจะมีความสะดวก เช่น

๑. การดักจับเอาโดยตรง โดยใช้ลอบดักปลาปักในนา

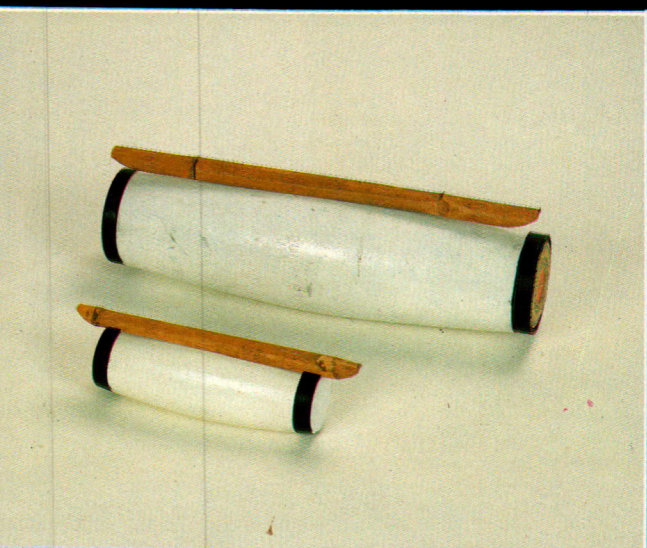
(ต่อหน้า ๙๐)

ดอกไม้เพลิงแบบโบราณ

ลลิตา สลักคำ

ไฟลุคหนูเล็ก

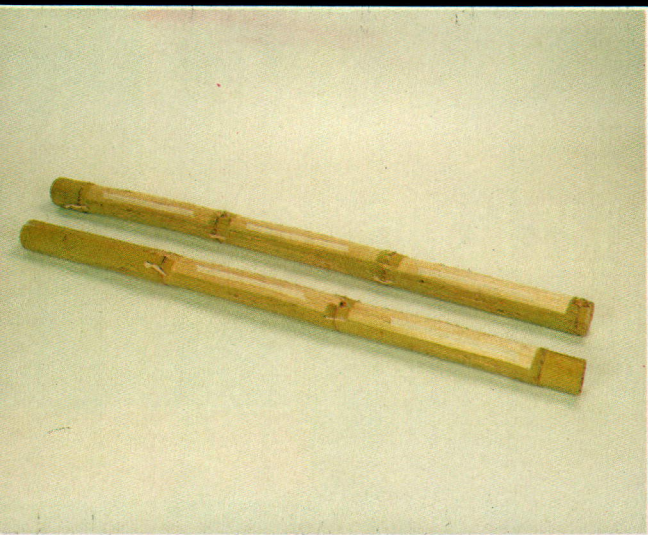
ไฟลุคหนูกลาง และใหญ่

ไฟลุคหนู

ตัวไฟโบราณชนิดนี้จะบรรจุดินดำใส่ในตัวไฟที่มีขนาดใหญ่ยาว ตามที่ต้องการแล้วปาดปิดปากกระบอก ส่วนอีกด้านหนึ่ง จะเจาะรูใส่ชนวนเพื่อให้เป็นช่องไฟออก แต่ถ้าเป็นไฟลุคหนูใหญ่ และกลาง นอกจากจะเจาะรูด้านไฟออกแล้ว จะต้องเจาะรูอีก ด้านหนึ่งแบบทะลุผ่านตลอด ทั้งนี้ เพื่อเปิดให้อากาศถ่ายเท เรียก ตามศัพท์ของวงการนี้ว่า “รูจุมุกหายใจ” จึงจะทำให้ไฟลุคหนู ใหญ่และกลางมีกำลังแรงได้ดียิ่ง วิธีการต่อไปในการประดิษฐ์ เกี่ยวกับไฟลุคหนูเล็กนั้นด้านบนของตัวไฟลุคหนูเล็กจะทำเป็น ห่วง หรือกระบอกไม้ซางผูกมัดติดกำกับไว้ เพื่อนำไปร้อยใส่ เชือกหนึ่ง เส้นลวดก็จะทำการจุดแสดงได้ทันที ถ้าเป็นตัวไฟ ลุคหนูใหญ่ หรือกลาง ก็จะใช้ไม้ไผ่ผ่าซีกวางขนานไว้ด้านบน แล้วใช้ดอกหรือปอเคียนมัดไม้ไผ่กับตัวไฟ ในขณะที่เส้นลวดหรือ เชือกอยู่ใต้ไม้ไผ่ผ่าซีก จึงผูกมัดไม้ไผ่ผ่าซีกนี้ติดกับตัวไฟก็ทำ การจุดแสดงได้ทันที

เนื่องจากไฟชนิดนี้ การเล่นจะเล่นไปตามเชือกหรือเส้นลวด ไป ๆ หรือมา ๆ หรือไปมาแบบต่อเนื่องไม่ขาดสาย มีลักษณะ เล่นสับสนอลหม่นจึงเปรียบเสมือน หนูวิ่งพลุกพล่าน นั่นเอง จึงขอแนะนำวิธีการเล่นไฟลุคหนูเล็กมาให้ทราบดังนี้

การเล่นวิธีที่ ๑	เล่นไปไม่กลับ
การเล่นวิธีที่ ๒	เล่นไปกลับ
การเล่นวิธีที่ ๓	เล่นสลับกัน

ไฟซ้างร้อง

ประทัดดอกไม้้อ

ประทัดไบลาน

ไฟซ้างร้อง

ไฟชนิดนี้ แบ่งออกเป็น ๒ ชนิด

ชนิดที่ ๑ กระบอกเดี่ยว (เสียงเดียว)

ชนิดที่ ๒ กระบอกคู่ (สองเสียง)

ตามลักษณะการส่งเสียงร้องของซ้างจะมีสองเสียง คือ เสียงร้องของซ้างพัง จะออกเสียงฮูมซึ่งเป็นเสียงต่ำ ส่วนเสียงร้องของซ้างพลาย จะออกเสียงแปรีนแปรีซึ่งเป็นเสียงสูง ฉะนั้น การประดิษฐ์ไฟชนิดนี้จึงต้องมีเสียงดังกล่าวให้ปรากฏ

ชื่อไฟชนิดนี้ ปรากฏว่ามีการเล่นในสมัยเก่าก่อนเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากในบทละคร เรื่อง อิเหนา พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๒ ตอนอภิเษกสังกามาระดา ว่า

ครั้นราตรีมีหนึ่งประชันฉาว	ทั้งหนุ่มสาวแซ่ซ้องท่องเที่ยว
บ้านเดินอ้อมค้อมคดลดเลี้ยว	บ้างตามเกี่ยวกันพลางในกลางคืน
จุดดอกไม้ไฟสว่างซ้างร้อง	เสียงแซ่ซ้องสับสนผู้คนตื่น
เสียงสนั่นสนั่นพิลึกครึกครื้น	ทั้งกลางคืนกลางวันสนั่นไป ฯ

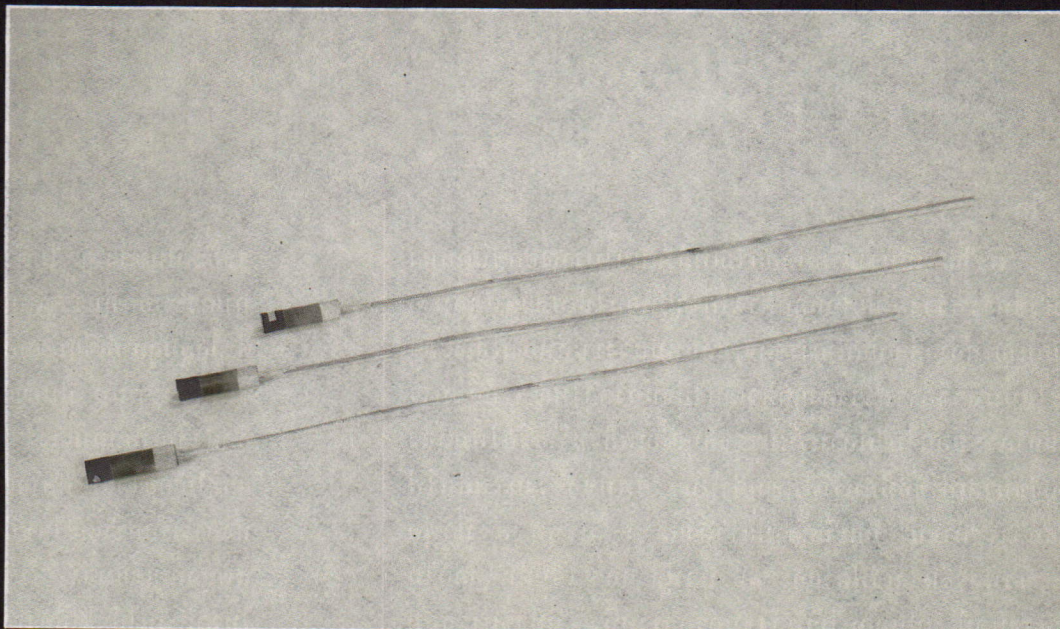
ไฟประทัดไทย

ไฟประทัดไทย เป็นชื่อไฟโบราณอีกชนิดหนึ่ง เมื่อทำการจุดจะส่งเสียงดังรัวเป็นชุดเช่นเดียวกับประทัดจีน แต่ไม่ค่อยมีใครเคยได้เห็นเท่าที่ควร แบ่งออกเป็น ๒ ชนิด

ชนิดที่ ๑ ไฟต้นประทัด หรือ ประทัดดอกไม้้อ

ชนิดที่ ๒ ไฟพวงประทัด หรือ ประทัดไบลาน

ท่านเสฐียรโกเศศ ได้เขียนบทความอีกนึ่งกริษา โดยกล่าวถึงหนังสืออนุโณวาทคำฉันท์ที่ได้พรรณนาว่า “เพลิงพยนต์ม์เพลิงสินธพเพลิงโคควาย นี้ คงหมายถึง เรียกกันว่า ไฟม้า ไฟซ้างไฟวัว ไฟควาย คือ ผูกโครงด้วยไม้ไผ่เป็นรูปสัตว์ ประดับด้วยดอกไม้ไฟ จะผูกโครงเป็นซ้าง เป็นม้า เป็นเสือ เป็นวัว เป็นควายก็ได้แต่เรื่อง การประดับดอกไม้ไฟจะติดประดับไว้ตรงไหนบ้างก็สุดแล้วแต่จะประดับ ดอกไม้ไฟที่ประดับมีทั้งดอกไม้เทียน ไฟพะเนียง และประทัดดอกไม้้อและประทัดไบลาน”

กรวดหรือครวด

กรวดหรือครวด

เป็นชื่อไฟโบราณอีกชนิดหนึ่ง เมื่อจุดจะเล่นพุ่งสู่ท้องฟ้า ดังปรากฏตามหนังสือบุญโฉวาทคำฉันท์ ซึ่งได้กล่าวไว้โดยมีรูป-ลักษณะของตัวไฟ มีลักษณะและเจาะรูดินไฟออก เช่นเดียวกับไฟลูกหนู ต่างกันตรงที่ว่า ไฟชนิดนี้มีหางยาวมากและพุ่งขึ้นสู่อากาศ แบ่งออกเป็น ๒ ชนิด คือ

ชนิดที่ ๑ ท่อนเดียว (มีตัวไฟ ๑ ท่อน)

ชนิดที่ ๒ สองท่อน (มีตัวไฟ ๒ ท่อน)

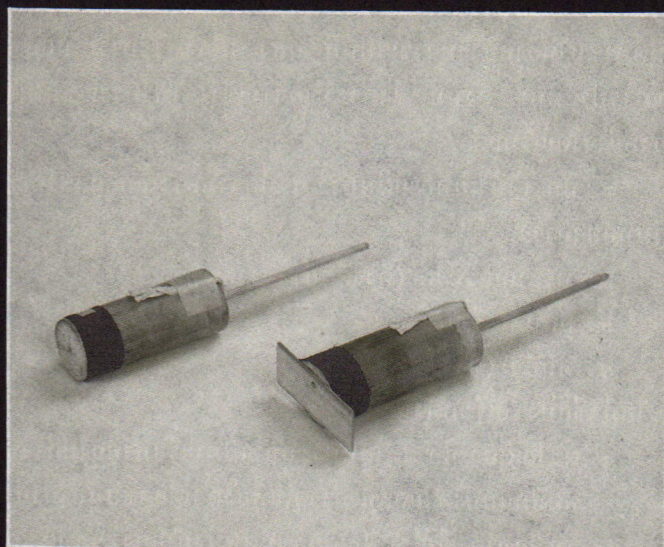
อ้ายต้อหรืออี้ยต้อ

ไฟโบราณชนิดนี้เป็นอีกชื่อหนึ่ง เมื่อจุดจะเล่นพุ่งขึ้นสู่ท้องฟ้า หรือประกอบให้กระโดดตามพื้นดินก็ได้ ดังปรากฏในหนังสือบุญโฉวาทคำฉันท์ ที่พรรณนาว่า “อ้ายต้อหรืออี้ยต้อกำลัง พัททธรชน พัง พินาศโลหิตสลาย” การเจาะรูดินไฟออกทางข้อปล้องกระบอก และมีหางสั้น เวลาทำการจุดต้องใช้หลักค้อนปัก และนำอ้ายต้อหรืออี้ยต้อเสียบตั้งไว้บนหลักค้อนไฟชนิดนี้แบ่งออกเป็น ๒ ชนิด คือ

ชนิดที่ ๑ โด่งฟ้า (เล่นสู่อากาศ)

ชนิดที่ ๒ กระโดด (เล่นตามพื้นดิน)

อ้ายต้อชนิดที่ ๒ เด็กวัดในสมัยก่อน ๆ ชอบนำออกเล่น เพราะมีโอกาสดังผู้ชมเพื่อให้เกิดการสนุกสนาน ดังปรากฏตามหนังสือฯ ดังกล่าว และไฟโบราณชนิดนี้ท่านเสฐียรโกเศศ ได้กล่าวในหนังสืออภินิหารว่า “คงจะสูญไปในไม่ช้า คือ อ้ายต้อ บางทีป่านนี้จะหมดไปแล้วก็ได้ ด้วยไม่เคยเห็นมาช้านาน”

(ซ้าย) ชนิดโด่งฟ้า (ขวา) ชนิดกระโดด

ตะไล

“ตะไล” เป็นชื่อเรียกดอกไม้เพลิงแบบโบราณอีกชนิดหนึ่ง ที่มีวิธีการสร้างผิดแผกแตกต่างไปจากดอกไม้เพลิงชนิดอื่น ๆ มากมาย กล่าวคือเมื่อทำการจุดจะแล่นหมุนว้างขึ้นสู่ท้องฟ้าและตัวตะไลนั้นมีวิธีการสร้างตั้งแต่ตัวเล็กไปจนถึงตัวใหญ่ คือมีการนำเอากระบอกไม้ไผ่สำหรับบรรจุดินเชื้อเพลิงหรือเชื้อไฟปล่องใหญ่ขนาดเท่าข้อมือหรือใหญ่กว่านั้น ศัพท์ของวงการเล่นไฟ เรียกว่า “กำขน” และมีความยาวตั้งแต่ ๖ นิ้วฟุต ๘ นิ้วฟุต ๑๐ นิ้วฟุต ๑๒ นิ้วฟุต และ ๑๖ นิ้วฟุต ฯลฯ เป็นต้น ดอกไม้เพลิงชนิดนี้ เป็นดอกไม้เพลิงชั้นครูอย่างหนึ่ง ที่มีวิธีการสลับซับซ้อน เริ่มแต่สูตรหรือสัดส่วนของดินเชื้อเพลิง วิธีการประดิษฐ์ และวิธีการเล่นซึ่งต้องอาศัยศิลปะและกลวิธีพิเศษไปอีกด้านหนึ่ง แต่ก็เป็นที่แปลกใจว่าทำไมจึงมิได้มีกล่าวไว้ในหนังสืออนุธนิมวาท คำฉันท์ กลับไปปรากฏอยู่ในหนังสือพระราชพงศาวดาร รัชกาลที่ ๒ ที่ว่า สามเณรชื่อ วัด เล่นดอกไม้เพลิงแล้วเกิดเพลิงลุกไหม้ มณฑปวัดพระศรีสรรเพชญ์ สมเด็จพระอนุชาธิราช กรมพระพรหมวชิรญาณมณฑล ทรงพระพิโรธมาก ให้จับสึกและเอาไปประหารชีวิต สมเด็จพระสังฆราชถวายพระพรวิงวอนขอชีวิต ก็ทรงโปรดยกโทษพระราชทานให้ภายหลังสามเณรองค์นั้นเติบโตขึ้นอุปสมบท ดอกไม้เพลิงนั้น ท่านก็ไม่ทิ้ง ท่านทำกรวด“ตะไล” อ้ายคือ ดินัก

ผู้เขียนเชื่อว่า ท่านผู้อ่านคงเคยเห็นการเล่นตะไลมาทีไร แต่ข้อเขียนบทนี้ประสงค์จะให้ท่านผู้อ่านได้รู้จักตะไลทางชั้นดี ชนิดหาชมได้ยากยิ่งไม่ว่าจะเป็นสี่ แสง เสียง วิธีการเล่นและวิธีการประดิษฐ์ ดังนั้น จึงควรทำความเข้าใจไปโบราณชนิดนี้ บางอย่างโดยเริ่มแต่

๑. ปีก (ไม้ไผ่เหลาแผ่นบาง ๆ มีความยาวเล็ก และใหญ่ ตามที่ต้องการ)

๒. กระบอกไม้ไผ่ (ดังได้กล่าวข้างต้น)

๓. แกนด่อน และ

๔. ดินอั่ว (ดังได้กล่าวมาแล้ว)

ตะไลมีวิธีแบ่งชื่อเรียกดังนี้

๑. ตะไลเดี่ยว คือ ตะไลที่ประกอบเป็นที่เรียบร้อยไม่ว่าจะติดปีกแบบใด และทำการจุดเพียงตัวเดียวขึ้นสู่อากาศ

๒. ตะไลฆาด คือ ตะไลเดี่ยวชนิดหนึ่งนั่นเอง แต่ที่เรียกชื่อว่าตะไลฆาด เพราะเสียงของตะไลในขณะที่กำลังวิ่งขึ้นสู่อากาศนั้น จะส่งเสียงดังยาว “ฆาด ๆ ๆ” ทั้ง

ระยะเป็นช่วง ๆ ไม่ต่ำกว่า ๑๕ ฉาด ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับกระบอกที่บรรจุดินเชื้อเพลิง

๓. ตะไลอุ้มลูก ผู้เขียนขอกล่าวอีกครั้งว่า ชื่อดอกไม้เพลิงชนิดต่าง ๆ นั้น เป็นคำเรียกขานมาแต่โบราณกาล มิใช่คิดตั้งชื่อเรียกกันเอง จริงอยู่แม้มีบางท่านไม่เคยเห็น และไม่เคยได้ยิน กลายเป็นเรื่องที่แปลกหูแปลกตา รวมทั้งการเรียกชื่อตะไลชนิดนี้ด้วย ถึงกับเคยมีบางท่านสัพยอกผู้เขียนว่า “ไม่มีหรืออุ้มลูก จะมีก็แต่อุ้มเมีย” โหงเป็นงั้นไป...(เนื่องจากผู้เขียนไม่มีบุตร) ตะไลชนิดนี้นับว่าเป็นดอกไม้เพลิงชั้นครูอย่างหนึ่ง ดังจะเห็นได้จากวิธีการสร้างและวิธีการเล่น โดยมีตะไลตัวใหญ่อยู่หนึ่งตัว เรียกว่า “ตะไลแม่” และบรรจุทุกตะไลตัวเล็กอีกตัวหนึ่งไว้ข้างบน เรียกว่า “ตะไลลูก” ลักษณะการเช่นนี้ เรียกว่า “ตะไลอุ้มลูก” การวางตะไลตัวเล็กบนหลังตะไลตัวใหญ่นี้มีสองชนิดคือ

๑. วางกึ่งกลางตะไลตัวใหญ่ เรียกว่า “อุ้มแนบอก”

๒. วางขอบมุมติดปีกตะไลตัวใหญ่ เรียกว่า “อุ้มข้างเอว”

ช่วงตอนที่สำคัญประการหนึ่งที่เรียกว่า ตะไลอุ้มลูก หมายถึงว่า เมื่อมีลูกย่อมจะต้องมีแม่ และเมื่อขึ้นชื่อว่า “แม่” ก็ย่อมจะต้องรักและหวงแหน “ลูก” ครั้นนำเรื่องมาเทียบกับตะไลอุ้มลูก จะเห็นว่า ในขณะที่แม่ตะไลพาลูกน้อยขึ้นสู่อากาศ ดินเชื้อเพลิงใกล้จะหมดหรือหมดลง เปรียบเสมือนแม่ตะไลรู้ตัวว่าเป็นเช่นไร เพราะใกล้จะหมดเร็วแรง สังขารใกล้ดับขันธ์ จึงต้องกระทำต่อลูกกรีก ดังนั้นในช่วงตอนนี้ ท่านผู้ชมจะได้เห็นแม่ตะไล สลัดลูกตะไลออกจากอกและเอวของแม่ โดยแบ่งออกเป็น ๓ วิธี

ก. ก่อนที่ตะไลตัวแม่จะแตกระเบิด ตะไลตัวลูกจะติดไฟ สลัดวิ่งออกจากอกหรือเอวของแม่ตะไลติดไฟวิ่งขึ้นสู่อากาศไปได้สักครู่แม่ตะไลก็แตกดับระเบิดขึ้น

ข. ตะไลตัวแม่แตกดับระเบิด พร้อมกับสลัดตะไลตัวลูกจากอกและเอวโดยตะไลตัวลูกจะติดไฟวิ่งหนีขึ้นไปในอากาศทันทีทันใดเช่นกัน

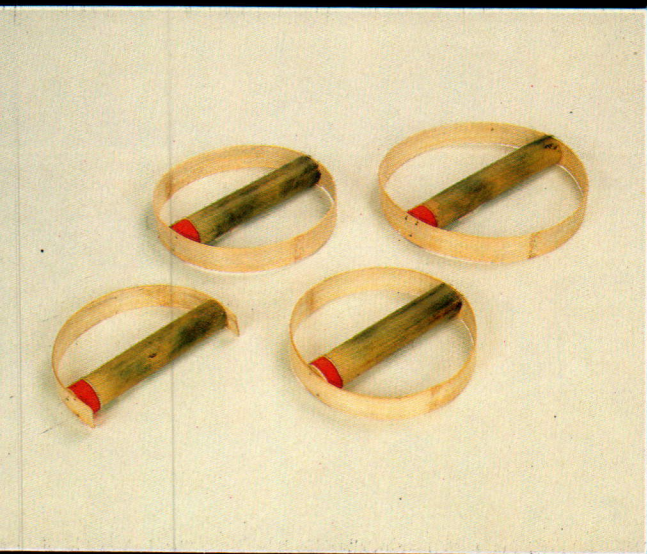
ค. ตะไลตัวแม่แตกดับระเบิด พร้อมกับสลัดตะไลตัวลูกออกจากอกหรือเอว โดยตะไลตัวเล็กในขณะที่นั้นจะร่วงหล่นลงสู่พื้นดิน แต่แล้วตะไลตัวลูกจะติดไฟแล้วพลิกตัววิ่งขึ้นสู่อากาศต่อไป

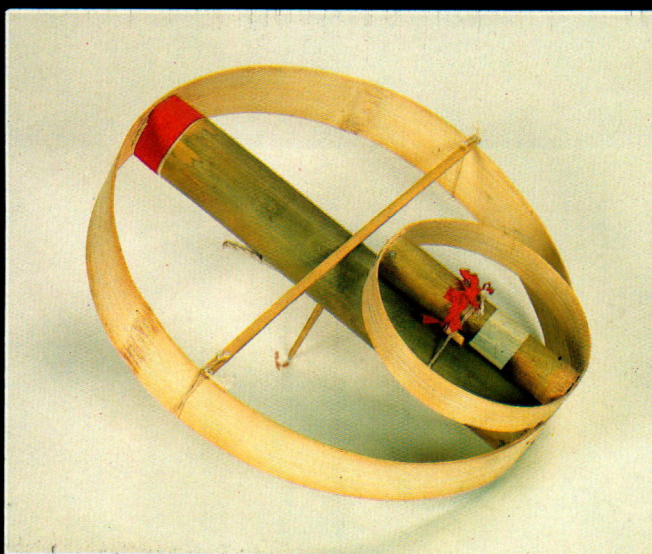
ตะไลเดี่ยวชนิดปักครึ่งซีก

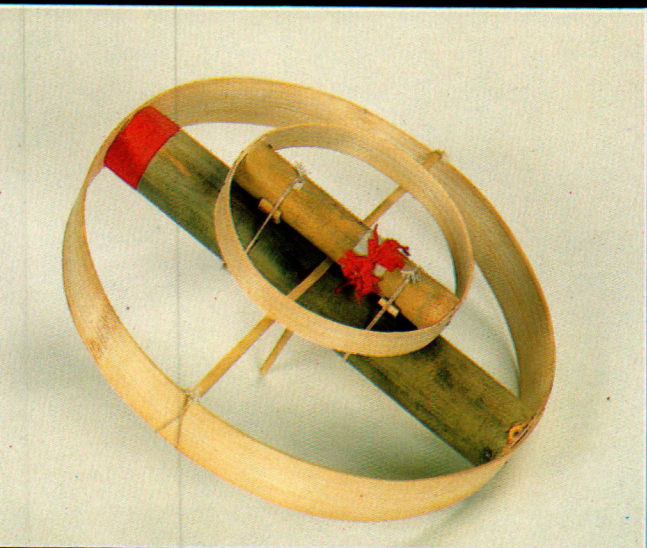
ชนิดปักวงกลม

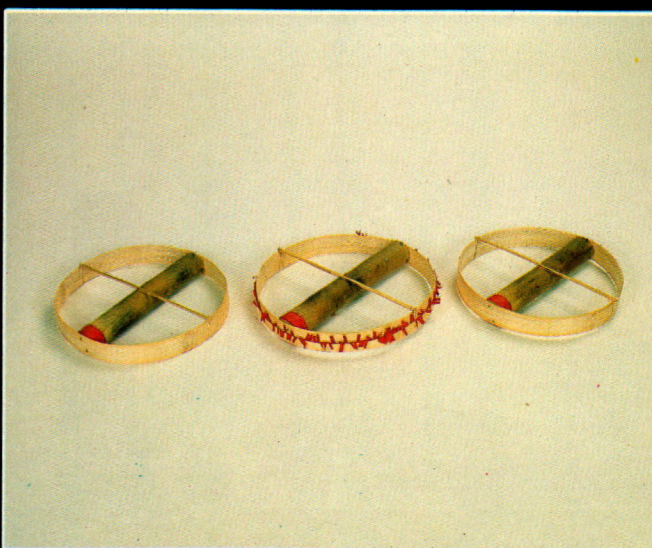
กลุ่มตะไลเดี่ยว

ตะไลอุ้มลูก อุ้มข้างเอว

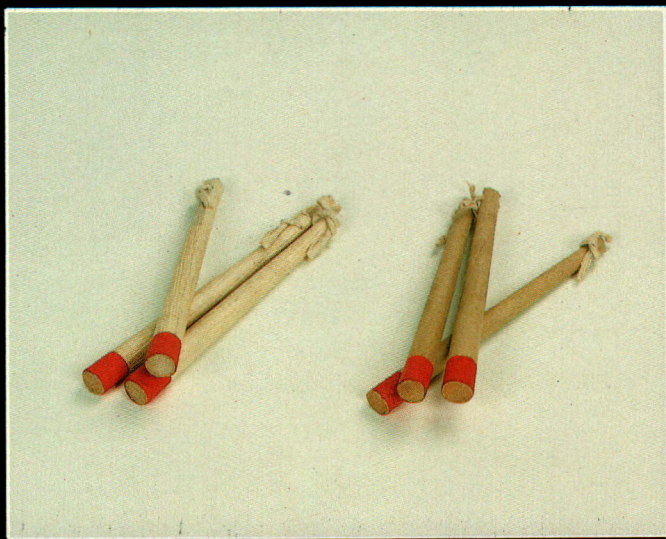
แบบนอก

ตะไลเกี่ยวเปรียบ (ชาย หญิง ชาย)

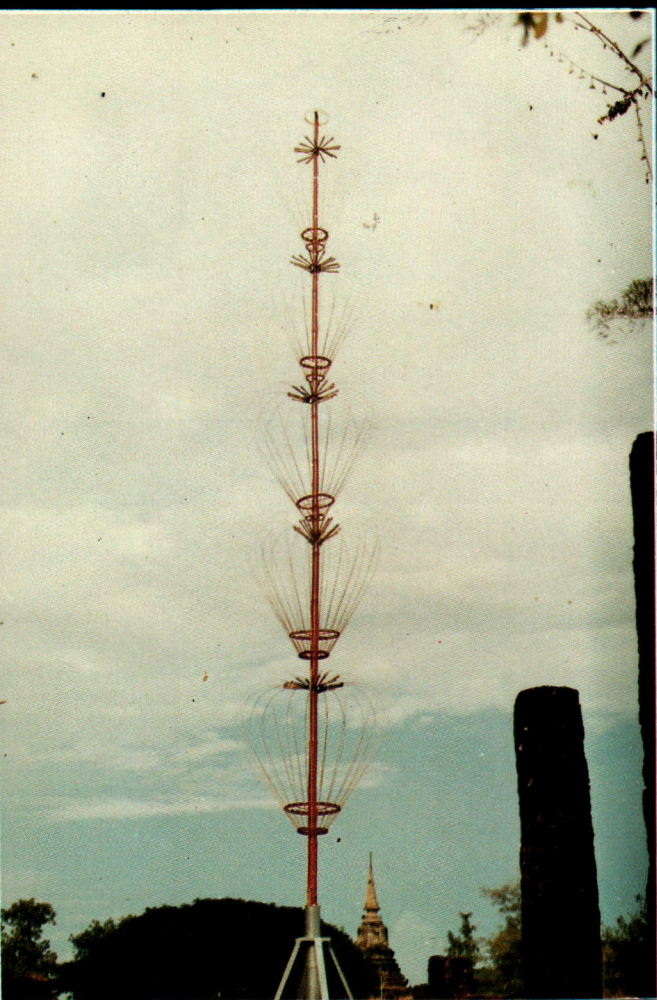
ะไลดาด

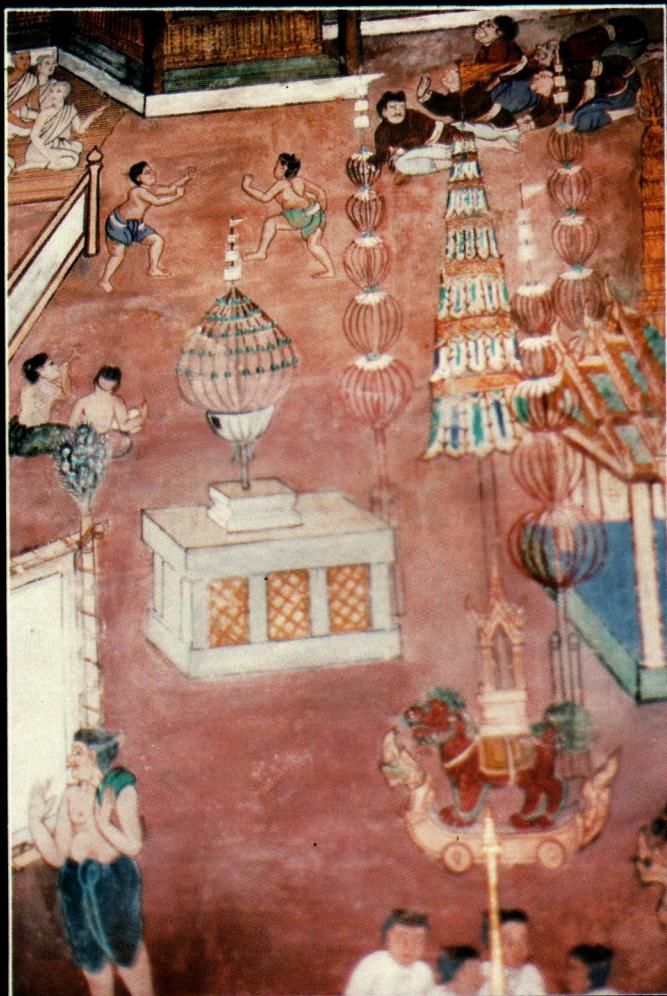
ไฟดอกไม้เทียน

๑. พันหุ้มดินสำลีสักด้วยกบหมาก (สมัยก่อน)

๒. พันหุ้มดินสำลีสักด้วยกระดาษ (สมัยปัจจุบัน)

พื้เขีมาศ หรือ ไฟดอกไม้หุ้ม (ชนิด ๕ ชั้น)

ภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในระเบียงรอบพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม แสดงให้เห็นถึง พื้เขีมาศหรือไฟดอกไม้หุ้ม

ข้อสังเกต

การวิ่งของตะไลตัวลูกในขณะตัวแม่ได้สลัดทิ้งออกจากอก และเอวของแม่ตะไลนั้นตะไลตัวลูกจะวิ่งขึ้นสู่อากาศ ๓ วิถี คือ วิ่งขึ้นตรง ๕๐ องศา เอียง ๖๐ องศา และ ๔๕ องศา เป็นต้น

๔. ตะไลเกี้ยว เป็นชื่อไฟที่มีการเรียกขานมาแต่โบราณกาล ทั้งนี้ กงเนื่องจากตะไลนี้มีการประดิษฐ์และวิธีการเล่นแตกต่างไปจากตะไลชนิดอื่น และนับว่าเป็นตะไลครูอีกชนิดหนึ่ง กล่าวคือ ตะไลชนิดนี้จะต้องสร้างทำเป็นแบบตะไลเดี่ยว จำนวน ๓ ตัว การไข รูตินอ้ว (เจาะรู ดินไฟ) ของตะไลตัวแรกที่จะวิ่งขึ้นสู่อากาศต้องให้ได้ ๕๐ องศา และตะไลสองตัวที่เหลือให้ไขดินอ้วเวียนไปทางด้านซ้ายมือหนึ่งตัว และอีกหนึ่งตัวให้ไขดินอ้วเวียนไปทางด้านขวามือ ดังนั้นการจุดแสดงตะไลชนิดนี้จึงจำเป็นต้องใช้เสาคอน จำนวน ๓ เสาเพื่อเสียบตั้งตัวตะไล

วิธีการจุดแสดง เมื่อนำตะไลทั้งสามเสียบตั้งไว้บนเสาคอนแล้ว ทำการจุดตะไลตัวกลางเป็นตัวแรกให้วิ่งขึ้นสู่อากาศ จากนั้นจึงทำการจุดตะไลที่เหลือทั้งสองตัวโดยต้องทำการจุดพร้อม ๆ กัน เพื่อให้ตะไลทั้งสองนี้วิ่งขึ้นสู่อากาศได้ติดตามตัวแรก ถ้าตะไลตัวใดตัวหนึ่งแล่นชนตัวแรกก็ดี หรือตัวใดตัวหนึ่งที่จุดครั้งหลังวิ่งชนกันเองก็ดี นับว่าเป็นผลสำเร็จของการเล่นไฟชนิดนี้ เพราะทำให้ผู้ชมเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินไปตาม ๆ กัน เนื่องจากการเล่นไฟชนิดนี้เป็นการเสี่ยงต่ออันตราย โดยที่ตะไลเกิดมีการชนกันย่อมจะเสียหลักการทรงตัวจึงอาจแล่นพุ่งเข้าหาผู้ชมที่มีจำนวนมากได้ แต่ถ้าหากคิดจะเล่นจริง ๆ ก็ควรมีการประกาศให้ผู้ชมระมัดระวังล่วงหน้าก็อาจกระทำการเล่นให้ชมได้ การเล่นไฟชนิดนี้ เปรียบเสมือนตะไลตัวแรกที่จุดวิ่งขึ้นไปนั้นเป็นหญิงสาวงามและมีชายหนุ่ม ๒ คน คือ ตะไลตัวที่ ๒ และ ๓ ตามจีบเกี้ยวพาราสี ถ้าตัวใดตัวหนึ่งชนตัวแรก นั่นคือ ตามจีบได้สำเร็จ แต่ถ้าตัวที่ ๒ และ ๓ ชนกันเอง ก็หมายความว่า ญ่าไม่ได้อะ! มึงก็อย่า-ได้เลยว่ะ !!

ก. เปลวไฟที่ลูกไหม้พุ่งออกจากตัวตะไลจะมีแสงสี และลักษณะดังนี้ คือ จะมีแสงสีทอง ขาว แดง และควันโดยมีลักษณะพุ่งพวยออกมา ดังนี้

๑. ไฟพุ่งเป็นเกลียวสว่าน (หมุนควงแบบเกลียวสว่านเจาะไม้)
๒. ไฟพุ่งเป็นงูเลื้อย (หมุนควงมีระยะยาวคล้ายงูเลื้อย)
๓. ไฟพุ่งเป็นเส้นตรง (พุ่งเป็นลำแสง)

ข. วิธีฟังเสียง พอไฟตะไลเริ่มติดจะมีเสียงดัง “ฟาด” ถัดแก้วหูนั้นถือเป็นปรากฏการณ์ของการใช้ “ดินอ้ว”

ก. วิธีจุดตะไลแตก ตามปกติแล้วตะไลแตกเมื่อหมดดินขับจะทำให้กระบอกที่บรรจุดินเชื้อเพลิงแตกออกเป็นชิ้นเล็ก ชิ้นน้อย ปลิวตกสู่พื้นดินแต่ท่านผู้อ่านไม่ได้สังเกตเกี่ยวกับการแตกของตะไล ซึ่งมีวิธีขึ้นคอนอีกเช่นกัน กล่าวคือ เมื่อตะไลแตกระเบิดจะมีการ

๑. โปรยกระดาเงินกระดาทอง หรือธนบัตร (จะใช้จุดแสดงในเวลากลางวัน)
๒. กางร่ม
๓. โรยไฟประทัด
๔. จะเห็นแสงไฟแตกพุ่งเป็นทางยาว ๆ หลายทาง เรียกว่า “ไล่ปลาไหล” และ

๕. แสงไฟแตกกระจัดกระจาย เรียกว่า “ดาวกระจาย” ทั้งนี้แหละทั้งนั้น จึงขึ้นอยู่กับผู้สร้างทำอาจะนำประกอบเป็นสิ่งใดก็ได้

พญีมาศ หรือไฟดอกไม้พุ่ม

ข้อต้นองศ์ไฟชนิดนี้มีวิธีการสร้างที่ต้องใช้เสาหลักเป็นแกนกลาง ขาวตามที่ต้องการ เปรียบเสมือนเป็นต้นไม้หรือลำต้นแล้วเหลาไม้ไผ่ปลายเรียว ขาวตามที่ต้องการและต้องใช้จำนวนมากเพื่อนามมัดติดไว้รอบ ๆ เสาหลัก เปรียบเสมือนเป็นกิ่งก้านของต้นไม้หรือลำต้น การผูกมัดโดยใช้ด้ายโคนกิ่ง ส่วนด้านปลายเสียบติดดอกไม้เพลิง ที่มีชื่อเรียกว่า “ดอกไม้เทียน” การเสียบติดดอกไม้เทียนในแต่ละกิ่งนั้นต้องเสียบติดดอกไม้เทียนหลายดอก (มิใช่เพียงดอกเดียว) จึงเรียกว่า “พวง” แล้วรบบกิ่งไม้ที่ติดดอกไม้เทียนขึ้นไปมัดไว้ด้านบน จะทำให้กิ่งไม้ที่รวบขึ้นไปนี้มีรูปทรงเป็นพุ่ม มีสองลักษณะเรียกว่าทรงกรรณกเขา และ ทรงลูกจันทร์ ถือว่า เป็นหนึ่งชั้น เมื่อทำการจุดดอกไม้เทียนกิ่งไม้จะติดเอาดอกไม้เทียนออกจากหลักเสา แผ่กิ่งก้านสาขาไปรอบ ๆ และดอกไม้เทียนจะติดไฟลุกสุกสว่างเปล่งประกายประดุจดวงดาวบนท้องฟ้า เพราะเปลวไฟดอกไม้เทียนมีลักษณะลุกไหม้เป็นวงกลมคราใดต้องลมพัดยิ่งทำให้เห็นเป็นดอกกลมบานใหญ่ ดูเสมือนเป็นดอกไม้บานลักษณะเช่นนี้จึงแตกต่างจากไฟสีที่ใช้สารเคมีภัณฑ์ ซึ่งมีเปลวไฟลุกไหม้พุ่งออกยาวแบบไฟตะเกียงแก๊ส ฉะนั้น ไฟ

โบราณของไทยชนิดนี้จึงมีชื่อเรียกว่า “พญีมาศ” หรือ “ไฟดอกไม้
พุ่ม” คำว่า “พญี” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน
หมายถึง พวงดอกไม้และคำว่า “มาศ” หมายถึง ทองหรือกำมะถัน
เมื่อรวมสองคำเข้าด้วยกัน จึงมีความหมายถึงพวงดอกไม้ทอง
ทั้งนี้ เนื่องจากไฟชนิดนี้ มีแสงลุกสว่างโชติช่วงอย่างแรง เมื่อ
มองดูนาน ๆ และไฟดับลงจะมีควันขาวบ้านเรียกว่า แสงกลัดตา
ความสำคัญของไฟชนิดนี้ เนื่องจากการใช้ดินเชื้อเพลิง หรือ
เชื้อไฟ ที่เรียกว่า “ดินล้าสี” ดินเชื้อเพลิง หรือเชื้อไฟนี้ใช้ล้าสีหรือ
นุ่นเป็นถ่าน (ปัจจุบันคนน้อยคนนักที่จะทราบ) และให้แสงสีใน
การลุกไหม้ สามลักษณะคือ สีเหลืองเหมือนสีหลอมทองสุก
ในเบ้า สีขาวเงินขวงและสีแถมชมพู

ข้อสังเกต

— ในสมัยก่อนการดำเนินล้าสีต้องใช้เวลานานมาก แต่ใน
สมัยปัจจุบันนี้ม่ีเครื่องทุ่นแรงหลายอย่างซึ่งอาจจะทำให้สำเร็จได้
โดยง่าย เช่น เดินเครื่องไฟฟ้าบดดินล้าสี

— ในสมัยก่อนการทำดอกไม้เทียน จะใช้กาบหมากพัน
หุ้มดินเชื้อเพลิงหรือเชื้อไฟ แต่พอมายุ่งสมัยใหม่กลับใช้กระดาษ
พันหุ้ม จึงทำให้มีควันมาก และถ้าเปียกและน้ำทำให้จุดไม่ติด

— การสร้างไฟชนิดนี้นิยมสร้างตั้งแต่ ๓ ชั้น ถึง ๕ ชั้น
ส่วนยอดต้นของล้าสีจะประดับตกแต่งอย่างโรยอยู่ที่เจ้าภาพงานและ
งานพิธีนั้น ๆ

(ต่อบทหน้า)

กิจกรรมเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

(ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๓๓)

การผลิตสื่อต่าง ๆ ออกเผยแพร่ ของสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ	ข่าวเอกลักษณ์ที่น่าสนใจ
๑. การผลิตหนังสือภาษาไทย จำนวน ๑ ฉบับ รวม ๖,๐๐๐ เล่ม ๑.๑ วารสารไทย ฉบับที่ ๓๘ จำนวน ๖,๐๐๐ เล่ม ๒. การผลิตหนังสือภาษาอังกฤษ จำนวน ๒ ฉบับ รวม ๘,๐๐๐ เล่ม ๒.๑ Press Kit ชุด Information about Thailand ๒.๒ สมุดบันทึกประจำวันสำหรับนักบริหาร ปี ๑๙๙๑ (Thailand Executive Diary 1991) จำนวน ๖,๐๐๐ เล่ม ๓. การผลิตภาพพระราชกรณียกิจ และพระกรณียกิจ จำนวน ๓๐,๐๐๐ แผ่น ๓.๑ ภาพพระราชกรณียกิจสมเด็จพระศรีนครินทราบรม- ราชชนนี เนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๓๓ จำนวน ๓๕,๐๐๐ แผ่น ๓.๒ ภาพพระราชกรณียกิจพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๓๓ จำนวน ๓๕,๐๐๐ แผ่น ๔. การผลิตวิดีโอเทปเฉลิมพระเกียรติ รวม ๒ รายการ ๔.๑ วิดีโอเทปพระราชกรณียกิจสมเด็จพระศรีนครินทราบ- รมราชชนนี เนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพ ใน วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๓๓ ๔.๒ วิดีโอเทปพระราชกรณียกิจพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๓	จัดงานสัปดาห์ส่งเสริมศาสนาและจริยธรรมในวโรกาส วันเฉลิมพระชนมพรรษา คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบโครงการจัดสัปดาห์ส่งเสริม ศาสนาและจริยธรรมในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาท- สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นประจำทุกปี ตามข้อเสนอของคณะ- อนุกรรมการส่งเสริมศาสนาและจริยธรรม ในคณะกรรมการ เอกลักษณ์ของชาติ และอนุมัติให้แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการ จัดงานสัปดาห์ส่งเสริมศาสนาและจริยธรรม โดยมีนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน สำหรับในปี ๒๕๓๓ คณะกรรมการอำนวยการฯ ได้จัดงานขึ้น ระหว่างวันที่ ๓-๕ ธันวาคม โดยมีพิธีเปิดงานในวันที่ ๓ ธันวาคม ณ ดิกลันดิโมตรี่ ทำเนียบรัฐบาล มีรองนายกรัฐมนตรี (นายประมว ล สภาวสุ) เป็นประธาน หลังจากนั้นเป็นการเปิดสัมมนาระดับชาติ เรื่อง “แนวคิดและทิศทางการพัฒนาจิตใจ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๗” การจัดอบรมปฐมนิเทศ คณะอนุกรรมการจัดปฐมนิเทศผู้ที่จะเดินทางไปต่างประเทศ ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ จัดอบรมปฐมนิเทศผู้ที่จะ เดินทางไปต่างประเทศ และผู้ที่ทำหน้าที่วิเทศสัมพันธ์ รุ่นที่ ๒๒ ระหว่างวันที่ ๑๓-๒๑ ธันวาคม ๒๕๓๓ ณ อาคารธนาคารกรุงไทย จำกัด สำนักงานใหญ่ มีผู้เข้าร่วมปฐมนิเทศประมาณ ๓๐๐ คน

ปฏิทินกิจกรรมของสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	เวลา สถานที่
๑ ตุลาคม ๒๕๖๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดศดุดินบุคลลสำคัญ เรื่อง <u>เหม เวชกร ตอนจบ</u>	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒ ตุลาคม ๒๕๖๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดพระมหากษัตริย์ เรื่อง <u>พระราชพิธีมหามงคลภิเษก ตอนจบ</u>	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๓ ตุลาคม ๒๕๖๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดภาษาไทยของเรา เรื่อง <u>การใช้ภาษาในสมัยสุโขทัย</u>	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๔ ตุลาคม ๒๕๖๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดศาสนา เรื่อง <u>ทำไมคนจึงพูดว่า พระพุทธศาสนาทำให้คนด้อยพัฒนาและขี้เกียจ</u>	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๕ ตุลาคม ๒๕๖๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดเพื่อชีวิตที่ดีขึ้น เรื่อง <u>ความดันโลหิตต่ำ</u>	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๖ ตุลาคม ๒๕๖๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดกฎหมายสำหรับประชาชน เรื่อง <u>ปัญหากฎหมายครอบครัวและมรดก ตอนที่ ๑๓ (มรดก)</u>	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๗ ตุลาคม ๒๕๖๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดมรดกของชาติ เรื่อง <u>อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก</u>	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๘ ตุลาคม ๒๕๖๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดมรดกของชาติ เรื่อง <u>อนุสาวรีย์ครูบาศรีวิชัย</u>	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๙ ตุลาคม ๒๕๖๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดพระมหากษัตริย์ เรื่อง <u>มารยาทในการเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ตอนที่ ๑</u>	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดภาษาไทยของเรา เรื่อง <u>การใช้คำในสมัยสุโขทัย</u>	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดศาสนา เรื่อง <u>พระในปัจจุบันที่ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ถือเป็นบาปหรือไม่</u> รายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” เรื่อง <u>สอนให้ตถกรรมพื้นบ้าน</u>	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ. ๑๕.๓๐-๒๐.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดเพื่อชีวิตที่ดีขึ้น เรื่อง <u>โรคหัวใจอ่อน</u>	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดกฎหมายสำหรับประชาชน เรื่อง <u>ปัญหากฎหมายครอบครัวและมรดก ตอนที่ ๑๔</u>	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดมรดกของชาติ เรื่อง <u>ศิลปกรรมยอดเยี่ยมของไทย ตอนที่ ๑</u>	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดมรดกของชาติ เรื่อง <u>ศิลปกรรมยอดเยี่ยมของไทย ตอนที่ ๒</u>	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	เวลา สถานที่
๑๖ ตุลาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด พระมหากษัตริย์ เรื่อง มารยาทในการเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๗ ตุลาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด ภาษาไทยของเรา เรื่อง การใช้คำในสมัยอยุธยา	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๘ ตุลาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด พระมหากษัตริย์ เรื่อง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๙ ตุลาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น เรื่อง การปฐมพยาบาลเมื่อถูกสัตว์มีพิษ	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๐ ตุลาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด กฎหมายสำหรับประชาชน เรื่อง ปัญหากฎหมายครอบครัวและมรดก ตอนที่ ๑๕	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๑ ตุลาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด มรดกของชาติ เรื่อง ศิลปกรรมยอดเยี่ยมของไทย ตอนที่ ๓	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๒ ตุลาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด มรดกของชาติ เรื่อง ศิลปกรรมยอดเยี่ยมของไทย ตอนที่ ๔ รายการโทรทัศน์ “อยู่อย่างไทย” เรื่อง ความทรงจำครั้งเสด็จนิวัติ	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ. ๑๗.๐๐-๑๗.๓๐ น. สถานีโทรทัศน์ ช่อง ๘ อ.ส.ม.ท.
๒๓ ตุลาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “สดุดีบุคคลสำคัญ” เรื่อง พระพุทธเจ้าหลวงกับสิ่งแวดล้อม รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด พระมหากษัตริย์ เรื่อง มารยาทในการเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท	๐๗.๓๐-๐๘.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๔ ตุลาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด ภาษาไทยของเรา เรื่อง ลักษณะการใช้ภาษาไทยในสมัยอยุธยา	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๕ ตุลาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “สดุดีบุคคลสำคัญ” เรื่อง เจ้าพระยาศรีธรรมราชิเบศ รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด ศาสนา เรื่อง เครื่องรางของขลังศักดิ์สิทธิ์จริงหรือไม่และคาถาอาคมมีจริงเพียงไร	๐๗.๓๐-๐๘.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๖ ตุลาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น เรื่อง ยาแก้ท้องเดินจากสมุนไพรไทย	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๗ ตุลาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด กฎหมายสำหรับประชาชน เรื่อง ปัญหากฎหมายครอบครัวและมรดก ตอนที่ ๑๖	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๘ ตุลาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุด มรดกของชาติ เรื่อง ศิลปกรรมยอดเยี่ยมของไทย ตอนที่ ๕ รายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” เรื่อง ดำเนินการฟ้องร้อง	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ. ๑๕.๓๐-๒๐.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	เวลา สถานที่
๒๕ ตุลาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดมรดกของชาติ เรื่อง ศิลปกรรมยอดเยี่ยมของไทย ตอนจบ	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๓๐ ตุลาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดพระมหากษัตริย์ เรื่อง มารยาทในการเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ตอนที่ ๔	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๓๑ ตุลาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดภาษาไทยของเรา เรื่อง ความเปลี่ยนแปลงด้านสำนวนในสมัยอยุธยาถึงสมัยปัจจุบัน	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดศาสนา เรื่อง การสวดมนต์ ได้ประโยชน์อย่างไร และในปัจจุบันยังมีพระอรหันต์อยู่หรือไม่ รายการวิทยุ “จากฟ้า...สู่ดิน” เรื่อง โครงการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ในพระบรมราชานุเคราะห์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ. ๑๕.๓๐-๒๐.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย
๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดเพื่อชีวิตที่ดีขึ้น เรื่อง ยาแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ จุดเสียด จากสมุนไพร	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดกฎหมายสำหรับประชาชน เรื่อง ปัญหากฎหมายครอบครัวและมรดก ตอนที่ ๑๗	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดมรดกของชาติ เรื่อง วัดเทพธิดาราม ตอนที่ ๑	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดมรดกของชาติ เรื่อง วัดเทพธิดาราม ตอนจบ	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดพระมหากษัตริย์ เรื่อง มารยาทในการเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ตอนจบ	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดภาษาไทยของเรา เรื่อง ลักษณะของคำยืมจากภาษาอังกฤษและการใช้คำยืม	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดศาสนา เรื่อง พระพุทธศาสนาเชื่อว่า โลกนี้มีจริงหรือไม่ รายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” เรื่อง ส้มตำเลิศรส	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ. ๑๕.๓๐-๒๐.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย
๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดเพื่อชีวิตที่ดีขึ้น เรื่อง สมุนไพรไทย	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดกฎหมายสำหรับประชาชน เรื่อง ปัญหากฎหมายครอบครัวและมรดก (พินัยกรรม) ตอนที่ ๑๘	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดสติปัญญา เรื่อง สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ตอนที่ ๑	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดสติปัญญา เรื่อง สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ตอนจบ	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	เวลา สถานที่
๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดพระมหากษัตริย์ เรื่อง ข้อสังเกตเล็ก ๆ น้อย ๆ เกี่ยวกับราชาศัพท์ ตอนที่ ๑	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดภาษาไทยของเรา เรื่อง ลักษณะของคำยืมจากภาษาอังกฤษ	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดศาสนา เรื่อง มีคำกล่าวว่า จงเป็นคนอ่อนไหว แต่อย่าเป็นคนอ่อนแอ จะวัดอย่างไรว่าอย่างไรอ่อนไหวอย่างไรอ่อนแอ	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
	รายการวิทยุ “จากฟ้า...สู่ดิน” เรื่อง โครงการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม และชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ประสบอุทกภัย จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดสุราษฎร์ธานี	๑๕.๓๐-๒๐.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย
๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดเพื่อชีวิตที่ดีขึ้น เรื่อง โรคกระเพาะ	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดกฎหมายสำหรับประชาชน เรื่อง ปัญหากฎหมายครอบครัวและมรดก (พินัยกรรม) ตอนที่ ๑๙	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดสวดดีบุกกลสำคัญ เรื่อง พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ ตอนที่ ๑	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดสวดดีบุกกลสำคัญ เรื่อง พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ ตอนที่ ๒	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดพระมหากษัตริย์ เรื่อง ข้อสังเกตเล็ก ๆ น้อย ๆ เกี่ยวกับราชาศัพท์ ตอนที่ ๒	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดภาษาไทยของเรา เรื่อง การใช้คำนับศัพท์แบบเขียนตามรูปเสียงคล้ายคำเดิม	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดศาสนา เรื่อง ที่กล่าวว่า ชีวิตคือการต่อสู้ คำว่า ต่อสู้หมายถึงต่อสู้แบบใด และการทำผิดโดยเจตนา กับไม่เจตนาอย่างไรจะบาปมากกว่ากัน	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
	รายการวิทยุ “สวดดีบุกกลสำคัญ” เรื่อง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว	๐๗.๓๐-๐๘.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย
๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดเพื่อชีวิตที่ดีขึ้น เรื่อง น้ำเกลือชาวบ้าน	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดกฎหมายสำหรับประชาชน เรื่อง เยาวชนผู้กระทำความผิดอาญาแผ่นดิน	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
	รายการวิทยุ ชุดมรดกของชาติ เรื่อง ยาสมุนไพรรักษา	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดมรดกของชาติ เรื่อง ไชน ตอนที่ ๑	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	เวลา สถานที่
	รายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” เรื่อง บทละครพระมงกุฎเกล้าฯ	๑๕.๓๐-๒๐.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย
๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดมรดกของชาติ เรื่อง ไขน ตอนที่ ๒	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
	รายการโทรทัศน์ “อยู่อย่างไทย” เรื่อง มีดักบาตรเทโว	๑๗.๐๐-๑๗.๓๐ น. ทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง ๘ อ.ส.ม.ท.
๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดพระมหากษัตริย์ เรื่อง ข้อสังเกตเล็ก ๆ น้อย ๆ เกี่ยวกับราชาศัพท์ ตอนที่ ๓	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดภาษาไทยของเรา เรื่อง การใช้คำทับศัพท์	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
	รายการวิทยุ “สดุดีบุคคลสำคัญ” เรื่อง นายสมภพ จันทระประภา	๐๗.๓๐-๐๘.๐๐ น. ทางสถานีวิทยุกระจาย เสียงแห่งประเทศไทย
๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดศาสนา เรื่อง การฆ่า เชื้อโรคในร่างกาย และการตัดแขนคนไข้เพื่อรักษาขาบหรือไม้ เป็น การจองเวรหรือไม่	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
	รายการวิทยุ “จากฟ้า...สู่ดิน” เรื่อง มุลินีไทยพัฒนา เพื่อพัฒนา และสงเคราะห์ประชาชน	๑๕.๓๐-๒๐.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย
๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดเพื่อชีวิตที่ดีขึ้น เรื่อง ข้อควรทราบสำหรับผู้ที่เป็นโรคกระเพาะ	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดกฎหมายสำหรับประชาชน เรื่อง ปัญหากฎหมายครอบครัวและมรดก ตอนที่ ๒๐	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดมรดกของชาติ เรื่อง ไขน ตอนที่ ๑	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๓ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดมรดกของชาติ เรื่อง ไขน ตอนที่ ๔	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๔ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดพระมหากษัตริย์ เรื่อง ข้อสังเกตเล็ก ๆ น้อย ๆ เกี่ยวกับราชาศัพท์ ตอนที่ ๔	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๕ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดภาษาไทยของเรา เรื่อง หลักของการบัญญัติศัพท์ไทยขึ้นใช้แทนคำยืมจากภาษาอังกฤษ รายการวิทยุ “สดุดีบุคคลสำคัญ” เรื่อง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ. ๐๗.๓๐-๐๘.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	เวลา สถานที่
๖ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดศาสนา เรื่อง พระพุทธ- ศาสนาช่วยแก้พยาธิทุกข้ออย่างไรบ้าง? รายการวิทยุ “จากฟ้า...สู่ดิน” เรื่อง ในหลวงกับการพัฒนา- สิ่งแวดล้อม	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ. ๑๕.๓๐-๒๐.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย
๗ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดเพื่อชีวิตที่ดีขึ้น เรื่อง การปฐมพยาบาล	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๘ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดกฎหมายสำหรับประชาชน เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๙ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดมรดกของชาติ เรื่อง ไขน ตอนที่ ๕	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๐ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดมรดกของชาติ เรื่อง ไขน ตอนที่ ๖	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๑ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดพระมหากษัตริย์ เรื่อง ข้อสังเกตเล็ก ๆ น้อย ๆ เกี่ยวกับราชศัพท์ ตอนจบ	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๒ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดภาษาไทยของเรา เรื่อง คำที่ยืมมาจากภาษาอังกฤษ	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๓ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดศาสนา เรื่อง การทำบุญ ควรเข้าใจและอธิษฐานอย่างไรและคำอธิษฐานจะสำเร็จผลจริง หรือไม่ รายการวิทยุ “อยู่อย่างไทย” เรื่อง สมเด็จพระมหาสมณเจ้า องค์ที่ ๑	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ. ๑๕.๓๐-๒๐.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย
๑๔ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดเพื่อชีวิตที่ดีขึ้น เรื่อง ข้อแนะนำในการใช้ยา	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๕ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดพระมหากษัตริย์ เรื่อง พระมหากรุณาธิคุณแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทาน แก่ชาวกรุงเทพมหานคร ตอนที่ ๑	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๖ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดกฎหมายสำหรับประชาชน เรื่อง การยอมความในคดีอาญา	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๗ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดมรดกของชาติ เรื่อง อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๘ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดมรดกของชาติ เรื่อง อนุสาวรีย์ครุฑาครีวไชย	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๑๙ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดภาษาไทยของเรา เรื่อง วิวัฒนาการของคำไทยที่ยืมมาจากภาษาอังกฤษ	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	เวลา สถานที่
๒๐ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดศาสนา เรื่อง พระพุทธเจ้าตรัสสั่งสอนอะไร ว่าเป็นทางแห่งการบรรลุนิพพาน รายการวิทยุ “จากฟ้า...สู่ดิน” เรื่อง โครงการบำบัดน้ำเสีย	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ. ๑๕.๓๐-๒๐.๐๐ น. สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
๒๑ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดเพื่อชีวิตที่ดีขึ้น เรื่อง วิธีการทำแปด	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๒ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดกฎหมายสำหรับประชาชน เรื่อง ปัญหากฎหมายครอบครัวและมรดก ตอนที่ ๒๑	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๓ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “มรดกของชาติ” เรื่อง เขียนหมากของไทย รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดมรดกของชาติ เรื่อง โขน ตอนที่ ๗	๑๑.๐๐-๑๑.๓๐ น. สถานีวิทยุ ๙๑.๕ กรป.กลาง ๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๔ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดมรดกของชาติ เรื่อง โขน ตอนที่ ๘ รายการโทรทัศน์ “อยู่อย่างไทย” เรื่อง โปธิไพรในพุทธประวัติ	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ. ๑๗.๐๐-๑๗.๓๐ น. สถานีโทรทัศน์ช่อง ๘ อ.ส.ม.ท.
๒๕ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดพระมหากษัตริย์ เรื่อง พระมหากษัตริย์คุณแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานแก่ชาวกรุงเทพมหานคร ตอนที่ ๒	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๖ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดภาษาไทยของเรา เรื่อง เอกลักษณ์ของภาษาไทย	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๗ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดศาสนา เรื่อง ศาสนพิธีในวันขึ้นปีใหม่	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๘ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดเพื่อชีวิตที่ดีขึ้น เรื่อง คุณค่าของอาหารเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๒๙ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดกฎหมายสำหรับประชาชน เรื่อง ปัญหากฎหมายครอบครัวและมรดก ตอนจบ	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๓๐ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดมรดกของชาติ เรื่อง สัญลักษณ์ของประชาธิปไตยในตราไปรษณียากรไทย ตอนที่ ๑	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.
๓๑ ธันวาคม ๒๕๓๓	รายการวิทยุ “เอกลักษณ์ของชาติ” ชุดมรดกของชาติ เรื่อง สัญลักษณ์ของประชาธิปไตยในตราไปรษณียากรไทย ตอนที่ ๒	๑๔.๕๕-๑๕.๐๐ น. สถานีวิทยุ ขส.ทบ.

หมายเหตุ เอกสารที่ สอช.ผลิตขึ้นนี้ ท่านจะหาอ่านได้ที่หอสมุดแห่งชาติ หอสมุด รร.มัธยม รร.เทศบาล วิทยาลัยครู มหาวิทยาลัย หอสมุดประชาชน ที่อ่าน น.ส.พ.ประจำหมู่บ้าน วัดพัฒนา ธนาคารบางแห่ง ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์บริการการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยฯ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ศาลากลางจังหวัด ตลอดจนหน่วยราชการ และรัฐวิสาหกิจทั่วประเทศ ฯลฯ ที่ใกล้บ้านท่าน

ปูนา-ศัตรูร้าย๑

(ต่อจากหน้า ๗๔)

ตามทางน้ำไหล หรือขุดหลุมฝังไผ่หรือปักขางคันนาที่เป็นโคลนตม ให้ขอบภาชนะฝังอยู่ระดับพื้นดินผิวนาพอดี ใส่เศษปลา หรือกะปิที่มีกลิ่นแรง ๆ เป็นเหยื่อล่อไว้ในไผ่หรือปักนั้น ก็จะได้อูเป็นจำนวนมากที่ตกลงไปแล้วขึ้นไม่ได้

เมื่อตักปูนาขึ้นได้แล้ว ก็อาจจะนำไปทำลาย หรือถ้าไม่มีการใช้สารพิษในบริเวณนานั้นเลย เราก็สามารถนำเอาปูนาขึ้นมาปรุงอาหารได้หลายประเภท เช่น ทำปูดองแบบเดียวกับปูทะเล หรือต้มรับประทานกับน้ำจิ้ม หรือไม่ก็ตำละเอียดใส่แป้งและไข่ลวกทอดเป็นแผ่นแบบทอดมัน จิมน้ำจิ้มรับประทานได้อร่อยดี ถ้าเป็นปูขนาดเล็กก็ใช้วิธีชุบแป้งทอดทั้งตัว

ในภาคเหนือนิยมนำปูนาขึ้นเอามาบดคั้นเอามันปูมาผสมกับน้ำ ปรุงด้วยเครื่องปรุงแล้วต้มเคี่ยวจนน้ำแห้งงวดเหลือแต่มันปูสีคล้ำ มีลักษณะเหนียวเปี้ยก เรียกว่า "น้ำปู" ใช้ผสมปรุงแต่งเป็นอาหารได้หลายอย่าง ในลักษณะเดียวกับการใช้ปลาร้าของในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นอกจากนี้ทางจังหวัดนครพนมก็มีการปรุงเป็นลาบปู ผักปู ส่วนทางจังหวัดอุดรธานี มีทำเป็นขนมจีนน้ำปู ล้วนแต่เป็นอาหารรสชาติอร่อยดีทั้งนั้น การนำปูนามาใช้บริโภคนี้ถ้าหากเป็นที่นิยมกันแพร่หลาย

นอกจากจะได้คุณค่าทางอาหารเหมือนกับเนื้อสัตว์อื่น ๆ ทั่วไปแล้ว ยังจะช่วยในด้านการป้องกันกำจัดปูนาได้เป็นอย่างดีอีกด้วย โดยไม่จำเป็นต้องใช้สารเคมีให้เกิดมลภาวะในธรรมชาติ และสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็นด้วย

๒. ใช้วิธีระบายน้ำออกทันทีหลังจากปักดำ ถ้าหากเป็นไปได้ เมื่อข้าวตั้งตัวหลังจากนั้นประมาณ ๑๕-๒๐ วันค่อยเริ่มเปิดน้ำเข้านาใหม่ ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้ปูกัดทำลายต้นกล้าข้าว วิธีนี้ค่อนข้างทำได้ยาก เพราะต้องปรับระดับผิวนาให้สม่ำเสมอ อย่าให้มีแอ่งหรือหลุมบ่อซึ่งทำให้น้ำขัง เพราะปูจะกัดต้นกล้าข้าวบริเวณนี้ได้ง่าย หรือถ้ามีที่ดอนก็จะทำให้น้ำแห้ง วัชพืชต่าง ๆ อาจจะมีเจริญงอกงามก็เป็นปัญหาอีกเรื่องหนึ่ง ที่เรามีทางจะปราบได้ภายหลัง และนาที่จะปฏิบัติเช่นนี้ได้ จะต้องมีการระบายน้ำเข้าออกได้สะดวก ต้องคอยดูแลระดับน้ำทุกวัน เพราะอาจมีฝนตกได้น้ำมากก็จะได้ไม่ผล

๓. ใช้ต้นข้าวกล้าที่แข็งแรงดำปลูกในที่ ๆ ไม่สามารถระบายน้ำออกได้ เนื่องจากสภาพพื้นที่ไม่อำนวย อาจใช้ต้นกล้าที่แข็งแรงและอายุมากเกิน ๓๐-๓๕ วันมาปลูก เพราะปูนามักจะชอบกัดต้นข้าวกล้าที่ยังมีอายุน้อย มากกว่าต้นข้าวที่มีอายุมากแล้ว

๔. วิธีการใช้สารเคมีปราบโดยตรง สารเคมีที่ใช้กันคือพวกสารฆ่าแมลง เพราะจะมี

พิษต่อปูนาได้เช่นกัน ได้แก่

— เฟนนิโตรไรธอน (fenitrothion) หรือซูมิธอน (Sumithion) ชนิด ๕๐% อี.ซี. จำนวน ๔๐ ซีซี/ไร่

— เมทิล พาราธอน (methyl parathion) หรือไฟลิดอล อี.605 ชนิด ๓% ดี ใช้จำนวน ๓ กก./ไร่

— ฟอสฟามิดอน (phosphamidon) หรือไดมิكرون ๕๐% อี.ซี. ใช้จำนวน ๘๐๐ ซีซี/ไร่

วิธีใช้สารพิษเหล่านี้ทำโดยผสมน้ำแล้วตักหยอดเป็นจุด ๆ หรือคลุกกับข้าวสุกหว่าน หรือผสมน้ำแล้วฉีดพ่นด้วยเครื่องให้ทั่วแปลง ควรจะใช้สารฆ่าแมลงเหล่านี้ทันทีหลังจากปักดำ และควรทำซ้ำอีกหลังจากนั้น ๑๕ วันได้ก็จะปลอดภัยยิ่งขึ้น

แต่ถ้าจะสารเปอร์เมทริน (permethrin) หรือแอมบัส ๑๐% อี.ซี. (Ambush 10% E.C.) ก็ใช้จำนวน ๗๐ ซีซี/ไร่ และถ้าจะใช้สารอัลฟาเมทริน (alphamethrin) หรือคอนคอร์ด ๒๕% อี.ซี. (Concord 25% E.C.) ก็ใช้จำนวน ๔๐ ซีซี/ไร่

วิธีใช้สาร ๒ ชนิดนี้ให้ผสมน้ำแล้วราดในแปลงด้วยบัวรดน้ำ หรือฉีดพ่นด้วยเครื่องให้ทั่วแปลงซึ่งควรจะทำทันทีหลังจากปักดำต้นกล้าข้าว และทำซ้ำอีกหลังจากครั้งแรก ๗ วัน

เมื่อปูกินเหยื่อพิษนี้เข้าไป มันก็จะถึงแก่ความตายได้รวดเร็ว วิธีนี้ห้ามนำเอาปูที่ได้

มานั้นไปใช้เป็นอาหารคนและสัตว์นะครับ และต้องระวังการใช้เหยื่อพิษนี้ อย่าให้ปลาลงไปในน้ำ ด้วยจะทำให้ปลาที่กินเหยื่อนี้เข้าไป ต้องพลอยตายไปด้วยได้ง่ายนะครับ ต้องระมัดระวังให้ดีด้วย และการใช้หว่านนี้ก็จะต้องระวังพวกสัตว์เลื้อยของเรา อย่าให้มันมีโอกาสไปกินเข้าเองได้ล่ะครับ เดี่ยวตายไปก็จะยุ่งได้ไม่เท่าเสีย จะเปลืองใจกันไปเปล่า ๆ

ยังมีวิธีปราบปูนาที่ได้ผลขงดดีอีกวิธีหนึ่ง เป็นเทคโนโลยีของเก่า ซึ่งดูเหมือนส่วนใหญ่จะลืมนั่นเสียแล้ว แต่ก็ยังสามารถนำมาใช้ได้อย่างง่ายและให้ผลดีด้วย นั่นก็คือ การนำเอาถ่านเทศที่มียางขาว ๆ อยู่ด้วยนั้นแหละ เอามาตัดเป็นท่อนสั้น ๆ โรยหว่านไปในแปลงนาข้าวที่มีปูนาชุกชุม ปูนาจะแพ้ต่อยางสีขาว ๆ ของถ่านเทศนี้ จะทำให้มันถึงแก่ความตาย หรือไม่กล้าเข้าใกล้เลยล่ะครับ จึงเป็นวิธีที่ง่ายและได้ผลดีมากอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งพี่น้องเกษตรกรชาวนา น่าจะลองนำวิธีนี้มาปฏิบัติกันดูบ้าง

เรื่องการใช้นาเป็นอาหารนี้ ก็ได้มีแพร่หลายมากขึ้นทุกทีแล้ว แม้แต่ในตลาดหลายแห่งในกรุงเทพฯ และหัวเมืองใหญ่ ๆ ก็มีปูนาใส่ถุงวางขายถุงละ ๔-๕ ตัวราคาประมาณ ๕ บาท ด้วยมีคนชอบนำไปโขลกทำน้ำพริกปูนา ให้จิ้มผักสดชูรสดีนักแล

พวกปูนาตัวเล็ก ๆ หรือ

ปูนุ่มที่กำลังลอกคราบ ก็เป็นอาหารโปรตีนอีกอย่างหนึ่ง ที่ใช้วิธีเอามาซบแป้งทอดกรอบ จัมน้ำจิ้มกินได้เอร็ดอร่อยดีนัก

สำหรับพวกปูนาตัวโต ๆ ชนิดที่มีก้ามโตและมีเนื้อมาก ทางอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ก็ได้มีผู้ประกอบการอาชีพการจับปูเอาน้ำในก้ามปู ออกขาย ทำรายได้เจ้าของดี มากทีเดียวละ นับว่าแปลกดี น่าสนใจเหมือนกัน

คือเมื่อเขาจับปูนาตัวนี้มาได้แล้ว ก็จะรวบรวมไว้ให้มีจำนวนมากพอเสียก่อน รวบรวม ๒-๓ วัน ก็จับได้มากมายครับ ในช่วงฤดูฝนจะชุกชุมมาก แม้ขณะที่ทางภาคกลางน้ำส่วนใหญ่แห้งแล้ง ก็ไม่มีปูจะให้จับ แต่ทางภาคใต้ที่ฝนยังมีตกอยู่มากนั้น ในหลายพื้นที่จึงยังพอมีปูนาให้จับกันได้ไม่แพ้ในภาคกลาง

สำหรับทางอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรีที่เล่ามาให้ฟังนี้ นะครับ เมื่อเขารวบรวมปูนาได้มากพอแล้ว ก็จะห้กเอาแต่ก้ามโต ๆ ของปูนานั้นออกมา ไม่ได้ใช้ทั้งตัวหรอกนะครับ เขาจะเอาก้ามปูนาตัวโต ๆ นั้นมาซบ และเอาแต่เนื้อในก้ามปูนั้น มาขายได้ราคาดีมากทีเดียว

แต่วิธีที่ดืนั้น ก่อนจะแกะก้ามปูอย่างว่านี้ เขาจะเอาก้ามปูทั้งก้ามสด ๆ นั้นเทใส่ลงในหม้อน้ำเดือด เพียงชั่วครู่ก็ดักเอาออกมาใส่ลงในน้ำเย็นทันที ต่อจากนั้น จึงค่อยเอาซากหรือท่อนไม้ทุบให้ก้ามแตก เนื้อในก้ามปูนั้นก็จะร่อน ไม่ติดเปลือก

ภายใน แกะง่ายขึ้นดีมาก และมักจะนิยมแกะเปลือกก้ามปูออกหมดคงให้เหลือเฉพาะฟันหนึบข้างหนึ่งเอาไว้จับได้ง่าย ๆ ขึ้น สะดวกต่อการจับเข้าปากหลังจากปรุงเป็นอาหารใส่จานแล้ว

ก้ามปูนาเมืองสิงห์บุรี แกะแล้วนี้ มีส่งขายในราคากิโลกรัมละ ๘๐ บาท ถึง ๑๐๐ บาท นับว่าแพงน่าดูทีเดียว ส่วนก้ามปูนาสด ๆ ที่ยังไม่ได้แกะจะมีราคาแพง กิโลกรัมละ ๒๐-๒๕ หรือ ๓๐ บาทเท่านั้นเอง กิโลกรัมหนึ่ง ๆ จะมีปริมาณ ๕๐-๕๕ กรัม เนื้อปูนาส่วนนี้คงมีรสชาติปรุงอาหารได้ดี มีรสคล้ายเนื้อปูทะเล จากการดัดแปลงจับปูนาออกขายได้ราคาดีอย่างนี้ จึงทำให้มีผู้เอาอย่างจับปูนาตัวโต ๆ เอามาขายตลาดกันมากขึ้นแล้ว ก็นับว่าเป็นการช่วยปราบปูนาได้อีกวิธีหนึ่ง

นอกจากใช้ประโยชน์ของเนื้อจากเฉพาะก้ามปูนี้แล้ว ปูนาทั้งตัวก็ยังมีความน่าสนใจ ประกอบอาหารได้อีกหลายชนิด เช่นทำลาบปู ทำน้ำยาทำน้ำปูนา ทำปูคอง ปูเค็ม งบปู หรือทำมันปู และอาหารอื่น ๆ ได้อีกมากมายหลายอย่าง ก็นับว่าประโยชน์ไม่น้อยเลย เป็นการกำจัดปูนาศัตรูร้ายของต้นกล้าข้าวในนาได้อย่างดี และมีทางทำรายได้เข้าครอบครัวดีเสียด้วยซ้ำครับ

พูดถึงเรื่องการจับปูนาประกอบอาหารนี้ ก็คงจะต้องขออนุญาตบอกกล่าวเตือนผู้ที่ประมาทเลินเล่อ ใช้สารเคมี

ชนิดแรง ๆ ฆ่าแมลง เช่นพวกสารอะไซโคริน-๘๐ หรือฟิสิกอล อี.๘๐๕ และเอลซีดอล ดี.อะไรเหล่านี้ โดยวิธีผสมน้ำแล้วทำการหยอดลงในรูปูนา สักครู่เดียวปูก็จะคลานขึ้นมาจากรู ทำให้จับตัวปูนาได้ง่ายกว่าวิธีแบบเดิม ๆ ได้มากนั้น เป็นเพราะปูนามันทนสารพิษนั้นไม่ไหว

ดังนั้น เมื่อปูนาถูกสารพิษดังกล่าว โดยที่สารพิษเหล่านั้นยังมีตกค้างอยู่ในตัวปู ยังไม่ทันจะสลายหมดไป ถ้ามีผู้นำปูเหล่านั้นไปขาย หรือนำไปใช้ทำส้มตำบริโภคกัน ก็จะมีโอกาสได้รับสารพิษเหล่านั้น ทำให้เกิดเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตได้โดยง่าย

นี่ก็เป็นเรื่องที่ไม่ควรประมาท และไม่ควรรู้สึกว่าที่ร้ายแรงช่วยในการจับปูนา ด้วยวิธีนี้ขายกันอีกต่อไป ก็จะเป็นการปลอดภัยดีกว่า ขอให้ช่วยกันระวังเรื่องนี้ให้ดีด้วย อย่าเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวของผู้นจับปูแต่ฝ่ายเดียว ขอให้เห็นแก่ผู้บริโภคปูนาเหล่านั้นด้วยเถิดครับ

ท่านผู้อ่าน “วารสารไทย”ทั้งหลายครับ ถ้าหากท่านประสงค์จะได้รับข้อมูลคำแนะนำเพิ่มเติมประการใดจากคอลัมน์ “เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น” นี้ ก็ขอเชิญให้ท่านเขียนจดหมายติดต่อกับเราได้โดยตรง ที่กองบรรณาธิการวารสารไทย งานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐ เรายินดีให้บริการแก่ทุกท่านที่สนใจได้เสมอ

น้ำใจคนไทย

สถิตย์ เล็งไธสง

บัญชีนี้จัดไว้เพื่อชมเชย
การกระทำของบุคคลผู้ประกอบ
กรรมดีมีประโยชน์ต่อสังคม

ท่านที่เคยอ่านวารสาร
ไทยคงจำได้ว่าผมเป็นคนรดเมล์
เพราะผมเห็นว่าการใช้บริการ
ขนส่งสาธารณะนั้น จะช่วยลด
ความแออัดในท้องถนน ถึงผม
จะมีรถประจำตำแหน่งผมก็ใช้
เฉพาะเวลาจำเป็นที่จะต้องไป
งาน นั่งกันหลายคน หรือมี
สิ่งของที่ต้องขน คนขับรถผม
ก็ไม่เอาเพราะผมเอง ลูก และ
ภริยาของผมขับกันได้ทุกคน
ตอนเช้าภริยาของผมมักจะ
ขับรถไปส่งผมที่ตำนานนทบุรี
แล้วผมก็นั่งเรือข้ามฟากไปฝั่ง
ศาลากลาง เมื่อถึงฝั่งนั้นแล้ว
ผมจึงเดินทางต่อไปยังสนาม-
หลวง บางครั้งก็ไปรถประจำ-
ทาง แต่บางครั้งก็ไปเรือด่วน
เจ้าพระยา

เมื่อไม่นานมานี้ผมเดิน
ทางโดยรถเมล์น้อยลงเพราะ
เห็นว่ามลพิษมาก ความจริง
ภริยาของผมได้ทำผ้าปิดจมูก
ให้ผมสวมกันฝุ่นแล้ว แต่ผม
ยังไม่ชอบอยู่นั่นเอง เพราะมัน

กันได้แต่ฝุ่นส่วนควันพิษกัน
ไม่ค่อยได้ ปรากฏว่าผ้าตรง
จมูกมันดำต้องซักทุกวันและ
น้ำมูกก็ดำด้วยแสดงว่ามลพิษ
เข้าไปในปอดวันละไม่น้อย
เลยทีเดียว ผมจึงเดินทางทาง
เรือเป็นส่วนใหญ่ จะนั่งรถเมล์
ก็เฉพาะ สายตำนานน-
ทบุรี ระบายจากแม่น้ำเจ้า-
พระยาถึงหมู่บ้านของผมเท่า
นั้นซึ่งมีความยาวเพียง 3 กิโลเมตร

ต้องยอมรับเป็นสัจย์ว่า
อำนาจที่ปราศจากการถ่วงดุลย์
มักจะชั่ว จิตที่ขาดธรรมะ
เหนียวรั้งมักจะทราม ธุรกิจ
ที่ปราศจากการแข่งขันมักจะ
เลว-ราคาแพง, คุณภาพต่ำหรือ
บริการไม่ดี รถเมล์สายบ้านผม
มีเพียงบริษัทเดียวขาดคู่แข่งจึง
เข้าหลักที่ว่านั้น คนแน่นเหมือน
ปลาอัดกระป๋องแม้ที่จะขึ้นก็
แทบไม่มี แต่ละคนมักจะมีข้าว
ของติดมือกลับบ้าน ไม่ถูง
กับข้าวก็กระป๋องแอกสารและ
สัมภาระอื่น ๆ เบียดกันจน
เหงื่อตกกว่ารถจะออกได้แต่ละ
เที่ยวมันสุดแสนจะทรมาณโดย

เฉพาะคนที่ถือกระเป๋าสาร
ใบใหญ่และหนักอย่างผม

เย็นวันหนึ่งขณะที่ผมถือ
กระเป๋าสารใบใหญ่เบียดขึ้นไปบน
รถเมล์สายดังกล่าว ก็รู้สึกว่ามี
คนดึงกระเป๋าสารจากมือผม ซึ่ง
นาน ๆ จะมีคนในระแวกนั้น
ที่รู้จักกันช่วยถือ แต่เมื่อผม
ก้มลงดูผู้ที่แย่งกระเป๋าสารไป
ถือกราวนั้นเป็นเด็กชายตัวนิด
เดียว ซึ่งผมไม่เคยรู้จักเลย
กระเป๋าสารของผมสูงขึ้นมา
เกือบถึงคางแก ผมรู้สึก
ประทับใจจนบอกไม่ถูก ความ
เห็นอกเห็นใจและช่วยเหลือ
ผู้อื่นนั้นเป็นเรื่องที่ผมสนใจมา
นานแล้ว เวลาผมนั่งรถเมล์
ผมจะขอกระเป๋าสารและสัมภาระ
ของคนอื่นมาถือสูงจนท่วมตา
ตัวเอง เพื่อผู้โดยสารคนอื่นจะ
ได้เห็นและเกิดความสำนึกและ
เอาอย่างบ้าง

ผมทลนึกถึง “สังคห-
วัตถุธรรม” ของพระพุทธองค์
อันมี

ทาน = การให้ปันเอื้อ
เพื่อเพื่อแผ้วแผ้วกันก็ดี

ปิยวาจา = พูดจาไพเราะ
อ่อนหวานเป็นที่ชื่นชอบแก่
ผู้ได้ยินได้ฟังก็ดี

สมานัตตา = การวางตน
เสมอเหมือนผู้อื่น เสมอต้น
เสมอปลาย ไม่ถือตัวหรือยก
ตนข่มท่านก็ดี และ

อัตถจริยา = การทำตน
ให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นอย่าง

หนูน้อยผู้นั้นประพาดอยู่ขณะนี้
ก็ดี

ล้วนเป็นคุณธรรมอัน
ประเสริฐที่ควรแก่การเทอดทูน
ผมยืนโหนราวเหล็กหาทางที่จะ
ยกย่องเด็กน้อยผู้น่ารักคนนี้
สิ่งที่ใครจะทราบเบื้องต้นก็คือ
เธอเรียนที่ไหน จึงมุดศีรษะลง
ถาม

“ลูกน้อยเรียนโรงเรียน
อะไรครับ”

หนูน้อยตอบด้วยน้ำเสียง
ที่แผ่วมากและด้วยอาการอาย ๆ
จนผมฟังไม่ได้ศัพท์ ผมจึงก้ม
ลงไปอีกขณะที่ฝูงชนอัดกันขึ้น
มา ก็ได้ยินเสียงแผ่ว ๆ ออก
มาจากริมฝีปากน้อย ๆ ว่า

“วัดลาน”

ซึ่งพอเข้าใจได้ว่าเธอเป็น
นักเรียนโรงเรียนวัดลานนาบุญ
ในอำเภอเมืองนนทบุรีนั่นเอง

“ลูกน้อยชื่ออะไร” ผม
ถามต่อ

แต่ก็ไม่ได้รับคำตอบ คน
บนรถได้จับตาดูหลายคน ผม
ดีใจเพราะเป็นจุดประสงค์ของ
ผมที่จะให้คนทั้งหลายได้รับรู้
การกระทำความดีของคน คน
อื่นจะได้เอาอย่าง จะได้มีความ
สำนึกในการกระทำความดี
เยี่ยงนั้นกันมากขึ้นอันเป็นนิสัย
ของผม

เมื่อเห็นคนโยนสิ่งของลง
บนถนนผมก็จะรีบวิ่งเข้าไป
เก็บให้คนเห็น โดยเฉพาะผู้
กระทำนั้นเอง เขาจะได้ไม่ทำ

อีกต่อไป ผมหวลนึกถึงครั้ง
หนึ่งผมต่อว่าคนที่สูบบุหรี่บน
รถเมล์ คนนั้นโต้เถียงกับผม
ดั่ง ๆ ผมก็ต่อล้อต่อเถียงเพื่อ
ให้ผู้โดยสารอื่นได้เห็นและ
รู้ว่าเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ และ
ผมยังจำเหตุการณ์เมื่อไม่กี่วัน
มานี้ได้ คือผมได้ไปต่อว่าชาว
อีสานที่ขายก๋วยเตี๋ยวให้ลูกค้า
กิน อันเป็นการแพร่เชื้อพยาธิ
ใบไม้ดับอย่างสำคัญ

หลังจากผมเงยหน้าขึ้น
ได้ไม่นานรถเมล์สายบางกรวย-
ทำนุอันเป็นที่ผมโดยสาร ก็โยก
หน้าโยกหลัง จากนั้นก็ค่อย ๆ
เคลื่อนออกจากท่าที่จอดแล้ว
ค่อย ๆ วิ่งเร็วขึ้น ๆ ทำให้ลม
ที่โชยพัดเข้ามากระบังเหงื่อที่ผู้
โดยสารทุกคนอาบอยู่ขณะนั้น
จนท่วมตัว ดูหน้าของผู้โดยสาร
เปลี่ยนจากลักษณะทนทุกข์
มาเป็นบรรเทาขึ้น ผู้โดยสาร
ค่อย ๆ ทะยอยลงตามหมู่บ้าน
รายทาง

ไปได้ประมาณ ๒ กิโลเมตรคนโดยสารก็บางตา ผม
จึงก้มลงดูชื่อที่หน้าอกเสื้อของ
หนูน้อยผู้นั้นขณะที่เธอกำลัง
จะวางกระเป๋าของผมลงบน
เบาะที่เธอนั่งเพื่อลงจากรถ ก็
เห็นตัวอักษรความว่า “ด.ช.
ชูสกุล ยิ้มจั่น”

ผมได้ท่องจำ “ชูสกุล
ยิ้มจั่น ๆ ๆ ๆ” ตลอดเวลาจน
กระทั่งถึงบ้าน แล้วเขียนชื่อ
นั้นลงไว้ในกระดาษตัวโต ๆ

เพื่อกันลืมจะได้เขียนเรื่องนี้ใน
ฐานะที่เป็นชื่อที่ควรได้รับการ
สรรเสริญจากมหาชนทุกเพศ
ทุกวัย ชั่วนี้จันรันดร์

ในที่สุดนี้ผมขอแสดงความ
ชื่นชมกับ เด็กชายชูสกุล
ยิ้มจั่น ผู้ประกอบกรรมดี
ดีใจกับคุณพ่อคุณแม่ของเด็ก
ตลอดจนครูบาอาจารย์ของ
เด็กชายชูสกุลผู้มีส่วนในความ
ดีอันนี้ทุกท่าน

ผมขอให้ทุกคนมีความ
เห็นอกเห็นใจผู้อื่นและให้ความ
ช่วยเหลือเขาตามความสามารถ
แห่งตนเยี่ยงเด็กชายชูสกุล เพื่อ
สังคมจะได้ดำรงอยู่ด้วยความรัก
ความเข้าใจและสันติสุข และ
สุดท้ายนี้ผมขอเชิญชวนทุก
ท่านที่มีรศส่วนตัวให้หันมา
ใช้บริการขนส่งสาธารณะบ้าง
เพื่อลดความแออัดของการ
จราจร เป็นการประหยัด
น้ำมันและที่สำคัญก็ถือเป็นการ
ลดมลพิษ รักษาสิ่งแวดล้อม
อันเป็นสิ่งที่ปรารถนาของ
ทุกคน

ข่าวเพื่อสื่อมวลชน

อย.รुकึบยาแก้ปวดลดใช้

อย.เร่งเผยแพร่ความรู้การใช้ยาแก้ปวดลดใช้อย่างถูกต้อง เผยคุมเข้มโฆษณาแก้ปวดด้วย เตรียมให้มหิตลทำวิจัยสรุปปัญหาค่วน

รายงานข่าวจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา แจ้งว่า ทางสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ได้มีการติดตามศึกษาสูตรตำรับยาแก้ปวดลดใช้ที่มีแอสไพรินและคาเฟอีนเป็นส่วนผสมมาโดยตลอด พบว่า ยาสูตรตำรับดังกล่าวนี้ยังคงมีปรากฏอยู่ในหนังสือตำรายา U.S.P. ฉบับที่ ๒๒ ของประเทศสหรัฐอเมริกา และตำรับยา B.P. ๑๙๘๘ ของประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นตำรายามาตรฐานของโลก ทั้งนี้ ยาดังกล่าวยังคงมีใช้และจำหน่ายทั่วโลก รวมทั้งในประเทศที่ได้ชื่อว่ามีมาตรการควบคุมยาอย่างเข้มงวด เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ญี่ปุ่น และเยอรมนี โดยจำหน่ายทั่วไปในลักษณะของยาสามัญประจำบ้าน

สำหรับในกรณีของประเทศไทยนั้น ได้เคยมีการพิจารณาความเหมาะสมของตำรับยาแก้ปวดที่มีแอสไพรินและคาเฟอีนเป็นส่วนผสมอยู่หลายครั้ง รวมทั้งครั้งล่าสุดในวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๓๓

ที่ผ่านมา ซึ่งทางสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้เชิญผู้แทนองค์กร เอกชนที่ติดตามเรื่องการใช้ยาแก้ปวดลดใช้ของประชาชน ร่วมด้วย นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยมหิดลและจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มาให้ข้อมูลและความคิดเห็นแก่คณะกรรมการการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับอันตรายจากการใช้ยา แต่ก็ยังไม่มีข้อมูลทางวิชาการสนับสนุนเพียงพอที่จะใช้เป็นหลักฐานในการพิจารณาเปลี่ยนแปลงสูตรตำรับยาแก้ปวดลดใช้

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อประชาชนเกี่ยวกับการบริโภคยาแก้ปวดลดใช้ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาจึงพิจารณาให้มีการณรงค์เผยแพร่ความรู้เรื่องการใช้ยาแก้ปวดลดใช้ชนิดบรรจุซอง ซึ่งได้ดำเนินการต่อเนื่องมาตั้งแต่ต้นปีงบประมาณ ๒๕๓๓ โดยร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดทั่วประเทศ ส่วนในด้านการโฆษณา ซึ่งถือเป็นสื่อเผยแพร่การใช้ยาแก้ปวดลดใช้ทางหนึ่งนั้น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ได้เสนอให้คณะกรรมการพิจารณาพิจารณาคำขอโฆษณา ได้กำหนดให้มีการแจ้งคำเตือนการใช้ยา และ

แนะนำวิธีการใช้ยาที่ถูกต้องเหมาะสม ในการโฆษณาทุกครั้ง นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ยังได้ติดต่อประสานงานกับนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อทำการศึกษาวิจัยพฤติกรรมกรการใช้ยาแก้ปวดลดใช้ของประชาชน และปัจจัยที่ทำให้เกิดพฤติกรรม

รวมทั้งให้มีการศึกษาวิจัยทางระบาดวิทยา เพื่อหาสาเหตุของการเกิดอันตรายจากการใช้ยาแก้ปวดลดใช้โดยเร็วที่สุด ซึ่งข้อสรุปจากการศึกษาวิจัยนี้จะเป็นข้อมูลทางวิชาการที่สามารถเป็นหลักฐานในการพิจารณาแก้ไขปัญหาคการใช้ยาแก้ปวดลดใช้ต่อไป

ลูกอมระงับกลิ่นปากต้องมีฉลาก

สาธารณสุข สังกายนากฎหมายการแสดงฉลากของหมากฝรั่งและลูกอม เพิ่มการควบคุมให้ลูกอมที่ใช้ระงับกลิ่นปากต้องมีฉลากด้วย

นายแพทย์ ประชา เอมอมร เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา เปิดเผยว่าขณะนี้กระทรวงสาธารณสุข ได้ออกประกาศกระทรวงฯ ฉบับที่ ๑๓๑ (พ.ศ. ๒๕๓๓) เรื่องการแสดงฉลากของหมากฝรั่งและลูกอม (ฉบับที่ ๒) โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการปรับปรุงเนื้อหาของประกาศฯ ฉบับเก่า อันได้แก่ ฉบับที่ ๘๖ (พ.ศ. ๒๕๒๘) เพราะประกาศฯ ฉบับเดิมได้กำหนดให้หมากฝรั่งและลูกอมเป็นอาหารที่ต้องมีฉลาก แต่ไม่รวมถึงลูกอมที่ใช้ระงับกลิ่นปากในขณะที่หมากฝรั่งทุกชนิด รวมทั้งหมากฝรั่งที่ใช้ระงับกลิ่นปากเป็นอาหารที่ต้องมีฉลากทั้งสิ้น ดังนั้น กระทรวงสาธารณสุข จึงได้ออกประกาศฉบับที่ ๑๓๑

ดังกล่าว เพื่อกำหนดขอบข่ายการควบคุมให้ครอบคลุมถึงลูกอมที่ใช้ระงับกลิ่นปาก เป็นอาหารที่ต้องแสดงฉลากด้วย โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๓๔ เป็นต้นไป ดังนั้น ขอให้ผู้ที่ผลิตหรือนำเข้าลูกอมที่ใช้ระงับกลิ่นปากเพื่อจำหน่าย ดำเนินการขออนุญาตต่าง ๆ ให้เป็นไปตามกฎหมายต่อไป เช่น การขอใบอนุญาตผลิตอาหารหรือขอใบอนุญาตนำเข้าหรือส่งอาหารเข้ามาจำหน่ายในราชอาณาจักร และส่งมอบฉลากผลิตภัณฑ์ดังกล่าวไปให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาพิจารณาอนุมัติก่อนนำไปใช้ด้วย ทั้งนี้ ผู้สนใจสามารถติดต่อขอทราบรายละเอียดของประกาศฉบับดังกล่าวนี้ได้ที่ กองเผยแพร่และควบคุมการโฆษณา สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข ในเวลาราชการ

ภาษาไทยของเรา

(ต่อหน้า ๕๖)

แสดงธรรมชาติในเทศกาลทางศาสนา ฯลฯ เพื่อให้นักเรียนมีความรอบรู้)

คนนอกวงวิชาการ เข้าใจว่า “กิจกรรม” เป็นคำที่มีความหมายเดียวกับ “กิจการ” ก็นำมาใช้แทนคำว่า กิจการ เกือบทั่วไปอยู่ระยะหนึ่ง

คำว่า “จรรยาบรรณ” หมายถึง แผ่นกระดาษที่ให้ข้าราชการกรอกข้อความเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติงานอันเป็นความดีความชอบในรอบปี เพื่อขอเงินเดือนขึ้น เป็นแบบกรอกแสดงความดีความชอบของตน สำหรับเสนอต่อผู้บริหารของตมพิจารณา

คนที่มิใช่ข้าราชการ อาจนึกว่า เป็นคำมีความหมายเหมือนคำว่า “จรรยา” คือความประพฤติปฏิบัติดีงาม เช่น จรรยาแพทย์ ศีลธรรมจรรยา คำว่า “จรรยา” จึงหายไปเพราะคนวงนอกได้นำเอาคำว่า จรรยาบรรณมาใช้แทนคำว่า จรรยา เสียแล้ว “คนไม่มีจรรยาบรรณ” ควรแปลว่า คนที่ได้พกแผ่นกระดาษแสดงจรรยาไปด้วย “บรรณ” แปลว่า แผ่น ใบไม้ เช่นบรรณศาลา คือ ศาลาที่มุงด้วยใบไม้ จะเป็นใบจาก ใบตองตึง หรือใบตอง ฯลฯ หรือศาลาพระฤๅษีแต่โบราณ (ในวรรณคดีเรื่องเก่า ๆ มีใช้มาก)

คำว่า “ภาพพจน์” แปลจากคำภาษากรีกโวหารว่า figures of speech ในภาษาอังกฤษซึ่งมี

โวหารต่าง ๆ เช่น เขาต่อสู้เหมือนราชสีห์ (He fights like a lion) หรือเขาคือราชสีห์ ในยามต่อสู้ (He is a lion in fighting) โวหารที่ใช้อุปมาทำให้ผู้ฟังนึกภาพออกว่า เขากล้าหาญอย่างไร กิริยาอาการผู้ศัตรูเป็นอย่างไร คนนอกวงเห็นคำ “ภาพพจน์” ก็ชอบใจนึกว่าเป็นคำบรรยายภาพให้เกิดขึ้นในใจผู้อ่านผู้ฟังเหมือนกับคำว่า “มโนภาพ” (image) ซึ่งเป็นศัพท์ที่แปลว่า นึกถึงภาพตามถ้อยคำที่พรรณนาไว้ และไทยเรียกว่า พรรณนา โวหาร เช่นพรรณนาป่าเขาลำเนาไพร พรรณนาความงามของหญิงสาวงาม เพื่อให้ผู้อ่านเกิดภาพป่าเขานั้น ภาพหญิงงามนั้น คนจึงนำเอาคำ “ภาพพจน์” มาใช้แทนคำ “มโนภาพ” ตามกันทั้งเมือง คำ “มโนภาพ” ก็เลหายไปแล้ว แม้จะมีนักปราชญ์คิดคำว่า “จินตภาพ” ขึ้นใหม่แทน “มโนภาพ” ที่หายไปก็สู้ “ภาพพจน์” ไม่ไหวเสียแล้ว ต่อไปคำผิดนี้ก็จะกลายเป็นคำถูก เพราะคนนิยมใช้กันมาก

บทความนี้ยังไม่จบ ขออนุญาตท่านผู้อ่านเชิญพระราชกระแสที่ค้างข้อสรุปไว้มากล่าวต่อในคราวหน้า

อนุสาวรีย์

เจ้าฟ้าอำมกุมาร

อนุสาวรีย์เจ้าฟ้าอำมกุมาร ปฐมผู้ครองเมืองลับแล อยู่ที่ หมู่ ๙ บ้านท้องลับแล ตำบลฝายหลวง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

เมื่อ พ.ศ. ๑๕๑๓ เจ้าฟ้าอำมกุมาร พระราชบุตรในพระเจ้าเรืองชัยธิราช กษัตริย์แห่งแคว้นโยนกนคร (เมืองเชียงแสน) ได้รับโปรดเกล้าฯ ให้มาครองเมืองลับแล ทรงปกครองไพร่ฟ้าประชาชนให้บังเกิดความร่มเย็นเป็นสุขโดยทั่วกัน และป้องกันขอบขัณฑ-

สีมาให้รอดพ้นภัยจากการรุกรานของกัมพูชนคร (ขอม)

นายสมปรารถน์ เสาวไพบุลย์ นายอำเภอลับแล พร้อมด้วยข้าราชการ พ่อค้าประชาชน ได้พร้อมใจกันก่อสร้างพระรูป และอนุสาวรีย์ไว้เป็นที่สักการะบูชา ในคุณงามความดีของพระองค์ วังศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๖ เวลา ๑๐.๑๕ น. และเปิดอนุสาวรีย์ เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๒๗ เวลา ๑๒.๒๕ น.

ภาพพุทธประวัติ

ภาพที่ ๓ : เจ้าชายสิทธัตถะประสูติ

พระนางมหายาประสูติเจ้าชายสิทธัตถะ ณ อุทยานลุมพินี ในวัน
วิสาขบูชา ๘๐ ปีก่อนพุทธศักราช

บรรยาย : พิฑูร มลิวัลย์

เขียนภาพ : สมนัน รัตนะ

ถึงวันเพ็ญเดือนวิสาขะ (ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ก่อนพุทธศักราช ๘๐ ปี) พระนางก็เสด็จออกจากกรุงกบิลพัสดุ์พร้อมด้วยราชบริวารแต่เวลาเช้า พอใกล้เที่ยงวันก็เสด็จถึงลุมพินีวันราชอุทยาน อันตั้งอยู่กึ่งทางระหว่างกรุงกบิลพัสดุ์กับกรุงเทวทหะ จึงเสด็จแวะเข้าไปประทับพักผ่อนที่ไคคันธสาละ ทันทันนั้นพระนางก็ประสูติพระครรรภ์และประสูติพระโอรส (พระพุทธเจ้า) ความทราบถึงพระเจ้าสุทโธทนะ ก็โปรดให้รับพระนางพร้อมด้วยพระโอรสเสด็จกลับสู่กรุงกบิลพัสดุ์